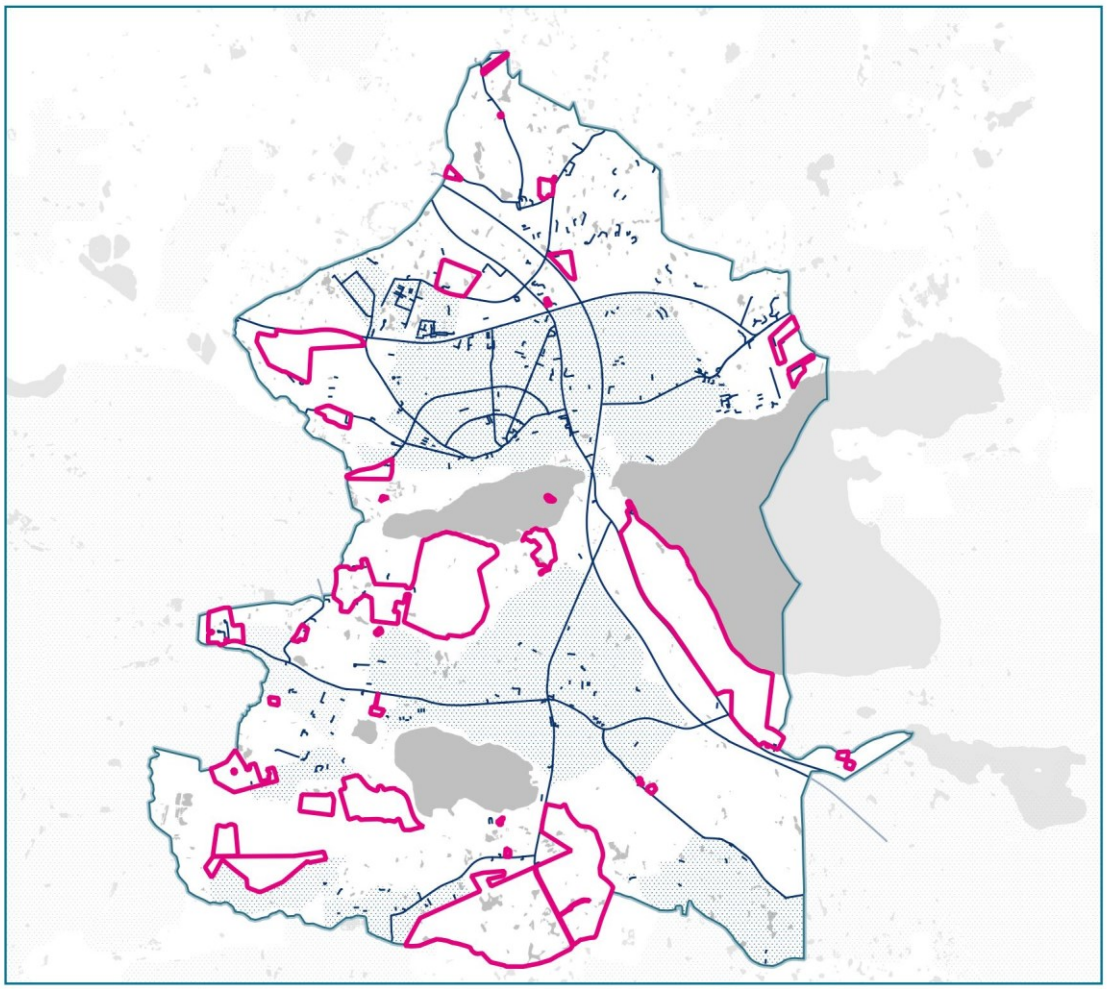
LOKALPLAN 162 med Tillæg 5 til Kommuneplan 2021

Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone

FURESØ KOMMUNE

Forord

Lokalplanens bestemmelser

Lokalplanens bestemmelser om de ejendomme, som planen omfatter, er bindende for enhver. I henhold til planloven må der ikke etableres noget forhold i strid med planens bestemmelser, medmindre byrådet har givet dispensation efter planlovens bestemmelser herom. Overtrædelse af planens bestemmelser er strafbart.

En lokalplan fastlægger således bindende bestemmelser for den fremtidige anvendelse, bebyggelse og udformning af lokalplanområdet. Planen medfører dog ikke handlepligt. Det betyder, at eksisterende lovlige forhold må fortsætte uforandrede, men at enhver ændring af de eksisterende forhold skal være i overensstemmelse med lokalplanen. I afsnittet om lokalplanens retsvirkninger står der mere om lokalplanens betydning, herunder om muligheder for dispensation, ekspropriation og erstatning.

Lokalplanens kort

Lokalplanens kort er en grafisk fremstilling af lokalplanens bestemmelser og er en del af bestemmelserne. Disse kort har derfor bindende virkning.

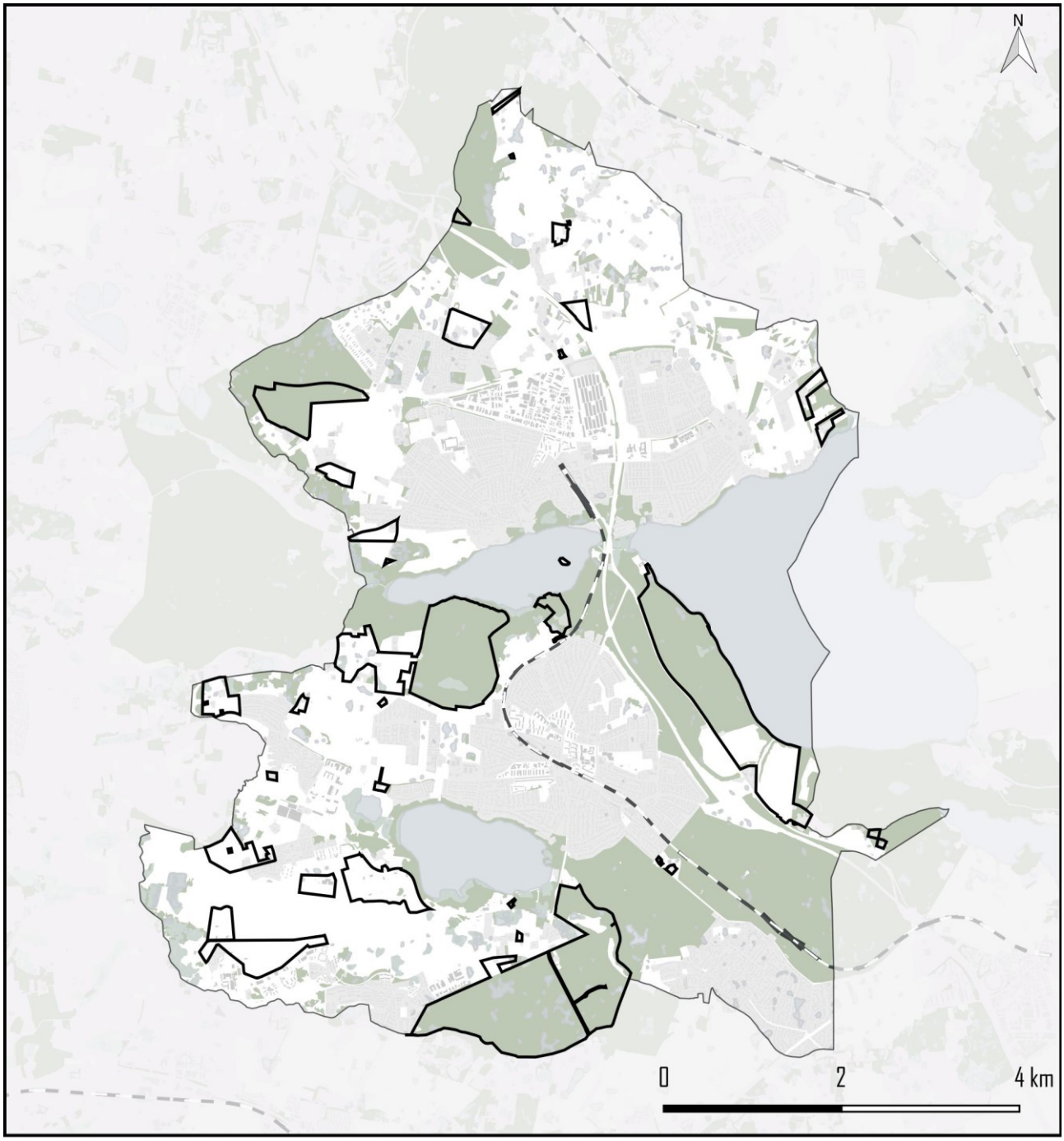
Redegørelsen

Planloven fastlægger, at en lokalplan skal ledsages af en redegørelse. I denne lokalplan består redegørelsen dels af bemærkninger, der – under samme overskrift – løbende følger lokalplanens bestemmelser, dels af "Redegørelse" bagest i hæftet. I denne del findes bl.a. en samlet redegørelse for, hvordan lokalplanen forholder sig til kommuneplanen og øvrig planlægning for området, samt for hvilke tilladelser eller dispensationer, der eventuelt skal indhentes fra andre myndigheder, før lokalplanen må realiseres.

Lokalplanens indhold – kort fortalt

Lokalplan 162 – Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone fastlægger bestemmelser, der sikrer bevaringsværdige bygninger i landzone mod nedrivning, og at ydre ændringer sker i overensstemmelse med den bevaringsværdige bygnings bevaringsværdier. Temalokalplanen udpeger og fastlægger bestemmelser for bevaringsværdige bygninger i landzone, der ikke i forvejen er omfattet af lokalplaner med bevaringsbestemmelser. Temalokalplanen regulerer ikke ny bebyggelse. Temalokalplanen har ikke bonusvirkning, derfor vil planlovens landzonebestemmelser fortsat være gældende. Det samme gør sig gældende for bygge- og beskyttelseslinjer i naturbeskyttelsesloven. Temalokalplanens område er vist med sorte afgrænsninger på kortet på næste side.

Forord

Lokalplanens afgrænsninger er vist med sort streg

Lokalplan 162 – Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone

Indhold

Forord ... 2
§ 1 Formål ... 5
§ 2 Område og zonestatus ... 6
§ 3 Bevaringsbestemmelser ... 7
§ 4 Lokalplaner ... 7
§ 5 Retsvirkninger ... 8
Kort 1 ... 10
Kort 2.1 til 2.43 – Matrikelkort med bygningers SAVE-værdi og bygningstyper ... 11
Foreløbig vedtagelse og offentlig bekendtgørelse/høring ... 54
Endelig vedtagelse og offentlig bekendtgørelse ... 54
Lokalplanens baggrund og formål. ... 55
Historisk redegørelse ... 56
Eksisterende forhold ... 61
Lokalplanens indhold ... 61
Lokalplanens forhold til anden planlægning ... 63
Ekspropriation ... 71
Lokalplanens forhold til anden lovgivning ... 71

Bilag 1 - Stilblad 1 - Bevaringsværdige bygninger i landzone
Bilag 2 - Stilblad 2 - Flyvestationen
Bilag 3 - Stilblad 3 - Søndersø Vandværk
Bilag 4 - Liste over bevaringsværdige bygninger i landzone

Lokalplanen er udarbejdet af Furesø Kommune og rettighederne til kort og foto tilhører kommunen.

Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone

I henhold til **Lov om planlægning**, jf. lovbekendtgørelse nr. 223 af 1. januar 2024 fastsættes herved følgende bestemmelser for det i § 2 nævnte område.

§ 1 Formål

1.1 Det er lokalplanens formål:

at udpege bevaringsværdige bygninger i landzone,

at sikre arkitektonisk og kulturhistorisk værdifulde bygninger og helheder,

at sikre, at tilbygninger, ombygninger og andre udvendige ændringer vil være forenelige med bevaringshensynene.

§ 2 Område og zonestatus

2.1 Lokalplanområdet afgrænses som vist på kort 1 og omfatter følgende matrikler**:**

Farum By, Farum
6a, 7g, 8c, 21a, 89a,

Farumgård, Farum:
1bq, 4b,

Bregnerød By, Farum:
3g, 6b, 6i, 8a,

Stavnsholt By, Farum:
2c, 5et, 8c, 25,

Ravnsholt Skov, Farum:
2a,

Kirke Værløse By, Værløse:
6a, 6l, 10aø, 11a, 11c, 13a, 16a, 16c, 18a, 18c, 18i, 19a, 24b, 34a, 35a, 84a,

Ll. Værløse By, Værløse:
8ax, 64a, 65f, 65x, 79,

Kollekolle By, Værløse:
1a, 3e, 7b, 8a, 8c, 12,

Jonstrup Vang, Værløse:
7b, 13a, 14e, 17c, 17d, 17e, 31a, 31g,

Bringe By, Værløse:
5a, 6a, 6i,

2.2 Lokalplanens område ligger og forbliver i landzone.

Temalokalplanens bestemmelser har ikke bonusvirkning og tilsidesætter dermed ikke planlovens landzonebestemmelser eller bygge- og beskyttelseslinjer i naturbeskyttelsesloven.

Ad 2.1 Temalokalplanens bestemmelser gælder for ejendomme i landzone, der ikke i forvejen er omfattet af lokalplaner med bevaringsbestemmelser.

Temalokalplanens bestemmelser gælder alene de bevaringsværdige bygninger udpeget på kortbilag 2.1 til 2.43 og som fremgår på liste vedlagt som bilag 4.

Hvis en ejendom/bygning omfattet af nærværende temalokalplan mister sin bevaringsværdi, kan bevaringsbestemmelserne delvist aflyses for den pågældende ejendom/bygning.

§ 3 Bevaringsbestemmelser

3.1 Bevaringsværdige bygninger på ejendomme nævnt i § 2.1 og som er udpeget på kort 2.1-2.43 må ikke nedrives, tilbygges, ombygges eller på anden måde ændres udvendigt uden byrådets godkendelse.

Ad 3.1 Byrådets godkendelse svarer til en dispensation efter planlovens § 19 og 20. Bestemmelsen gælder kun for udvendige ændringer.

Udvendige ændringer omfatter blandt andet tilbygning, ombygning, forandringer eller udskiftning af vinduer, døre, tag, skorstene m.m. samt ændring af farvesætning eller overflademateriale.

Ved byrådets behandling af sager vedr. nedrivning, tilbygning, ombygning eller andre udvendige ændringer kan stilblade (bilag 1, 2 og 3) samt SAVE-registrering indgå.

Temalokalplanen omfatter i alt 116 bygninger fordelt på 54 ejendomme med en bevaringsværdi mellem 2-4.

§ 4 Lokalplaner

4.1 Ved vedtagelse af denne lokalplan fortrænges bestemmelserne §§ 8.1 og 8.1.1 under "Bebyggelsens omfang og placering" i Lokalplan 44, Offentlig fritidsområde med golfbane og ridebane ved Christianshøj vedtaget af Værløse Kommunalbestyrelse den 31. august 1994, for det område, der er omfattet af denne lokalplan.

Ad 4.1 Bestemmelserne §§ 8.1 og 8.1.1 i lokalplan 44 omfatter kun Christianshøj og Lundsgård på matr.nr. 17am og 19a, Kirke Værløse By, Værløse.

Denne bestemmelse medfører, at bestemmelserne ophæves for Christianshøj på matr.nr. 19a, Kirke Værløse By, Værløse.

§ 5 Retsvirkninger

5.1 Når lokalplanen er endeligt vedtaget og offentliggjort, må ejendomme, der er omfattet af planen, kun udstykkes, bebygges eller anvendes i overensstemmelse med planens bestemmelser.

Den eksisterende, lovlige anvendelse af en ejendom må fortsætte som hidtil. Lokalplanen medfører heller ikke i sig selv pligt til at udføre de anlæg, der er indeholdt i planen.

Lokalplanen gælder for alle byggerier og anlæg uanset, om disse kræver tilladelse eller anmeldelse efter anden lovgivning. Kræver byggeriet eller anlægget særlig tilladelse eller dispensation efter anden lovgivning, kan en sådan tilladelse eller dispensation kun udnyttes, hvis byggeriet eller anlægget ikke strider mod lokalplanens bestemmelser.

Det følger af planlovens § 18, at private tilstandsservitutter, der er uforenelige med planens indhold, fortrænges af planen. Private tilstandsservitutter, der alene er uforenelige med planens formål, ophæves af lokalplanen, når dette i medfør af planlovens § 15, stk. 2, nr. 16 udtrykkeligt er anført i planen.

Fravigelser fra planen, dispensation

Kommunalbestyrelsen kan dispensere fra Temalokalplanens bevaringsbestemmelser.

Videregående afvigelser fra lokalplanen kan kun gennemføres ved en ny lokalplan.

Dispensation kan kun ske efter en skriftlig orientering af naboer m.fl., medmindre kommunalbestyrelsen skønner, at dispensationen er af underordnet betydning for naboer m.fl.

Bestemmelser om bevaring skal jf. planlovens § 15, stk. 2 udformes således, at der kun må foretages nedrivning, ombygning eller ændring med byrådets godkendelse, som er det samme som en dispensation.

Ved ansøgning om dispensation foretager byrådet en konkret vurdering på baggrund af lokalplanens formål.

Anden lovgivning

En lokalplan tilsidesætter ikke anden lovgivning, medmindre dette er særligt hjemlet i lovgivningen.

Private bygge- og tilstandsservitutter, der er uforenelige med lokalplanens bestemmelser, fortrænges af lokalplanen

Ekspropriation

Kommunalbestyrelsen kan ekspropriere fast ejendom, der tilhører private, eller private rettigheder over fast ejendom, når ekspropriationen vil være af væsentlig betydning for virkeliggørelsen af lokalplanen.

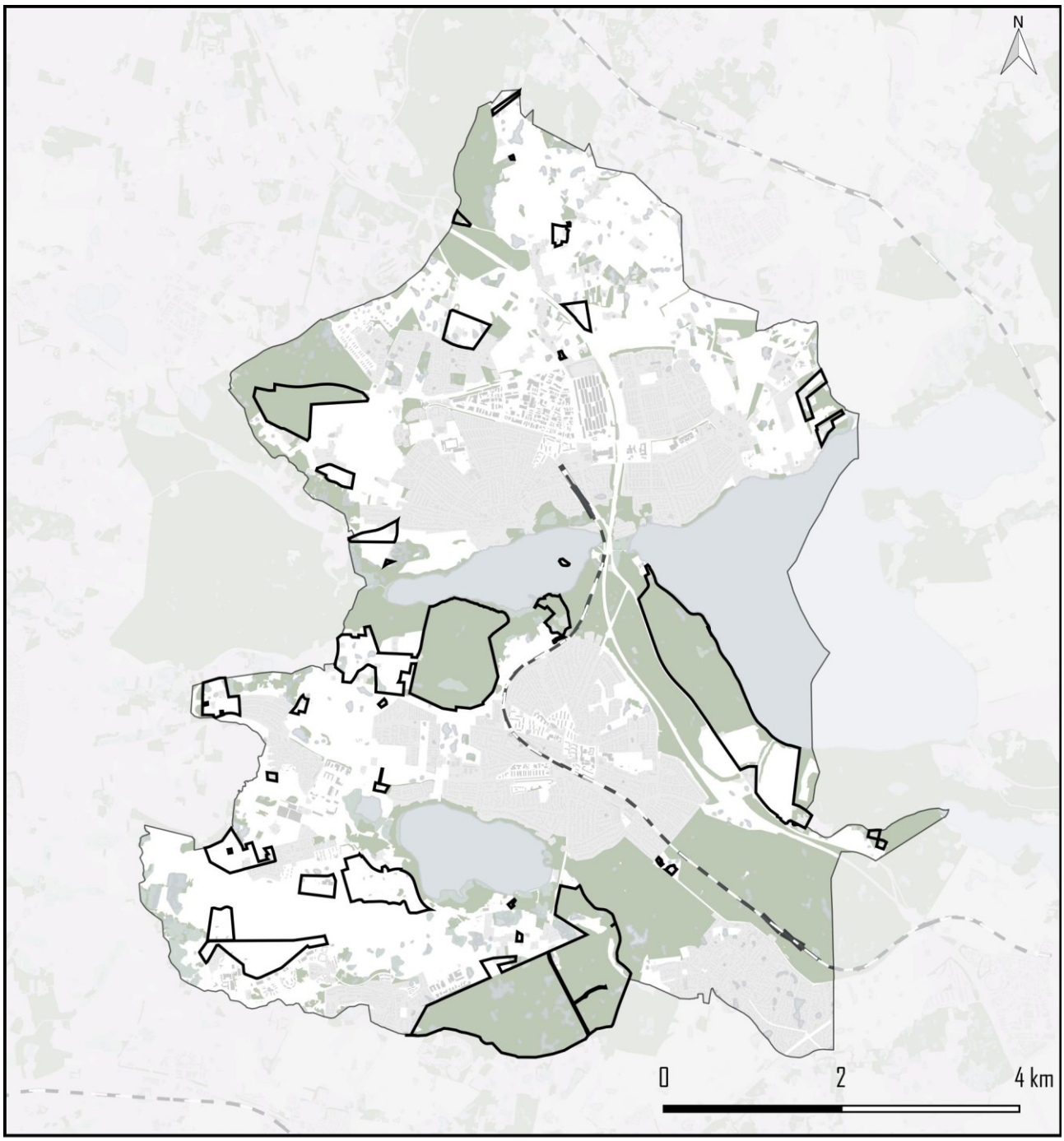
Erstatning

Lokalplaner kan udlægge arealer til offentlige formål. Ejeren af sådanne arealer kan under visse forudsætninger kræve ejendommen overtaget af kommunen mod erstatning.

Bestemmelserne i en lokalplan medfører som altovervejende hovedregel ikke erstatningspligt for kommunen.

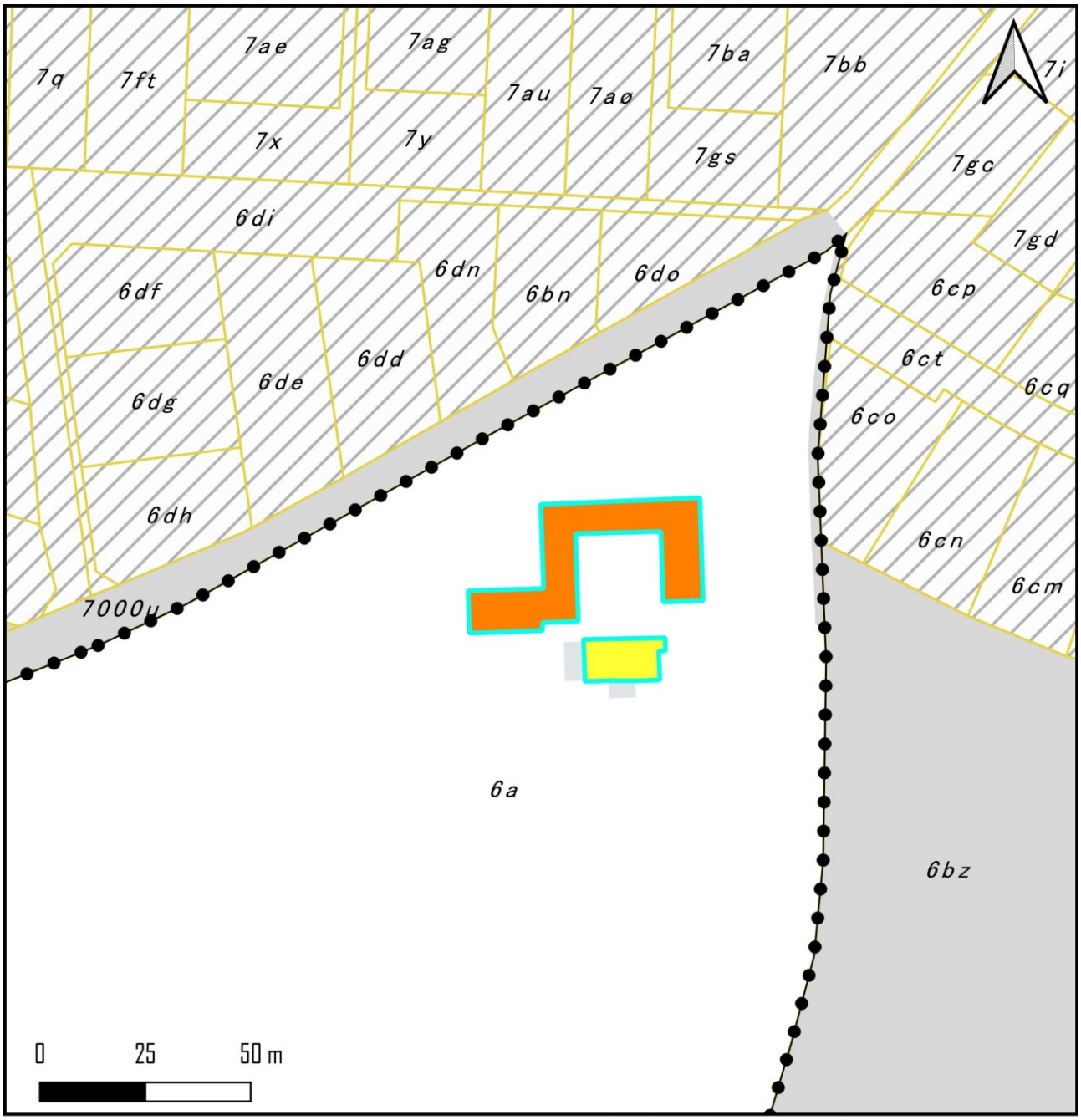
Lokalplaner kan bestemme, at nærmere angivne bebyggelser ikke må nedrives uden tilladelse fra kommunalbestyrelsen. I de tilfælde, hvor tilladelse til nedrivning ikke opnås, kan ejeren under visse forudsætninger kræve ejendommen overtaget af kommunen mod erstatning.

Kort 1

Kort 1 - Lokalplanens afgrænsning
Lokalplan 162 - Temalokalplan for
Bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok:1:70.000 i A4-format

Kort 2.1 til 2.43 – Matrikelkort med bygningers SAVE-værdi og bygningstyper

Kort 2.1

Matrikel 6a, Farum By, Farum

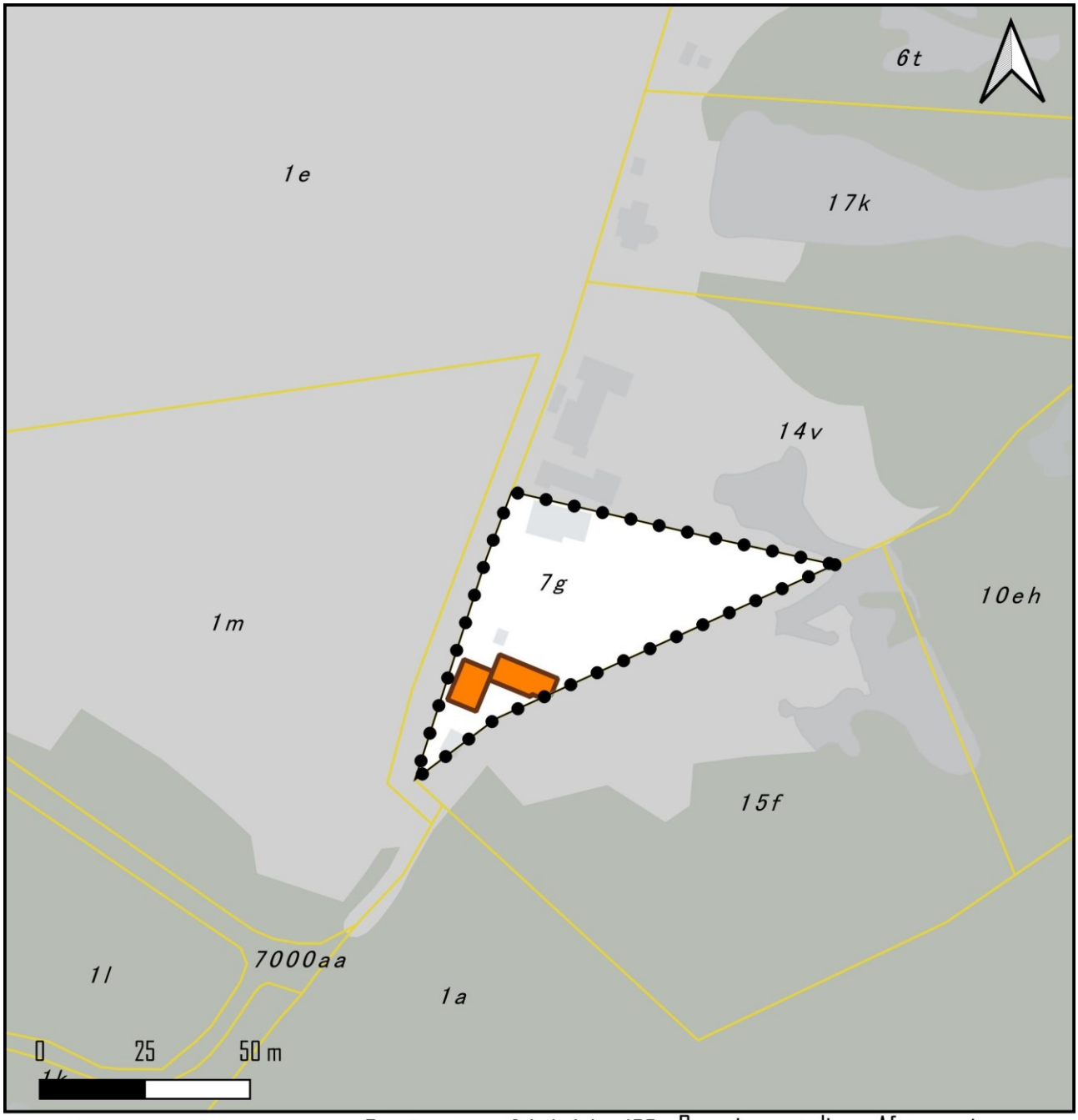
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok: 1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
Gården

Bevaringsværdi
2
3
4

Afgrænsning
Lokalplanområde
Byzone
Matrikel

Kort

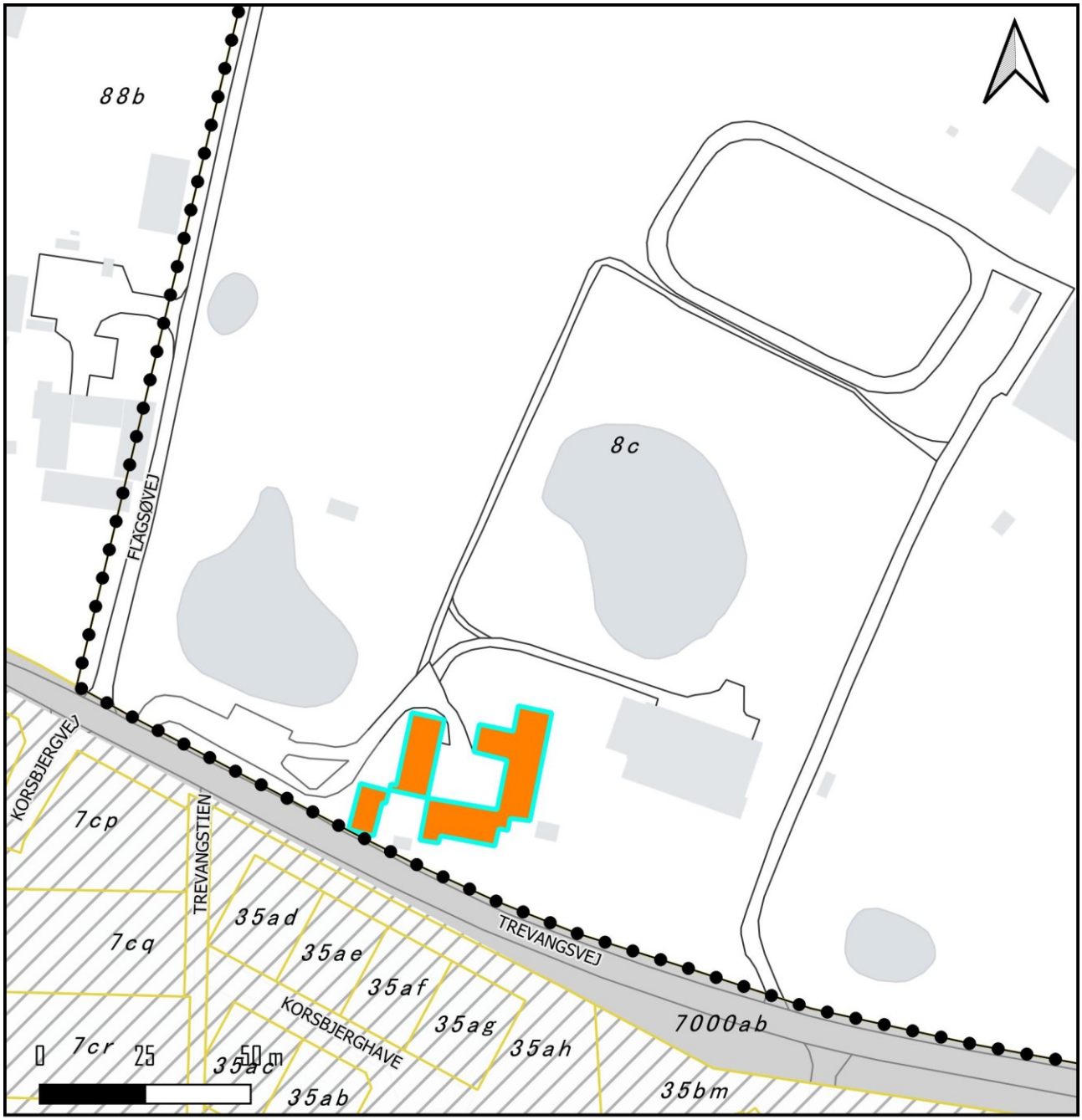

Kort 2.2

Matrikel 7g, Farum By, Farum

Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok: 1:1.500 i A4-format

Kort

Kort 2.3

Matrikel 8c, Farum By, Farum

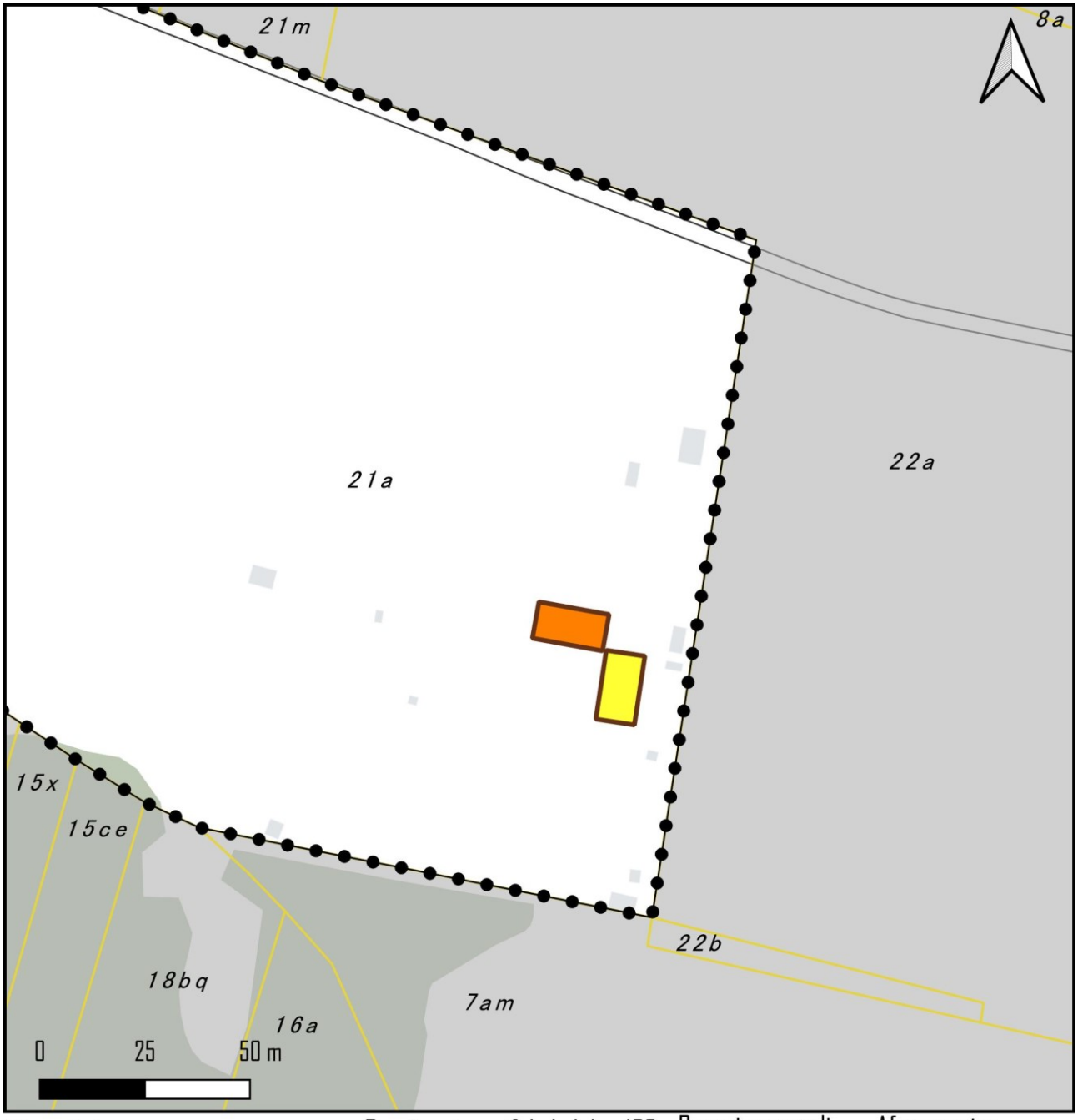
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok: 1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Gården

Bevaringsværdi
- 2
- 3
- 4

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Byzone
- Matrikel

Kort

Kort 2.4

Matrikel 21.a, Farum By, Farum

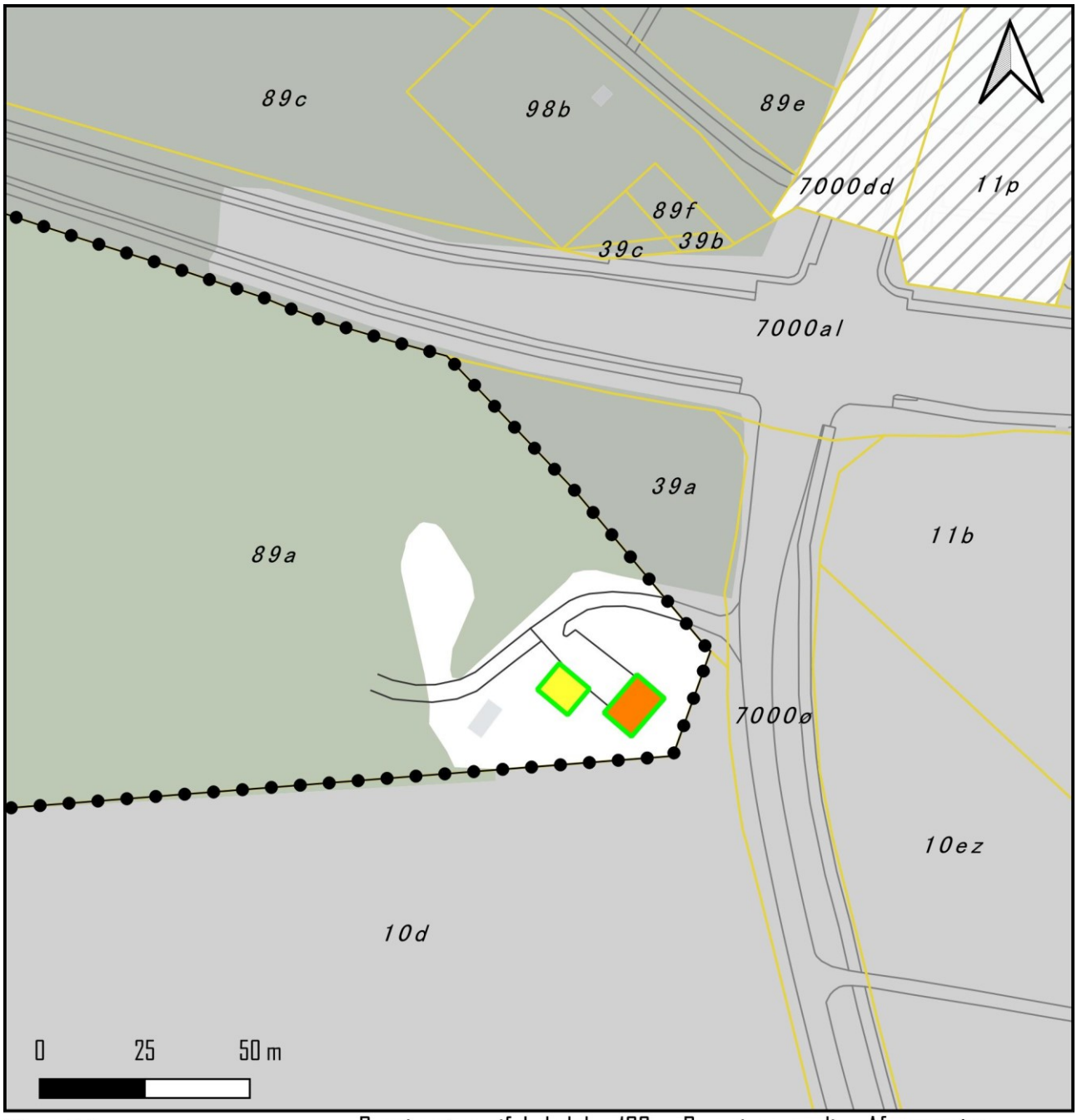
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok: 1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Husmandssted

Bevaringsværdi
- 2
- 3
- 4

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Matrikel

Kort

Kort 2.5

Matrikel 89a, Farum By, Farum

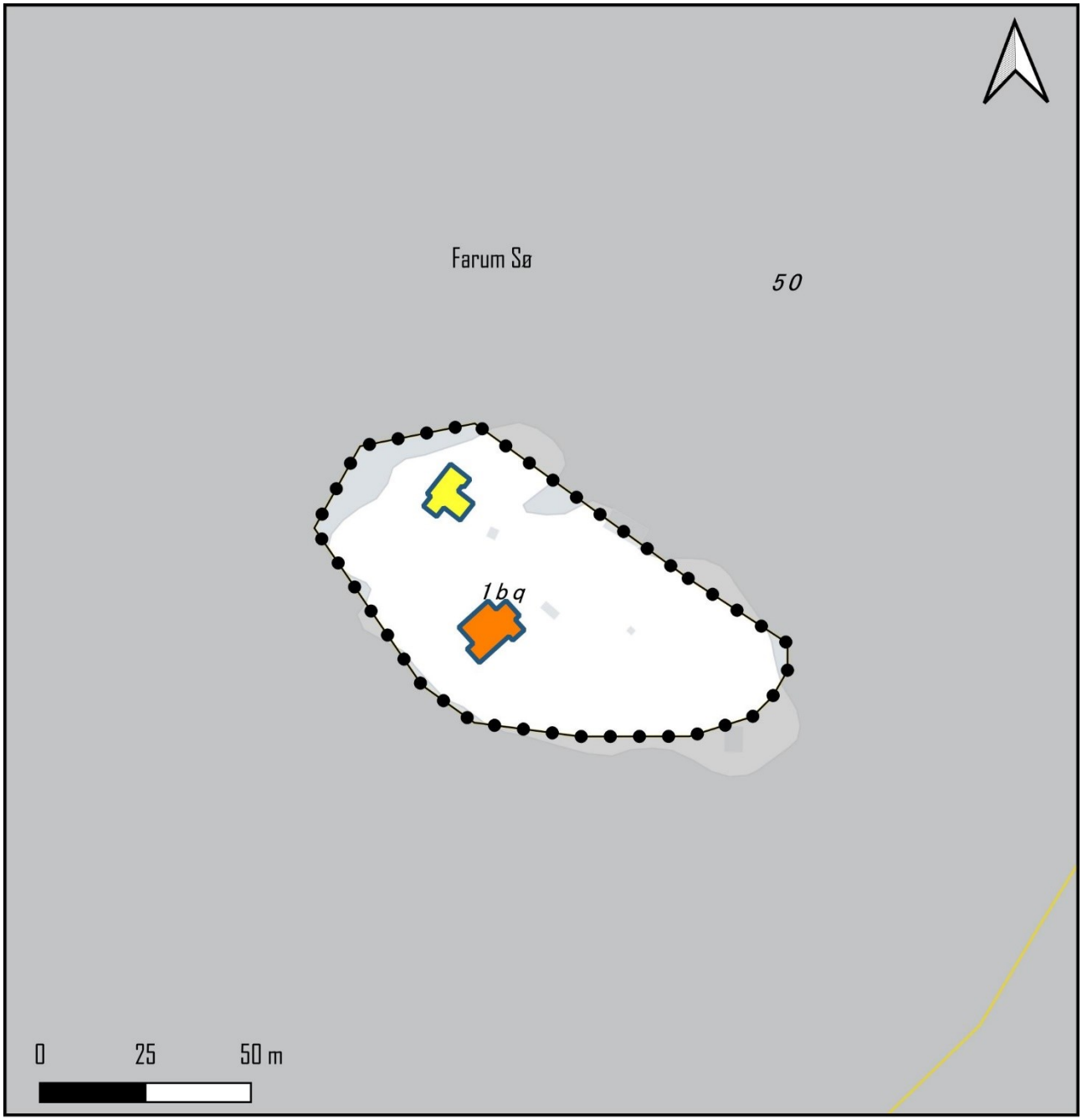
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok: 1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Skovens bygninger

Bevaringsværdi
- 2
- 3
- 4

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Byzone
- Matrikel

Kort

Kort 2.6

Matrikel 1bq, Farumgård, Farum

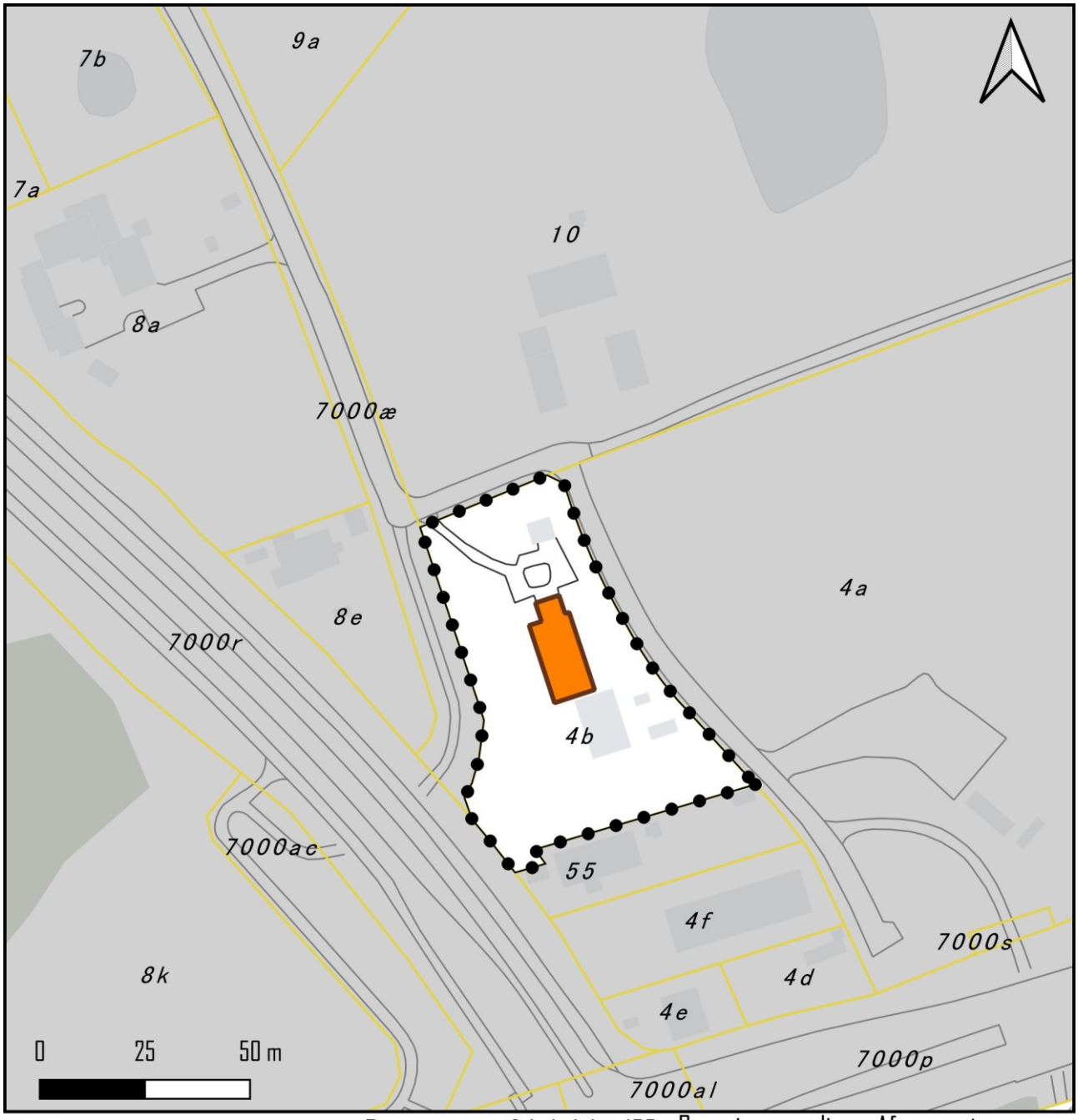
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok: 1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
Landstedet

Bevaringsværdi
2
3
4

Afgrænsning
Matrikel

Kort

Kort 2.7

Matrikel 4b, Farumgård, Farum

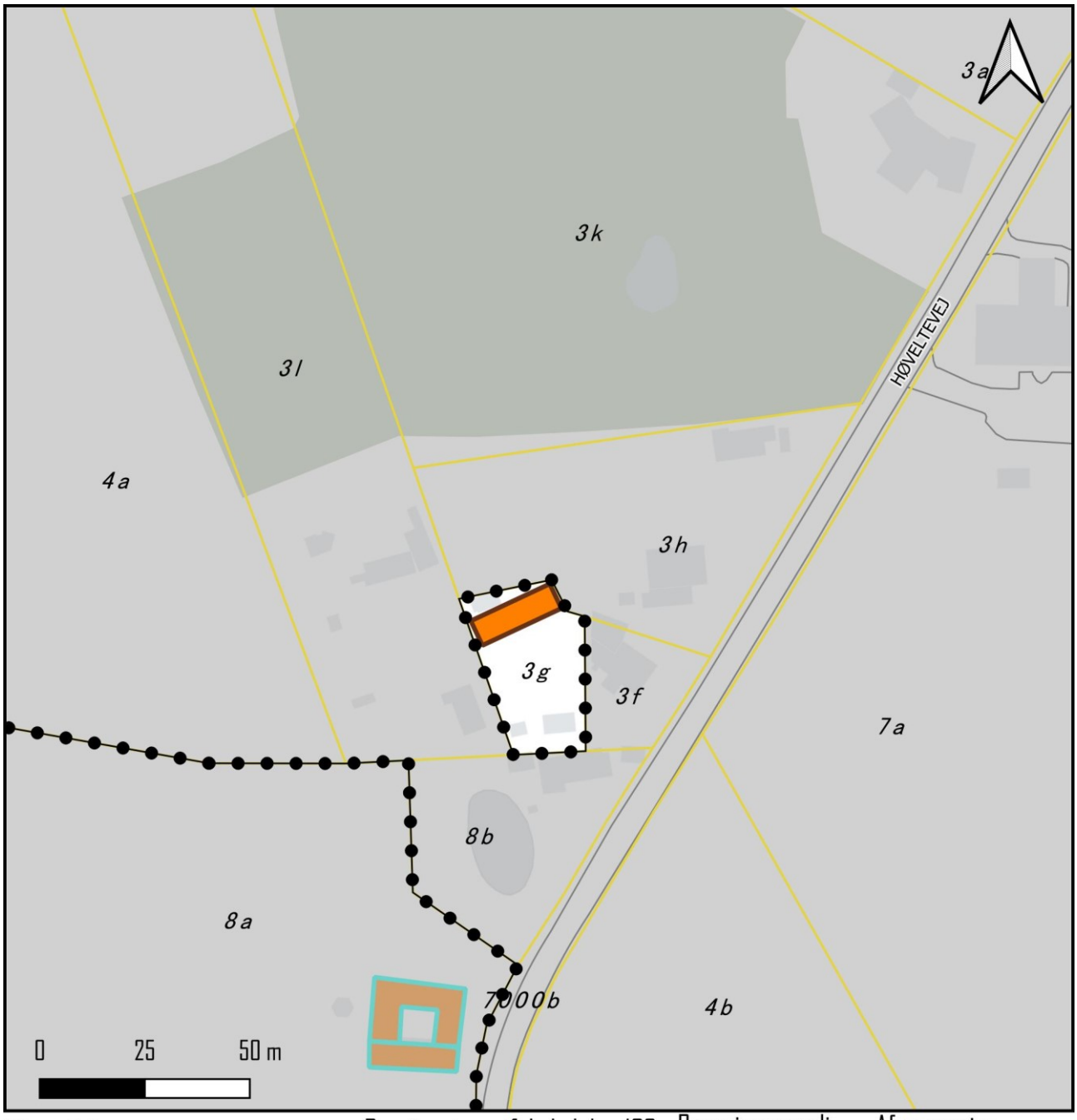
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok:1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
Husmandssted

Bevaringsværdi
2
3
4

Afgrænsning
Lokalplanområde
Matrikel

Kort

Kort 2.8

Matrikel 3g, Bregnerød By, Farum

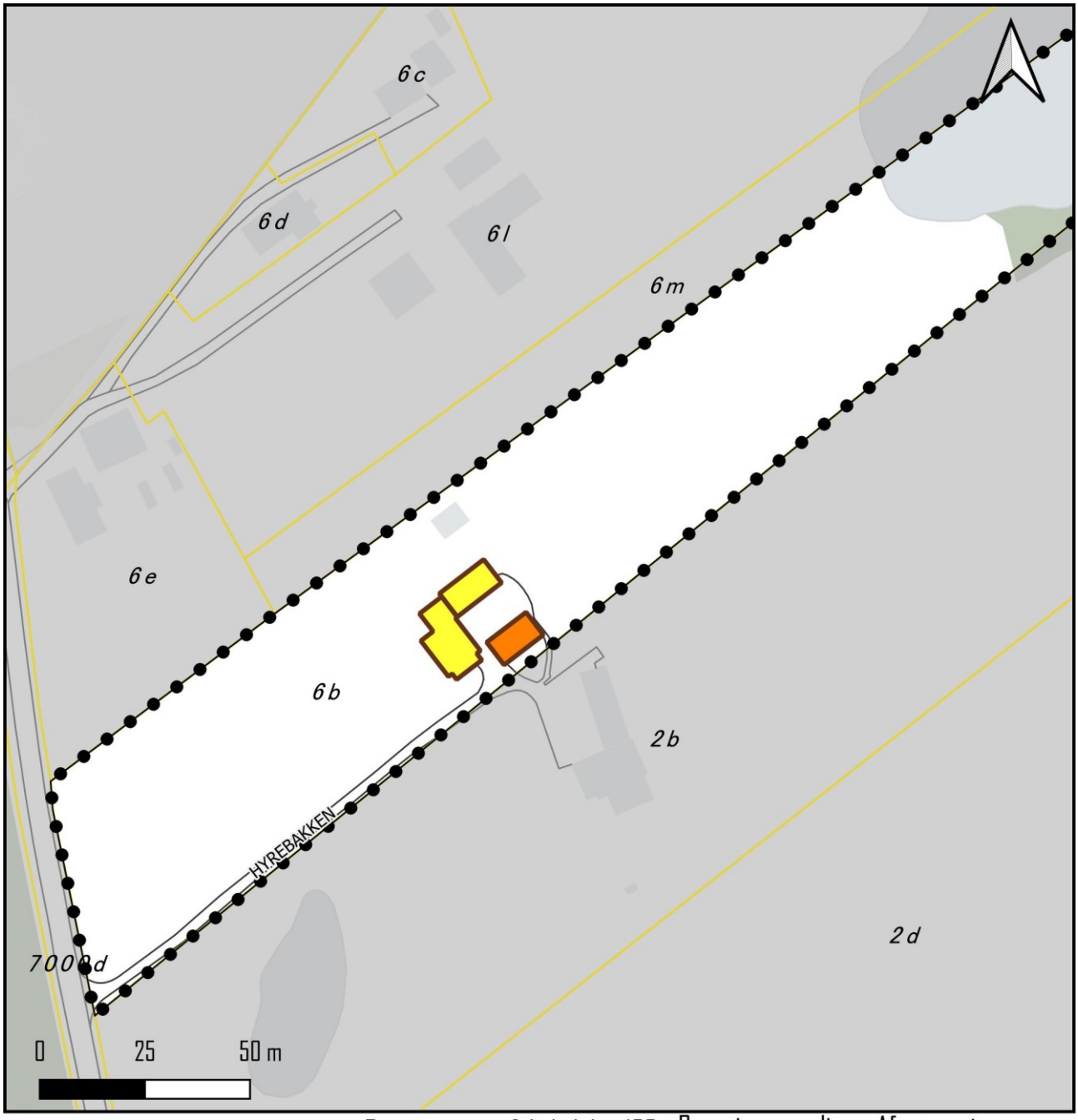
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok: 1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Husmandssted
- Gården

Bevaringsværdi
- 2
- 3
- 4

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Matrikel

Kort

Kort 2.9

Matrikel 6b, Bregnerød By, Farum

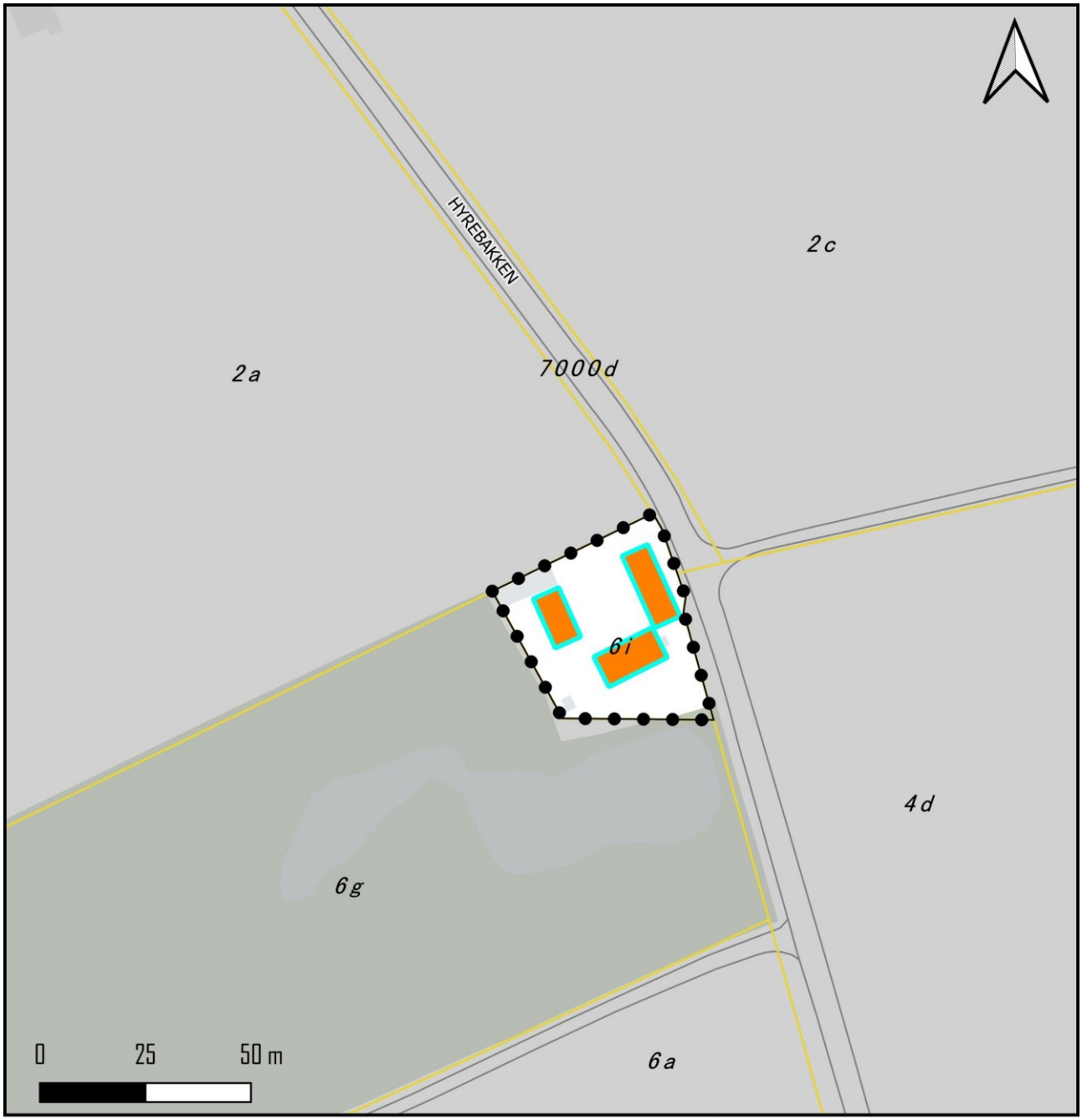
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok:1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
Husmandssted

Bevaringsværdi
2
3
4

Afgrænsning
Lokalplanområde
Matrikel

Kort

Kort 2.10

Matrikel 6i, Bregnerød By, Farum

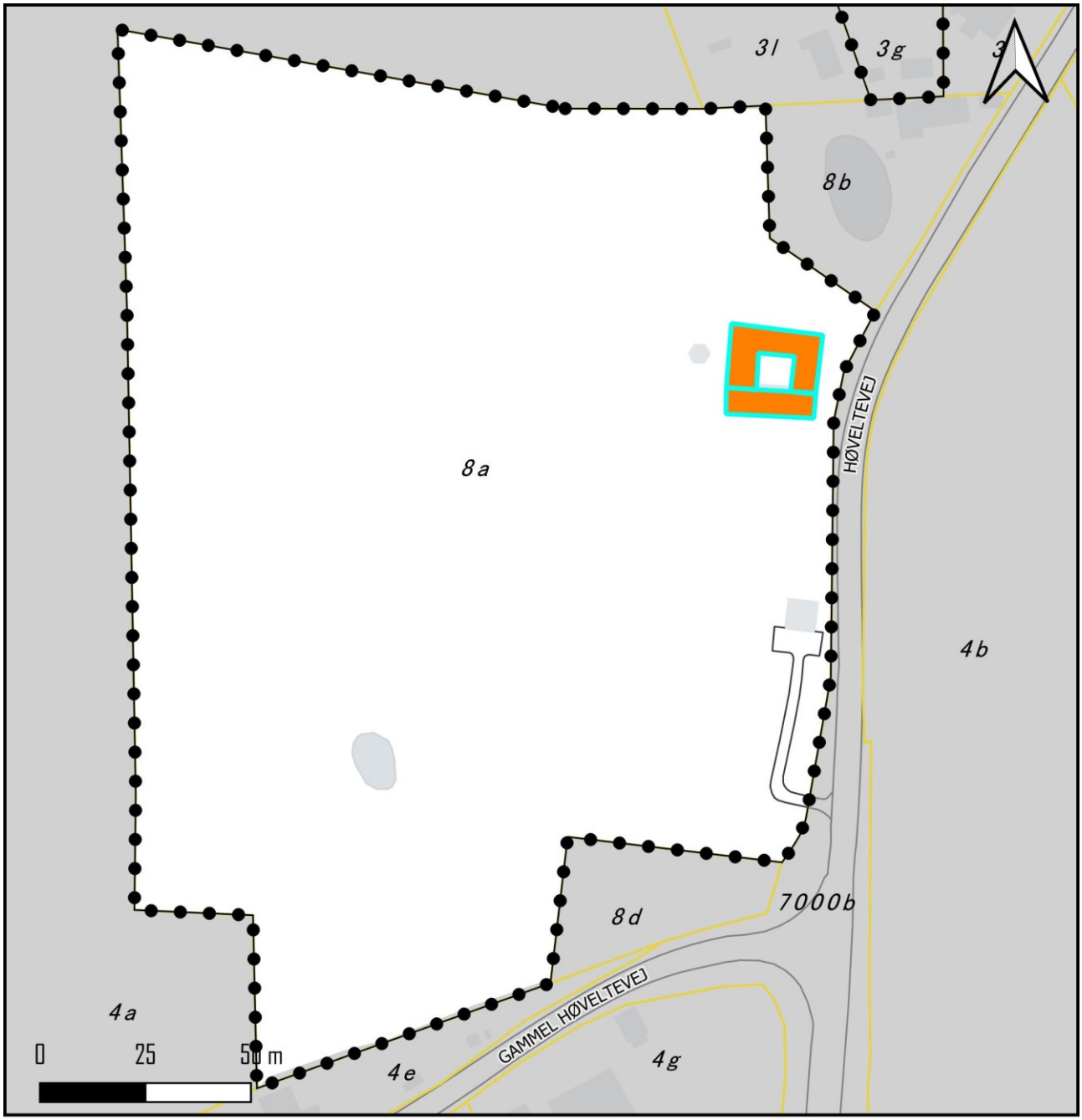
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok:1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
Gården

Bevaringsværdi
2
3
4

Afgrænsning
Lokalplanområde
Matrikel

Kort

Kort 2.11

Matrikel 8a, Bregnerød By, Farum

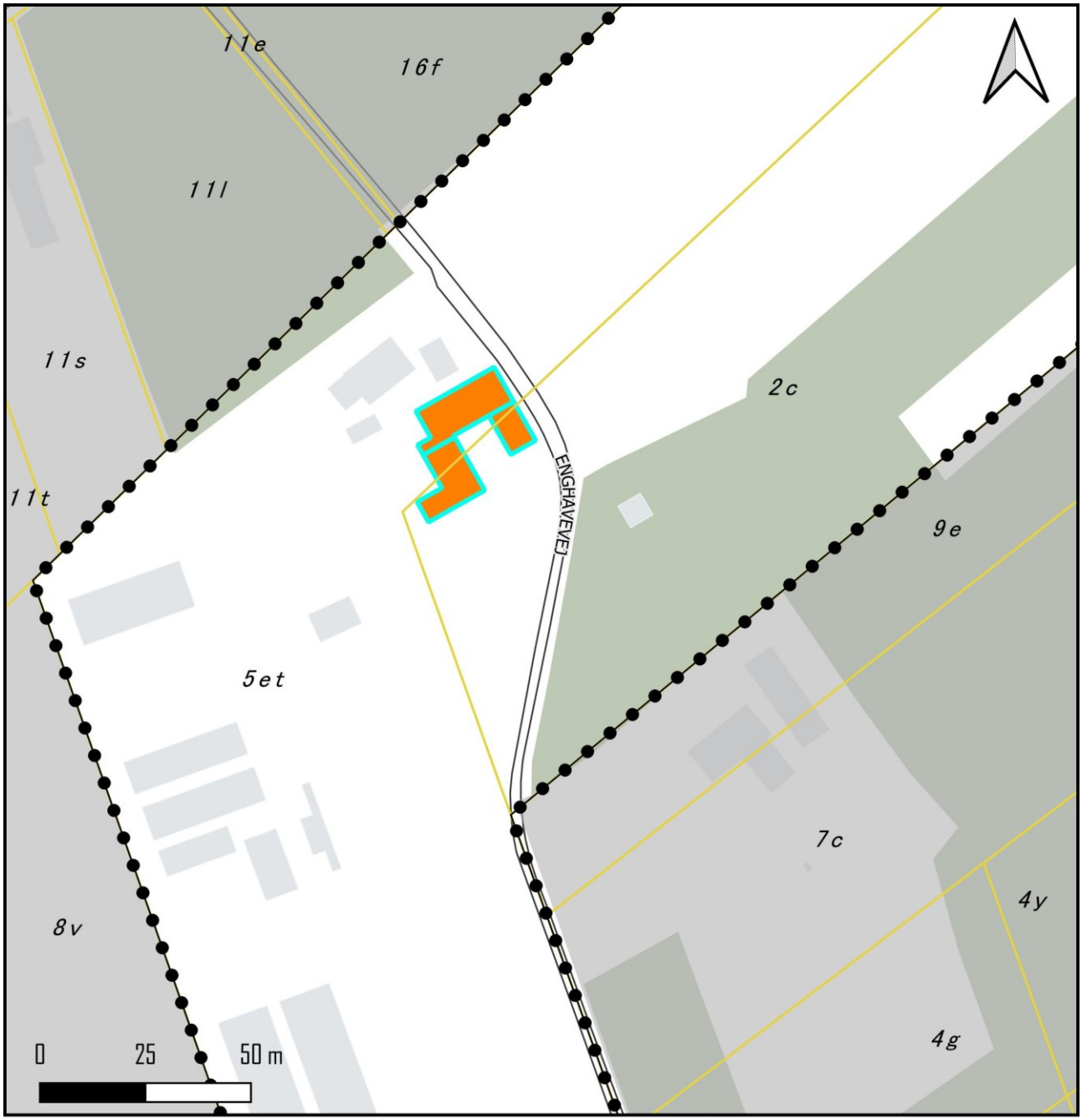
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok:1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Gården

Bevaringsværdi
- 2
- 3
- 4

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Matrikel

Kort

Kort 2.12

Matrikel 2c & 5et, Stavnsholt By, Farum

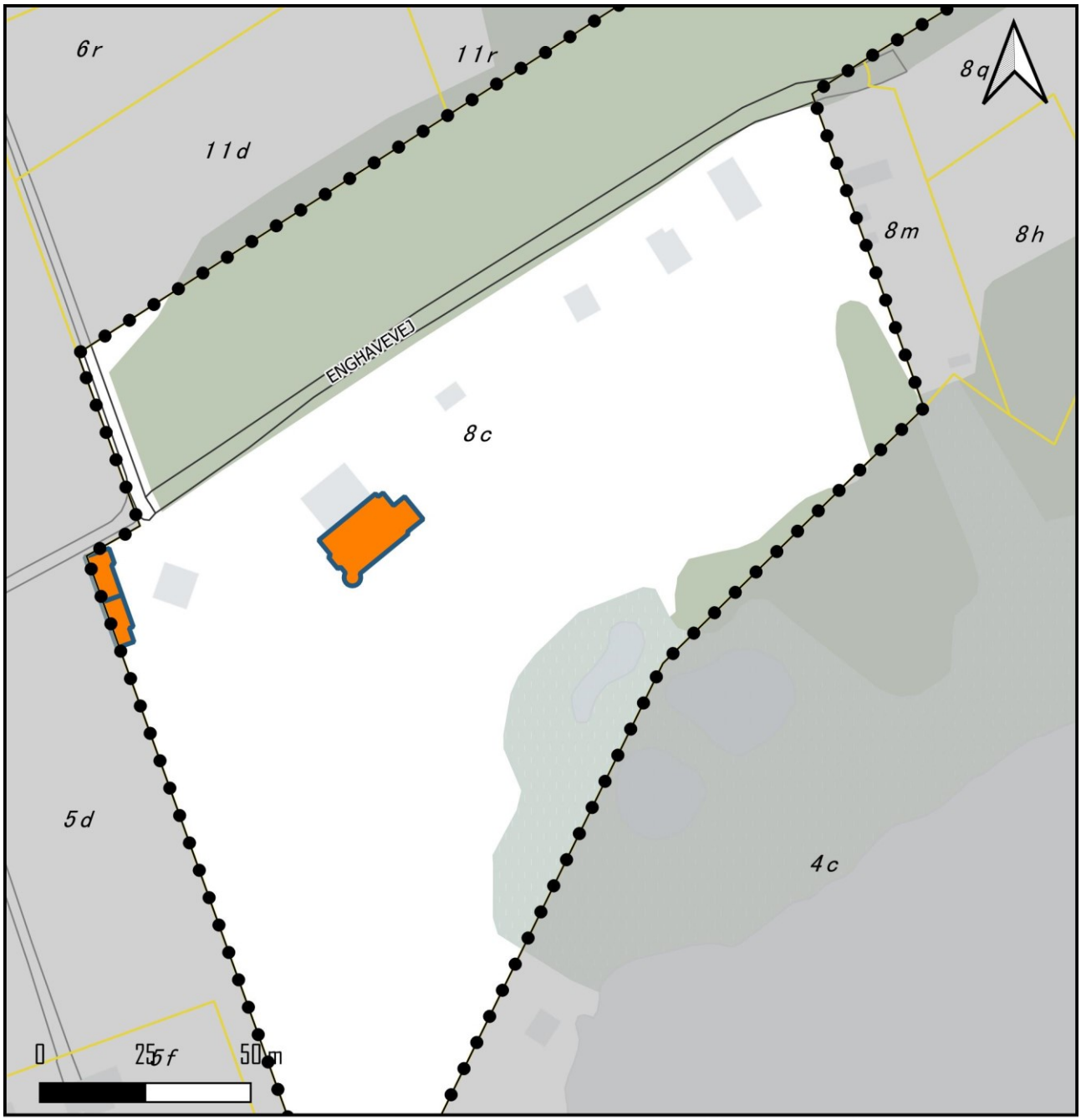
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok: 1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Gården

Bevaringsværdi
- 2
- 3
- 4

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Matrikel

Kort

Kort 2.13

Matrikel 8c, Stavnsholt By, Farum

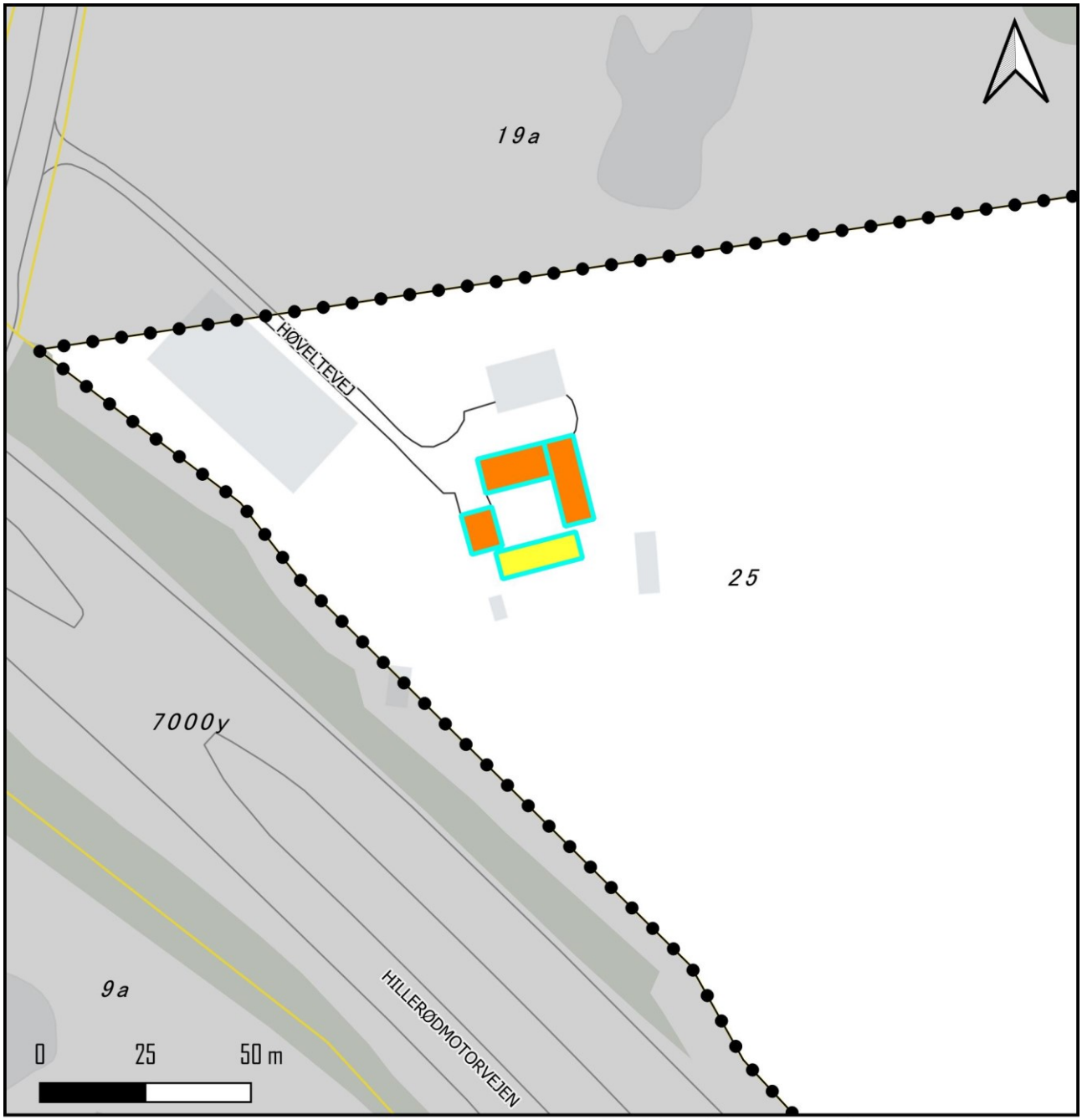
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok: 1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
Landstedet

Bevaringsværdi
2
3
4

Afgrænsning
Lokalplanområde
Matrikel

Kort

Kort 2.14

Matrikel 25, Stavnsholt By, Farum

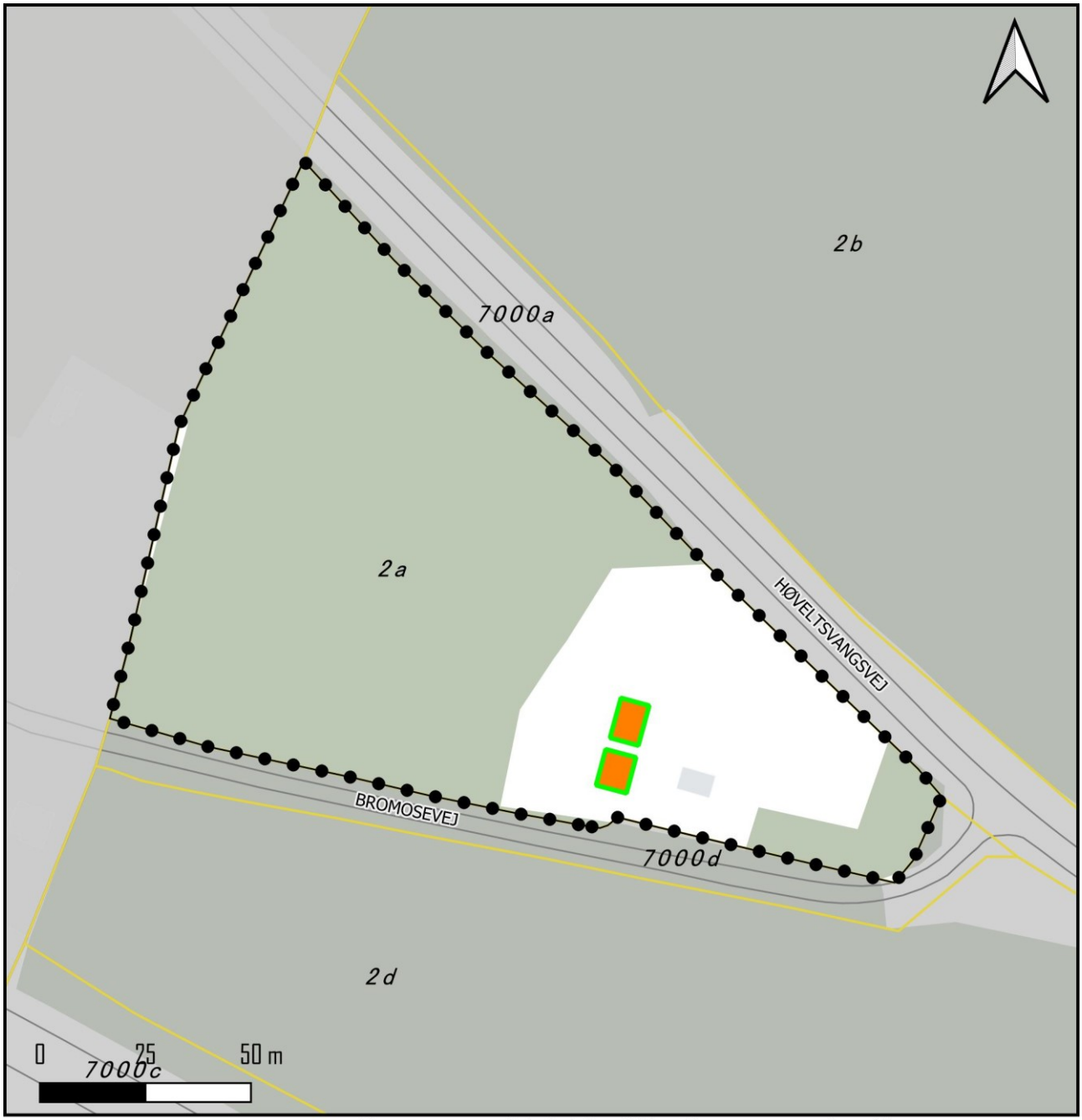
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok:1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
Gården

Bevaringsværdi
2
3
4

Afgrænsning
Lokalplanområde
Matrikel

Kort

Kort 2.15

Matrikel 2a, Ravnsholt Skov, Farum

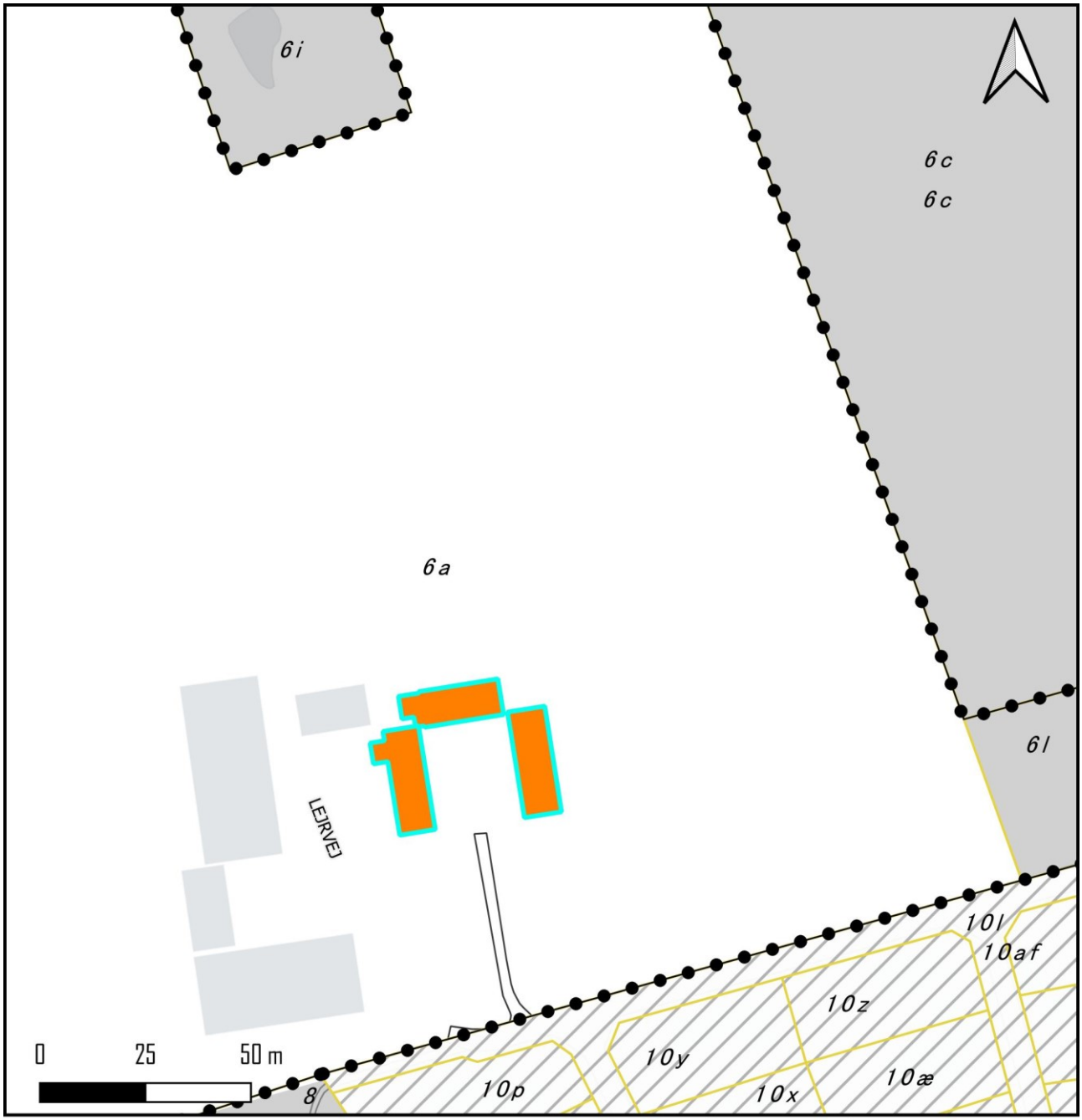
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok: 1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Skovens bygninger

Bevaringsværdi
- 2
- 3
- 4

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Matrikel

Kort

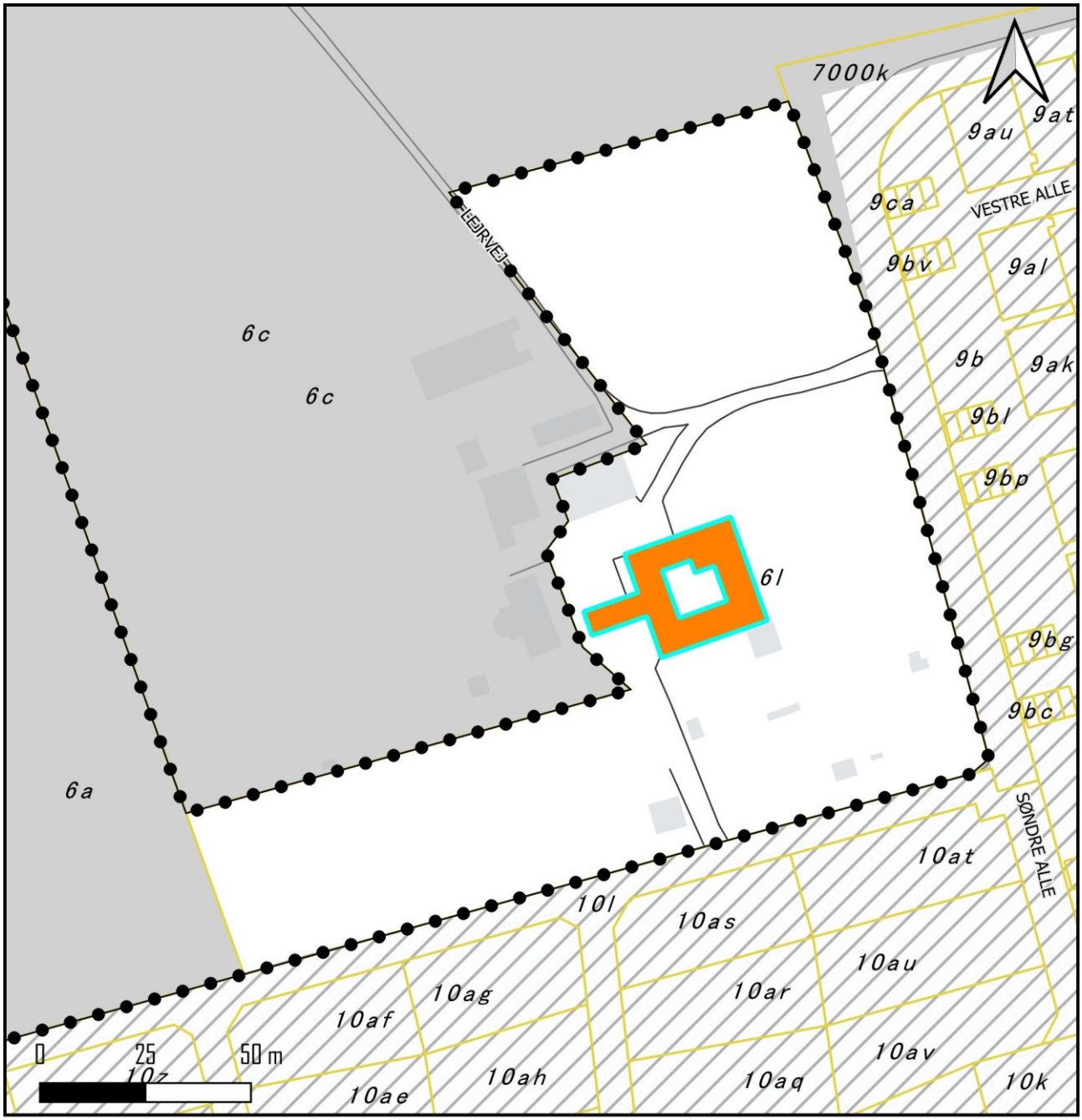

Kort 2.16

Matrikel 6a, Kirke Værløse By, Værløse

Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok: 1:1.500 i A4-format

Kort

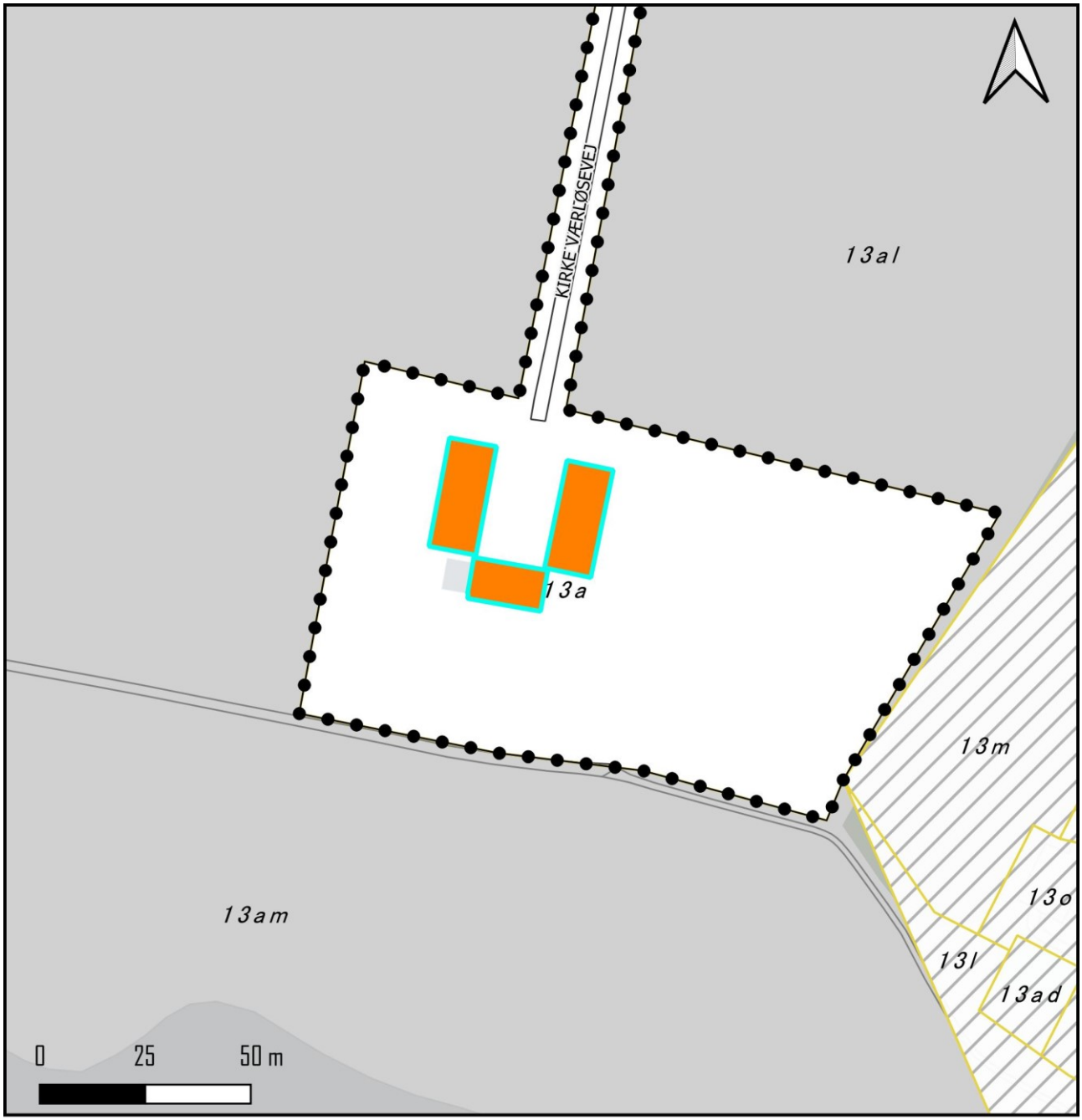

Kort 2.17

Matrikel 6l, Kirke Værløse By, Værløse

Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok: 1:1.500 i A4-format

Kort

Kort 2.18

Matrikel 13a, Kirke Værløse By, Værløse

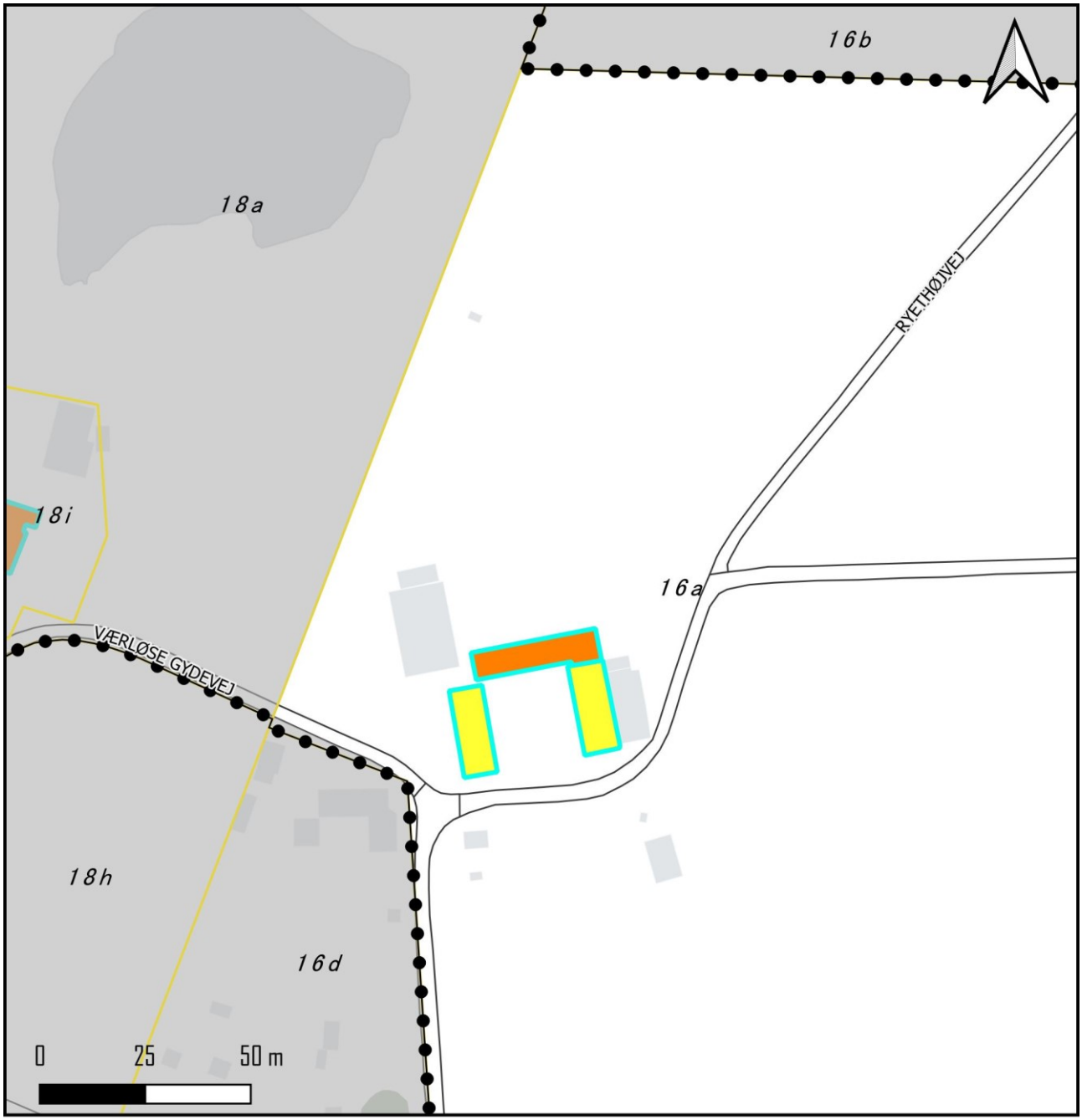
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok:1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Gården

Bevaringsværdi
- 2
- 3
- 4

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Byzone
- Matrikel

Kort

Kort 2.19

Matrikel 16a, Kirke Værløse By, Værløse

Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone

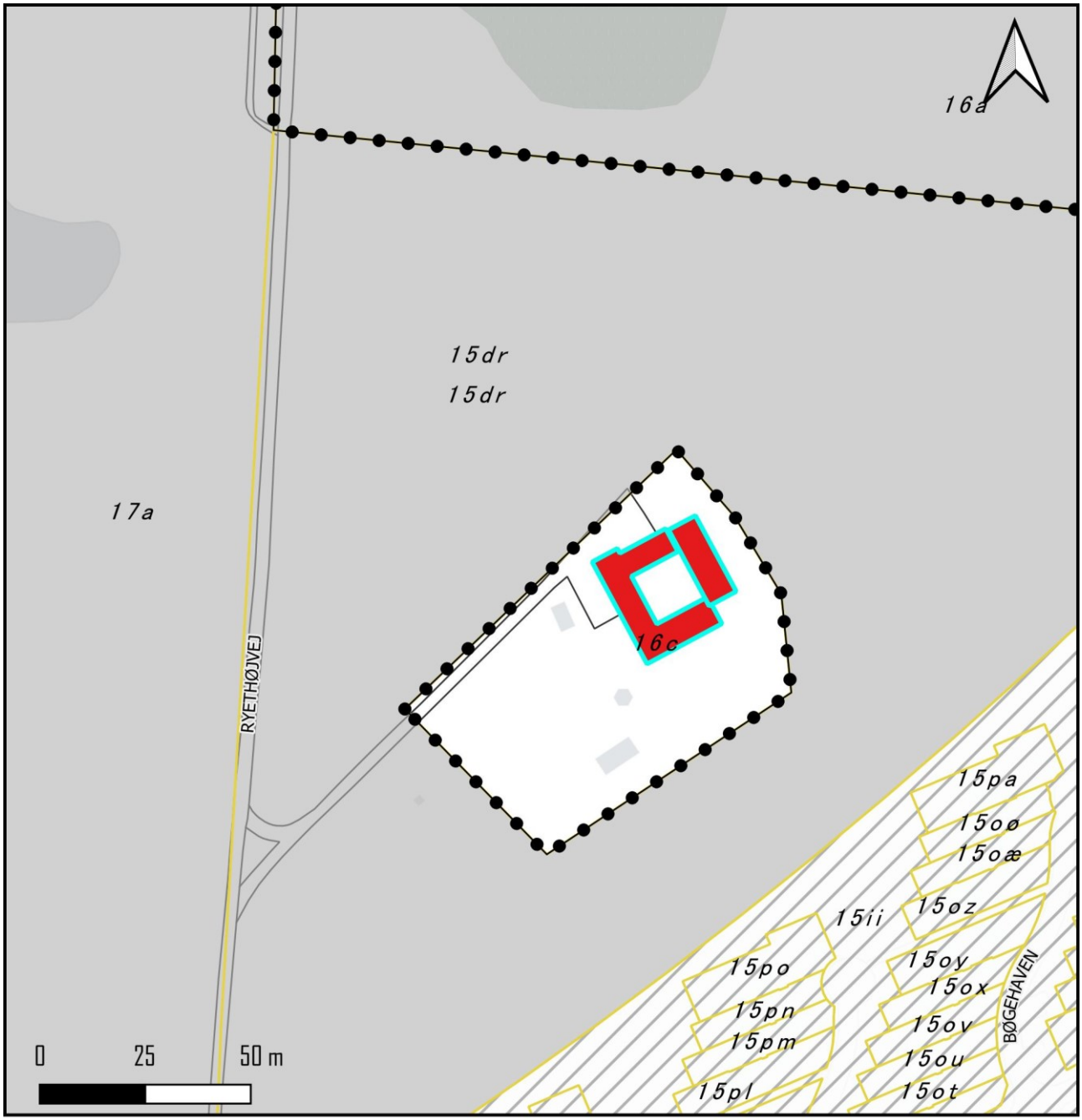
Målestok: 1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Gården

Bevaringsværdi
- 2
- 3
- 4

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Matrikel

Kort

Kort 2.20

Matrikel 16c, Kirke Værløse By, Værløse

Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone

Målestok: 1:1.500 i A4-format

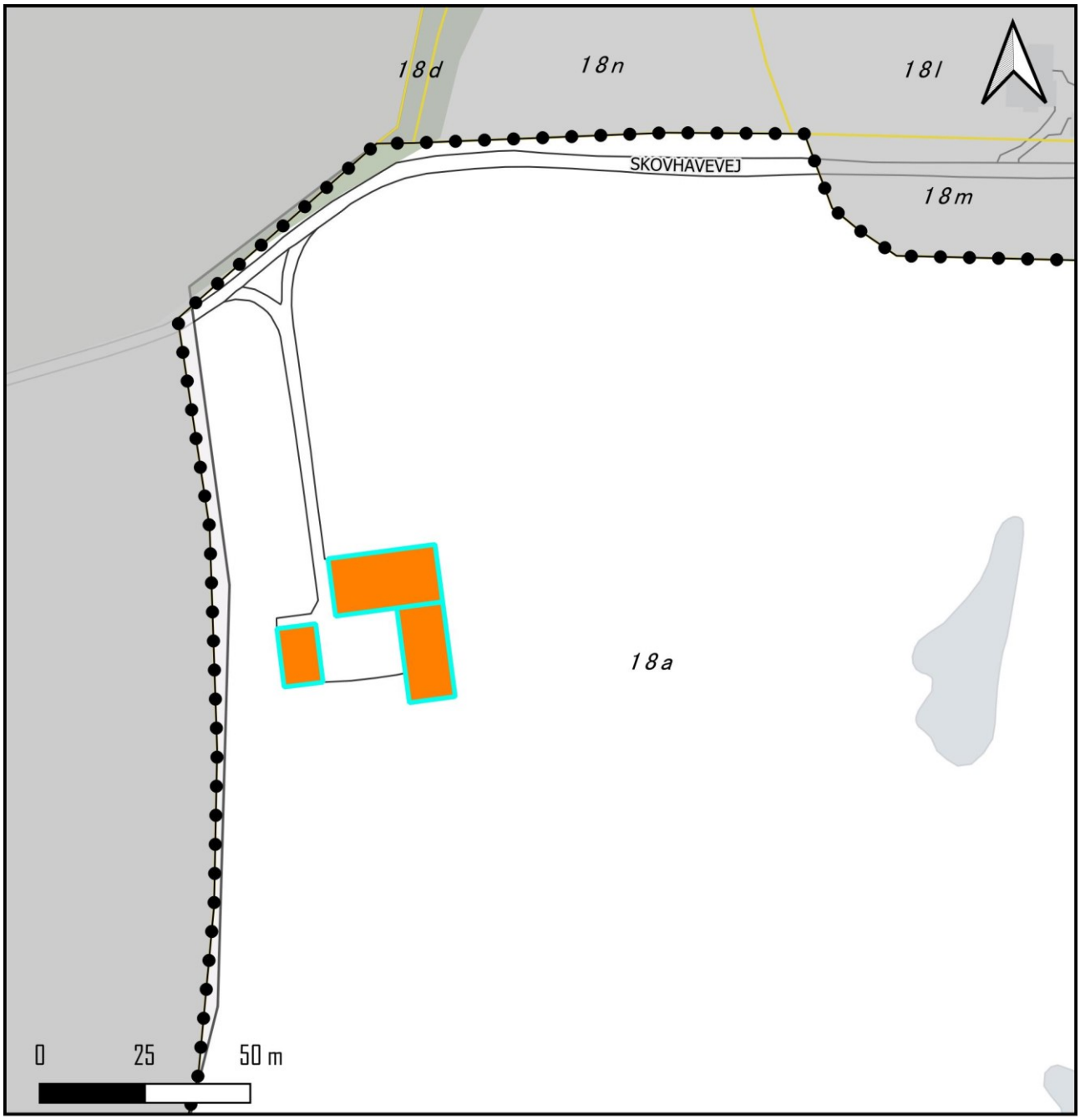
Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Gården

Bevaringsværdi
- 2
- 3
- 4

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Byzone
- Matrikel

Kort

0

Kort 2.21

Matrikel 18a, Kirke Værløse By, Værløse

Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone

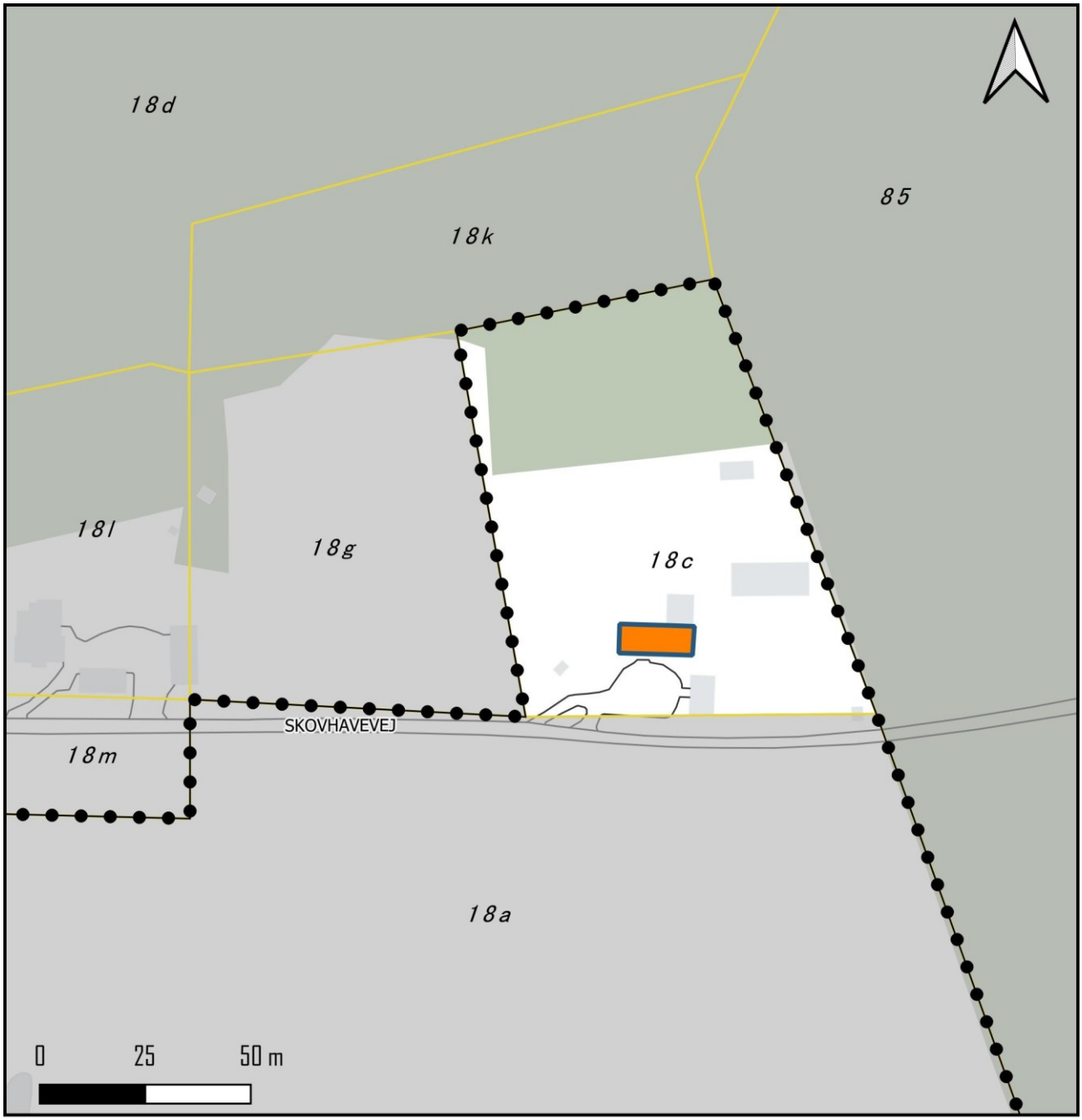
Målestok: 1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Gården

Bevaringsværdi
- 2
- 3
- 4

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Matrikel

Kort

Kort 2.22

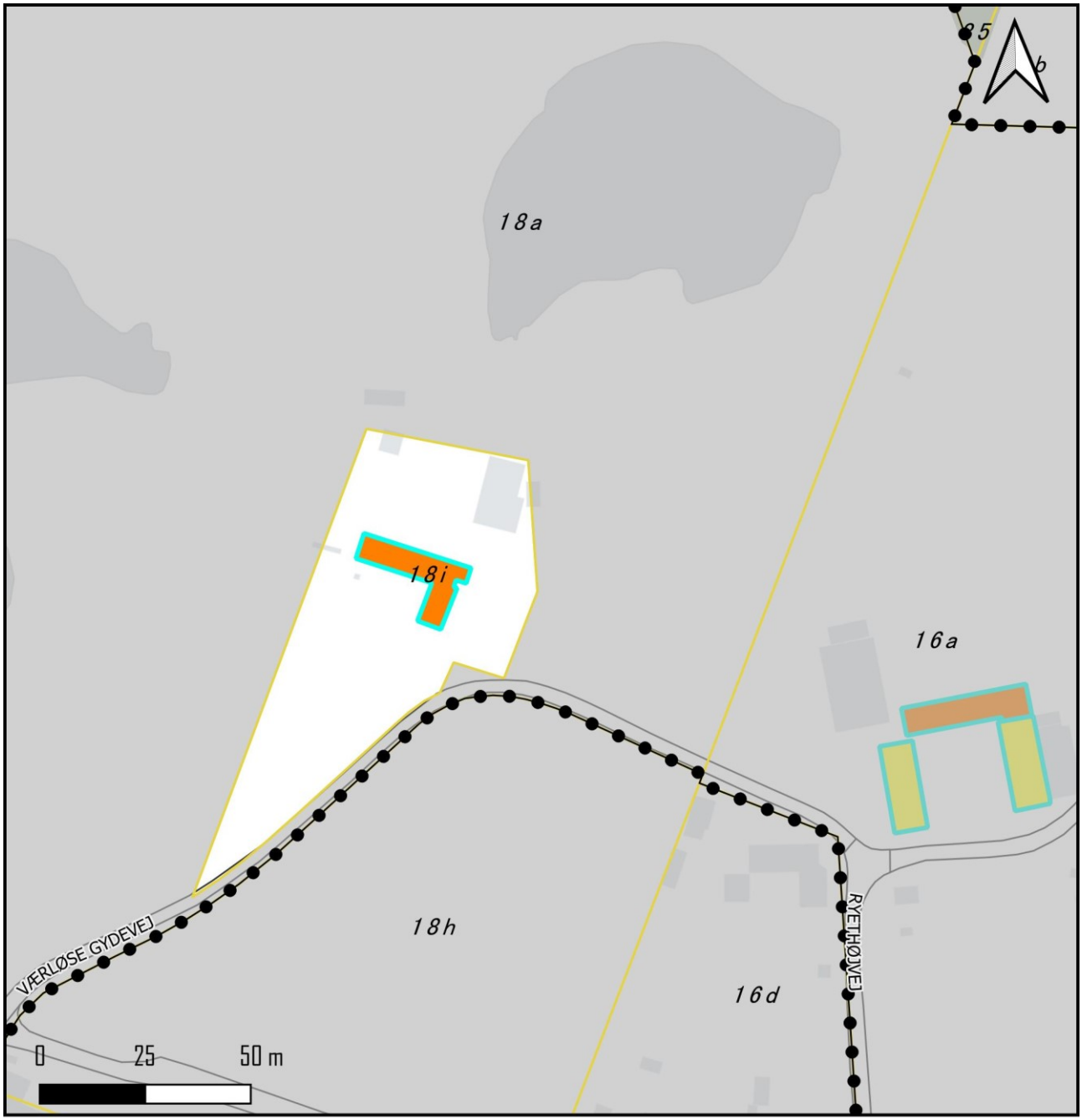
Matrikel 18c, Kirke Værløse By, Værløse
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok:1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
Landstedet

Bevaringsværdi
2
3
4

Afgrænsning
Lokalplanområde
Matrikel

Kort

Kort 2.23

Matrikel 18i, Kirke Værløse By, Værløse

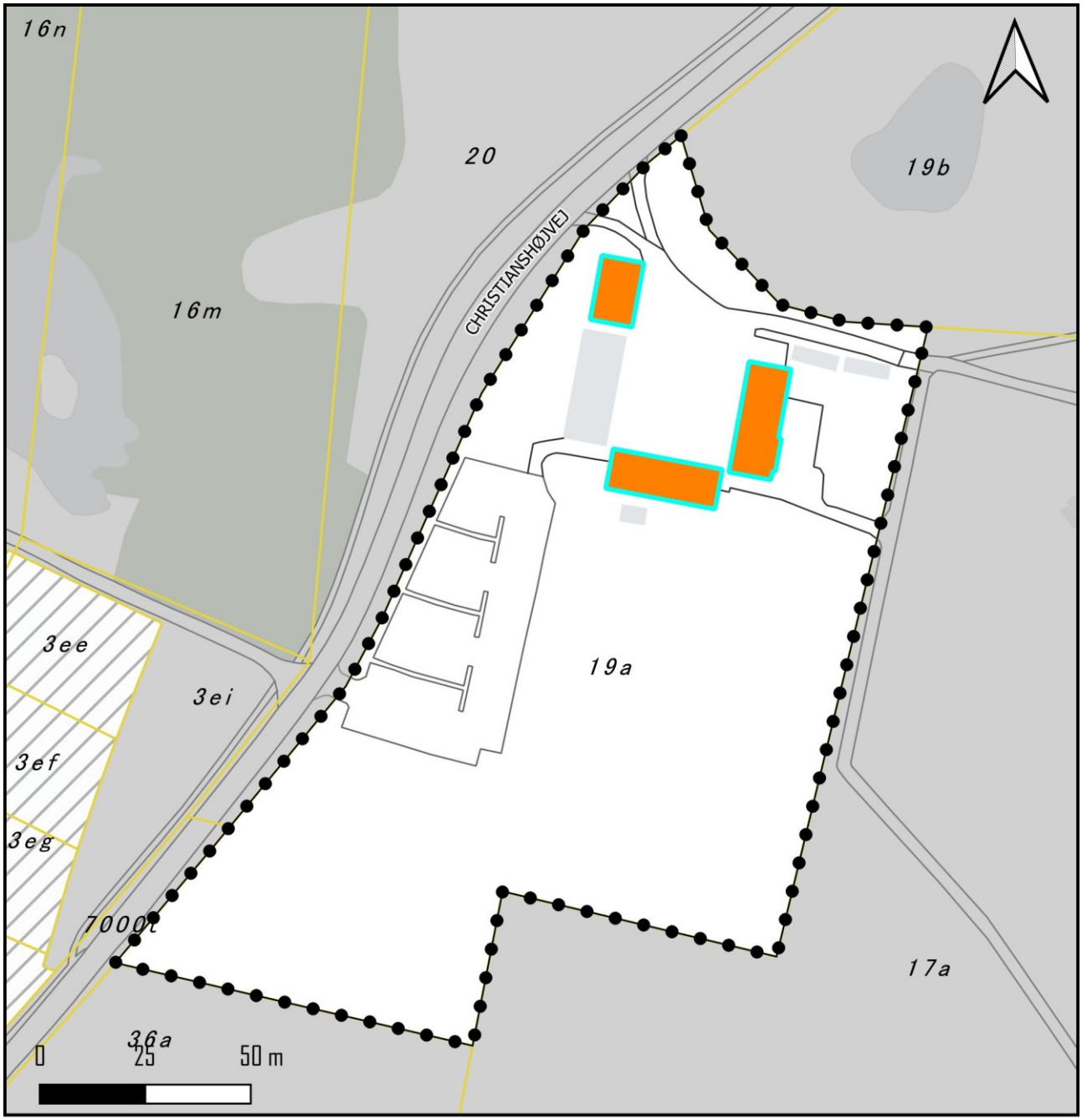
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok: 1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Gården

Bevaringsværdi
- 2
- 3
- 4

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Matrikel

Kort

Kort 2.24

Matrikel 19a, Kirke Værløse By, Værløse

Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone

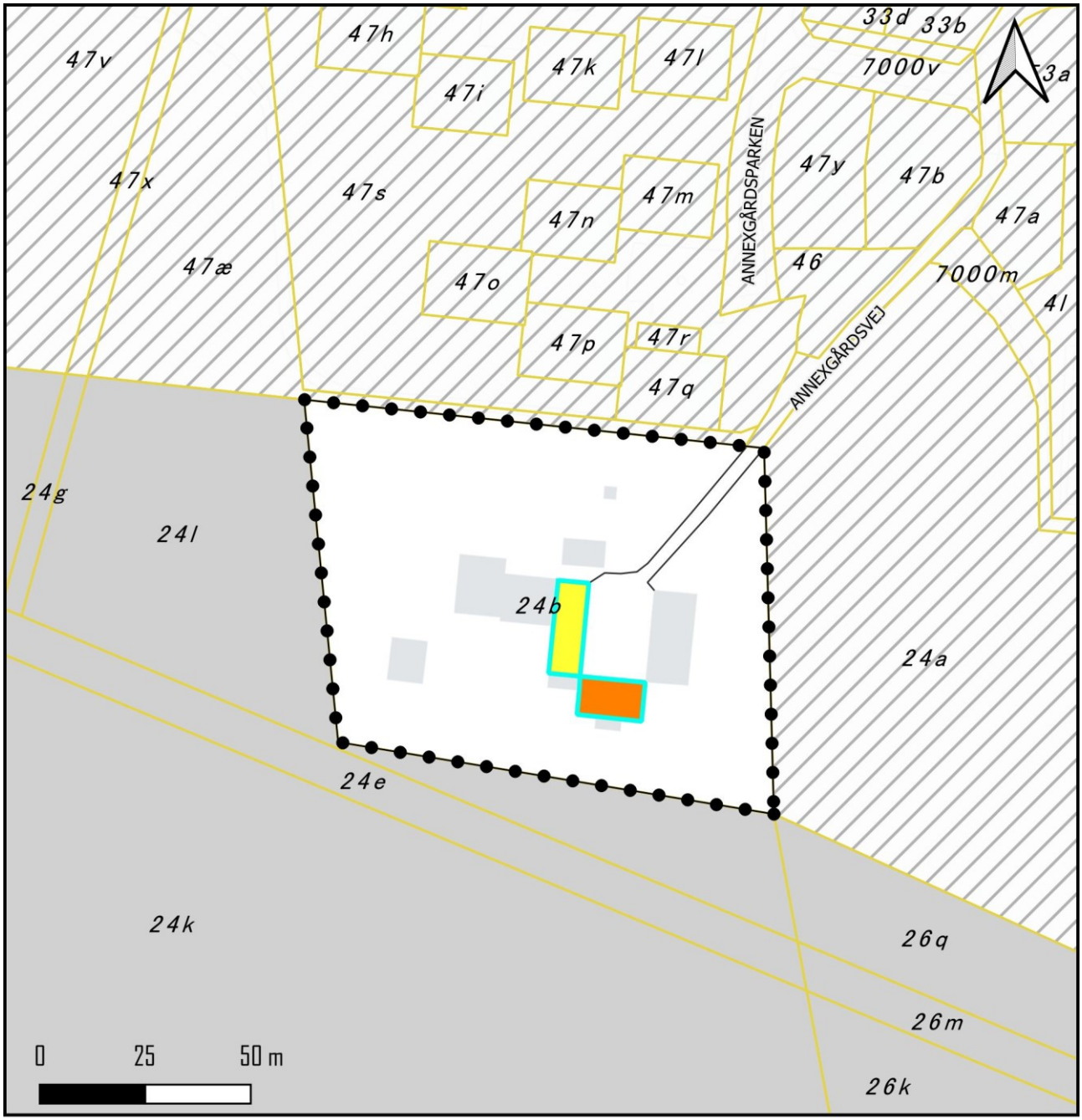
Målestok: 1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Gården

Bevaringsværdi
- 2
- 3
- 4

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Byzone
- Matrikel

Kort

Kort 2.25

Matrikel 24b, Kirke Værløse By, Værløse

Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone

Målestok: 1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162

- Gården

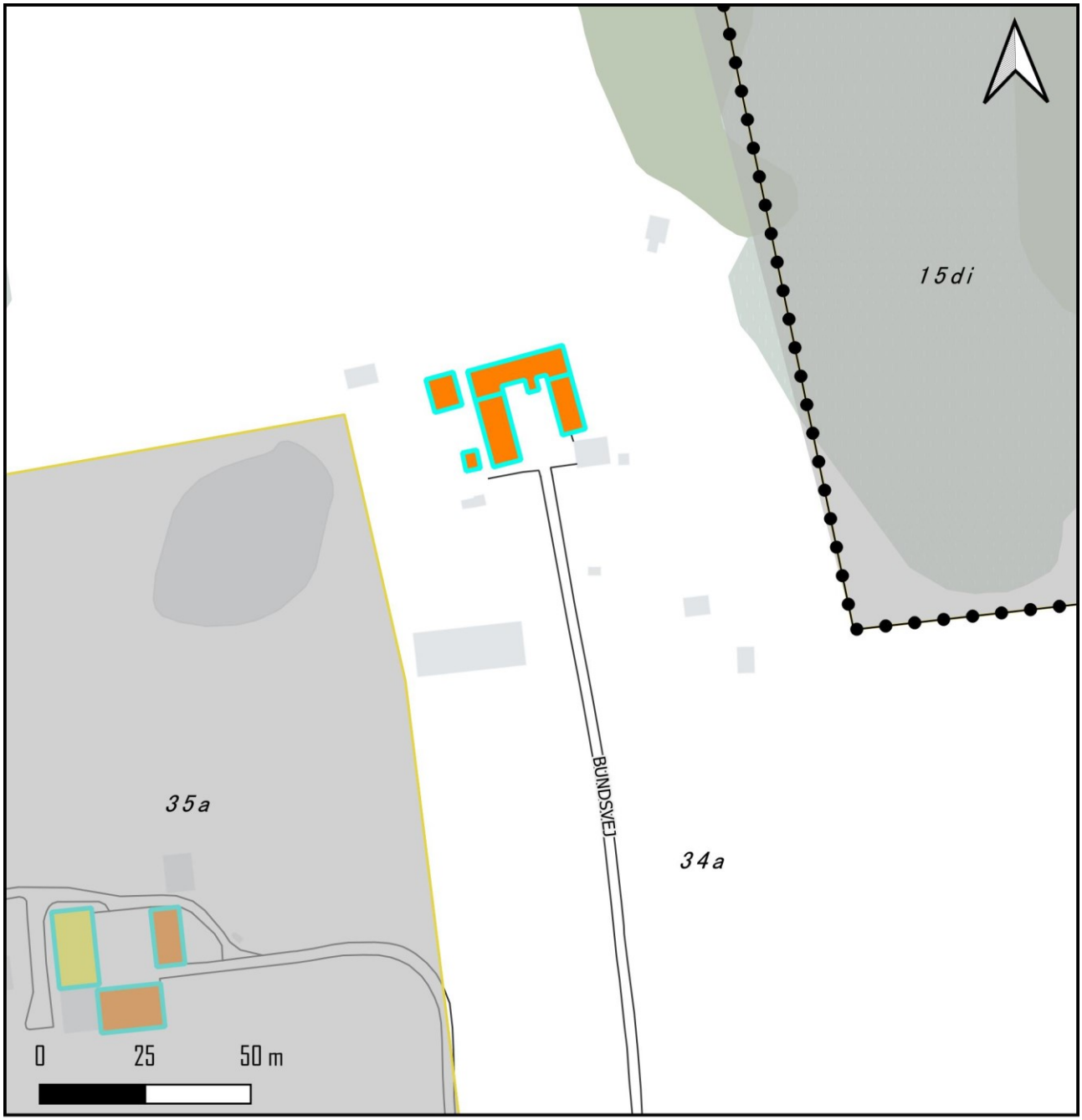
Bevaringsværdi

- 2
- 3
- 4

Afgrænsning

- Lokalplanområde
- Byzone
- Matrikel

Kort

Kort 2.26

Matrikel 34a, Kirke Værløse By, Værløse

Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone

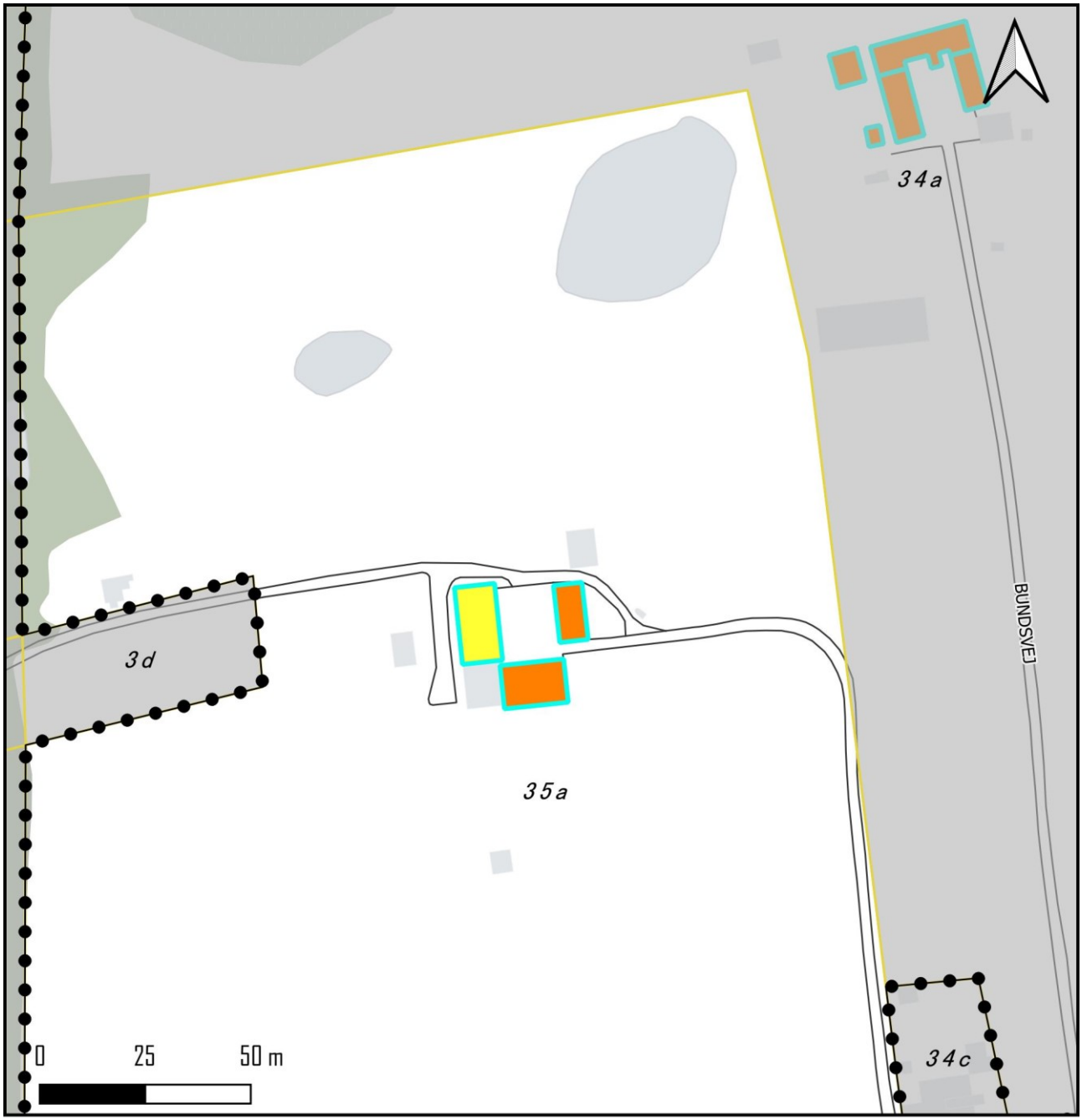
Målestok: 1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Gården

Bevaringsværdi
- 2
- 3
- 4

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Matrikel

Kort

Kort 2.27

Matrikel 35a, Kirke Værløse By, Værløse

Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone

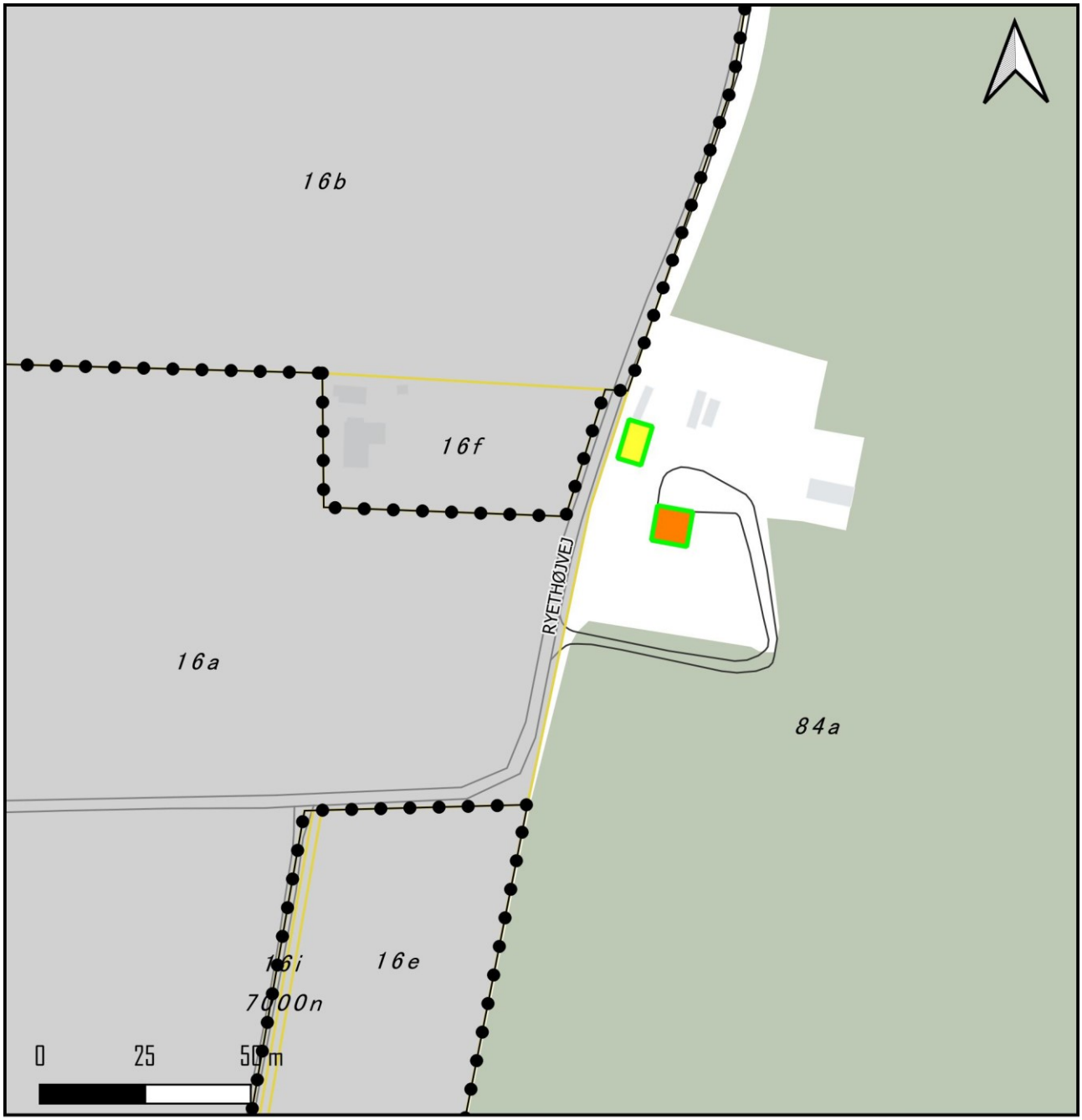
Målestok: 1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Gården

Bevaringsværdi
- 2
- 3
- 4

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Matrikel

Kort

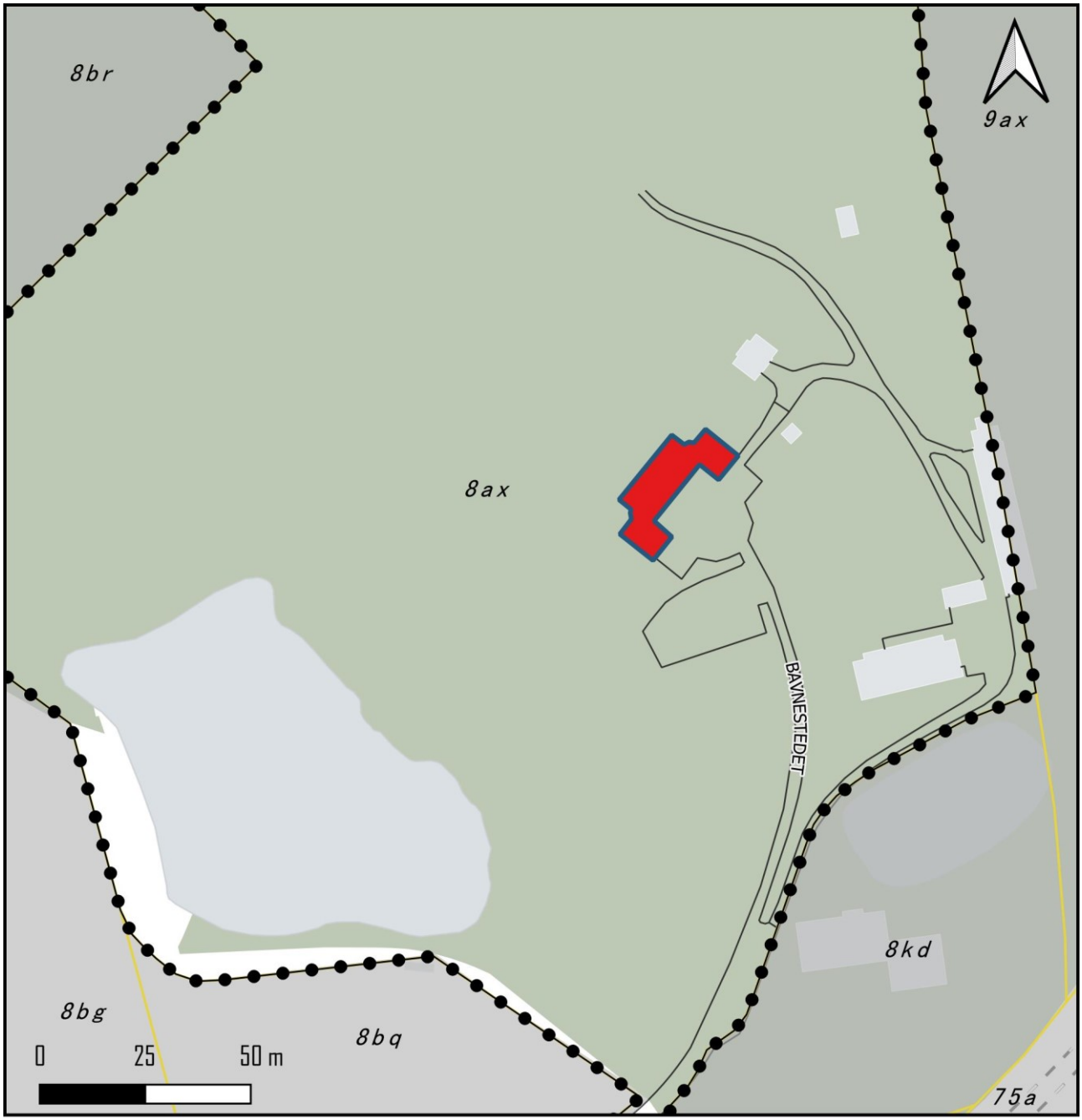

Kort 2.28

Matrikel 84a, Kirke Værløse By, Værløse

Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok:1:1.500 i A4-format

Kort

Kort 2.29

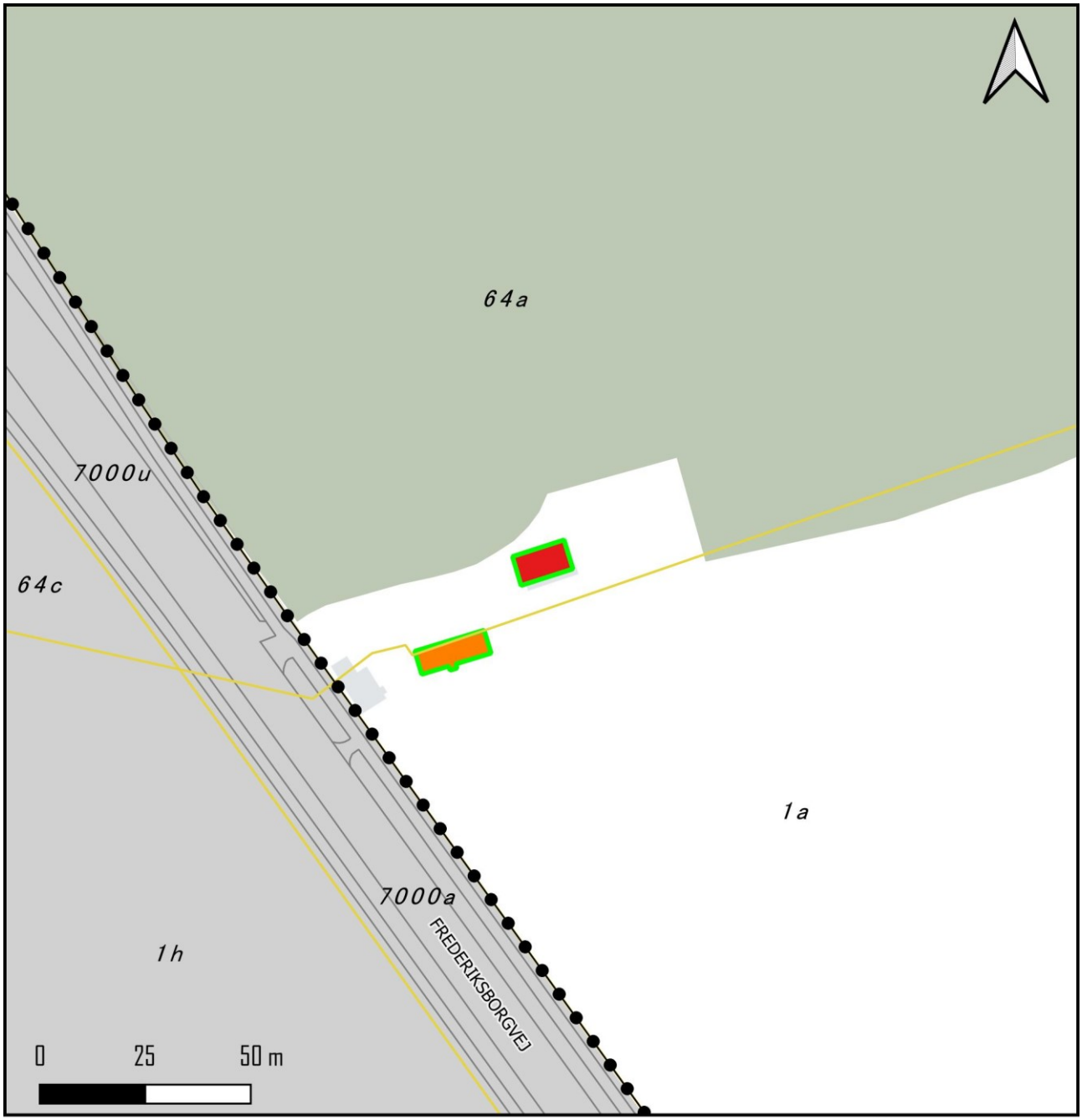
Matrikel 8ax, Ll. Værløse By, Værløse
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok:1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
Landstedet

Bevaringsværdi
2
3
4

Afgrænsning
Lokalplanområde
Matrikel

Kort

Kort 2.30
Matrikel 64a, Ll. Værløse By, Værløse & 1a Kollekolle By, Værløse
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok:1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
Skovens bygninger

Bevaringsværdi
2
3
4

Afgrænsning
Lokalplanområde
Matrikel

Kort

Kort 2.31

Matrikel 65f, Ll. Værløse By, Værløse

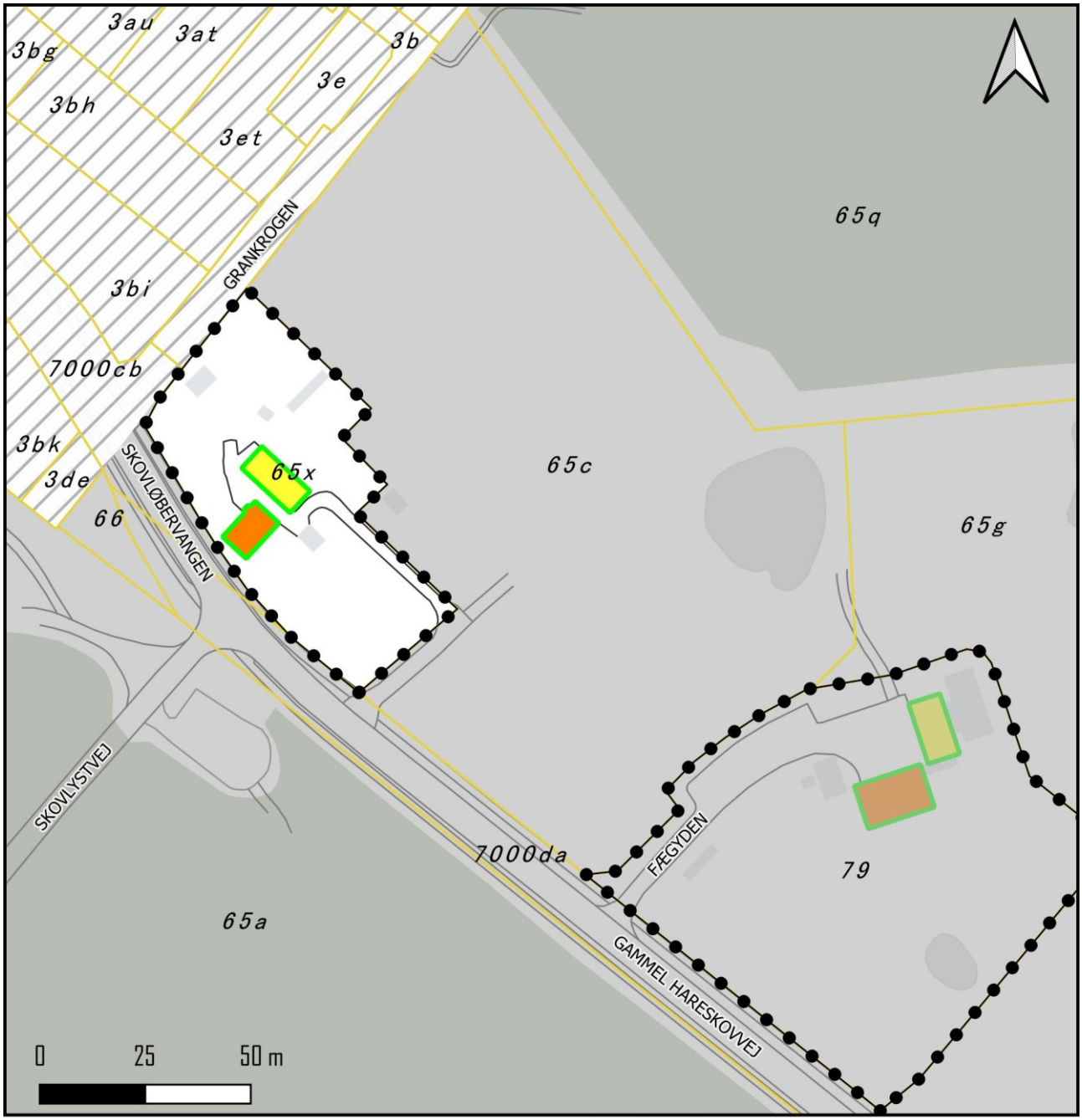
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok:1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Husmandssted
- Gården

Bevaringsværdi
- 2
- 3
- 4

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Matrikel

Kort

Kort 2.32
Matrikel 65x, Ll. Værløse By, Værløse

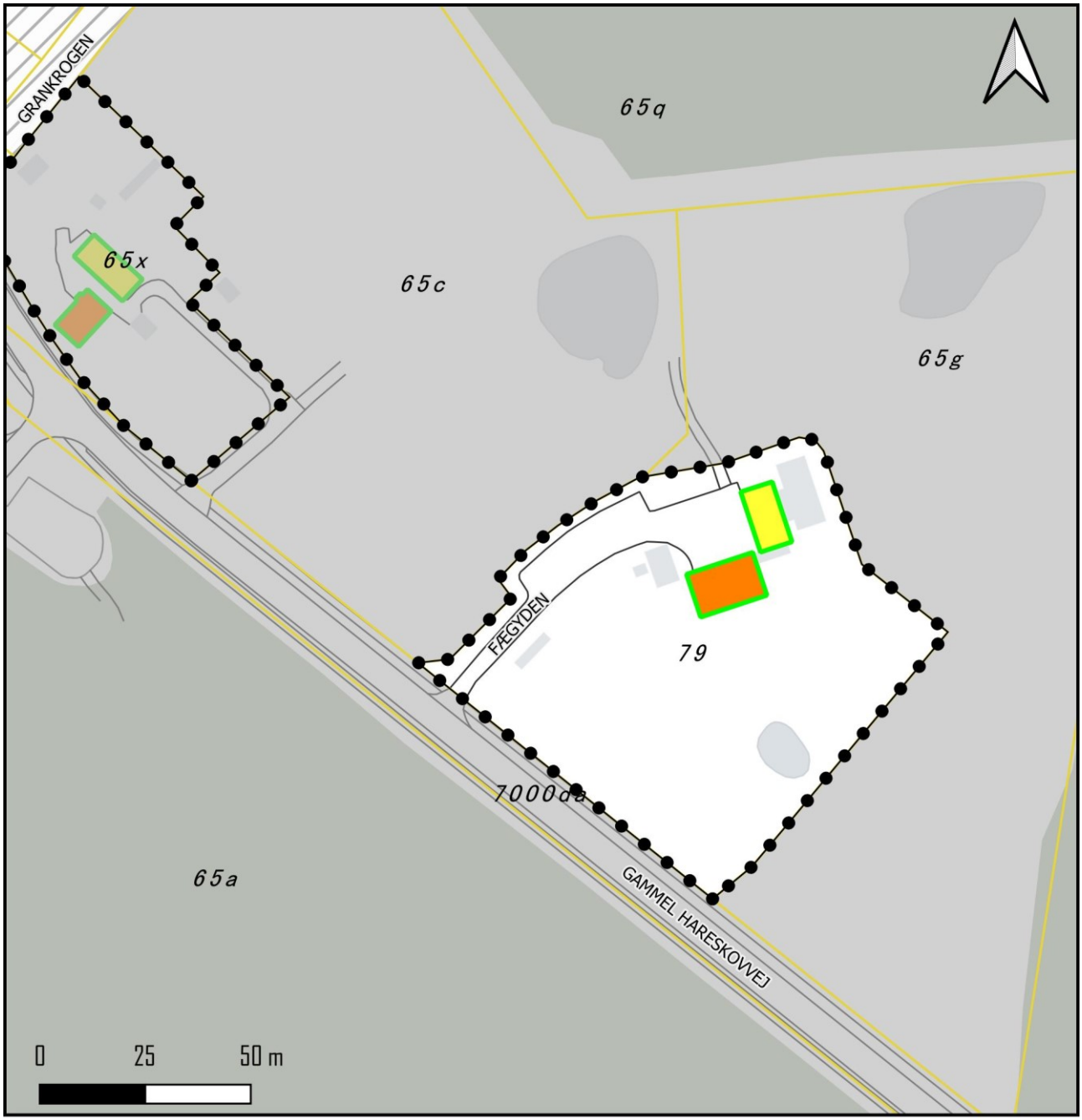
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok:1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Skovens bygninger

Bevaringsværdi
- 2
- 3
- 4

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Byzone
- Matrikel

Kort

Kort 2.33
Matrikel 79, Ll. Værløse By, Værløse

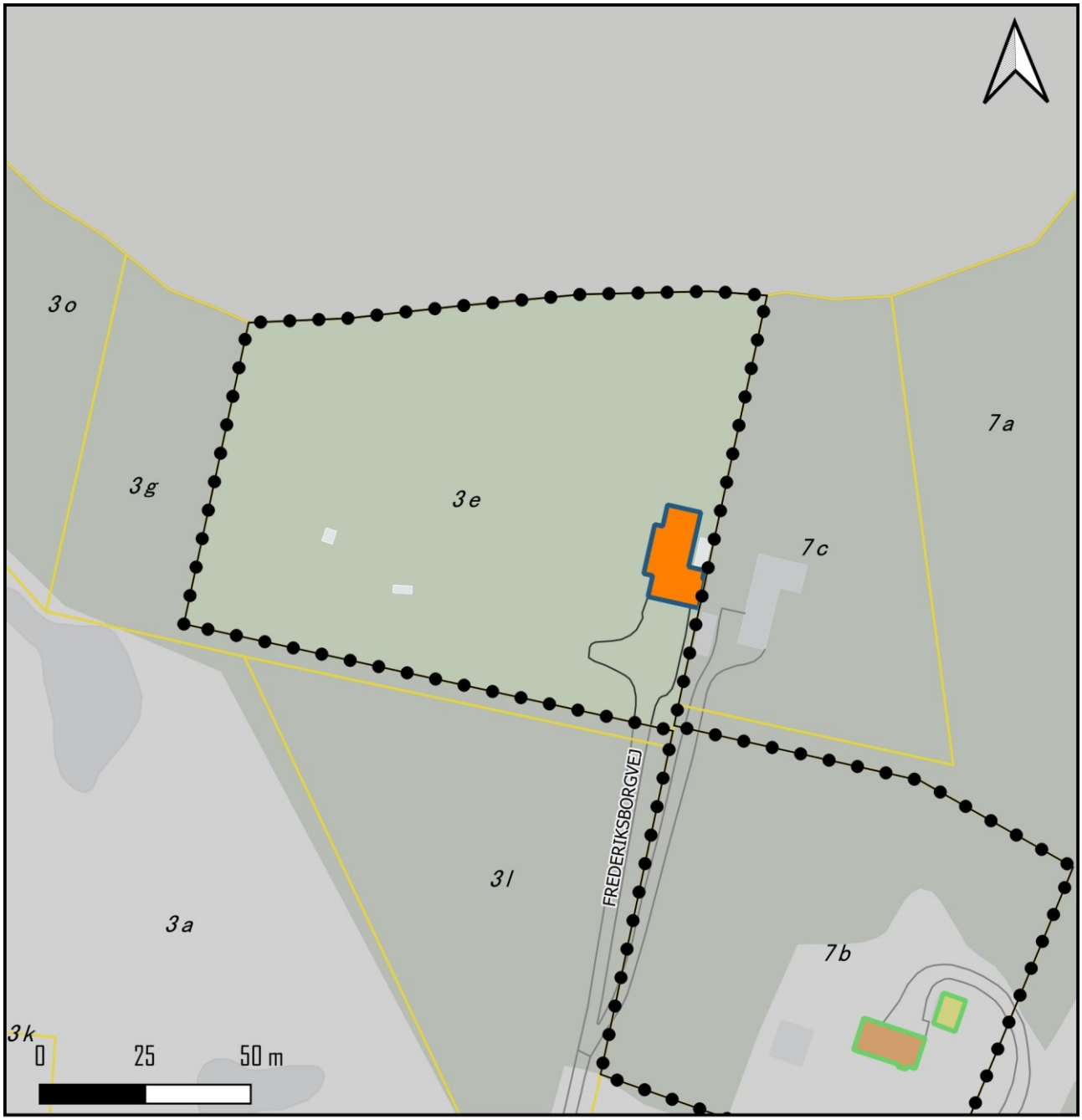
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok:1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Skovens bygninger

Bevaringsværdi
- 2
- 3
- 4

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Byzone
- Matrikel

Kort

Kort 2.34
Matrikel 3e, Kollekolle By, Værløse

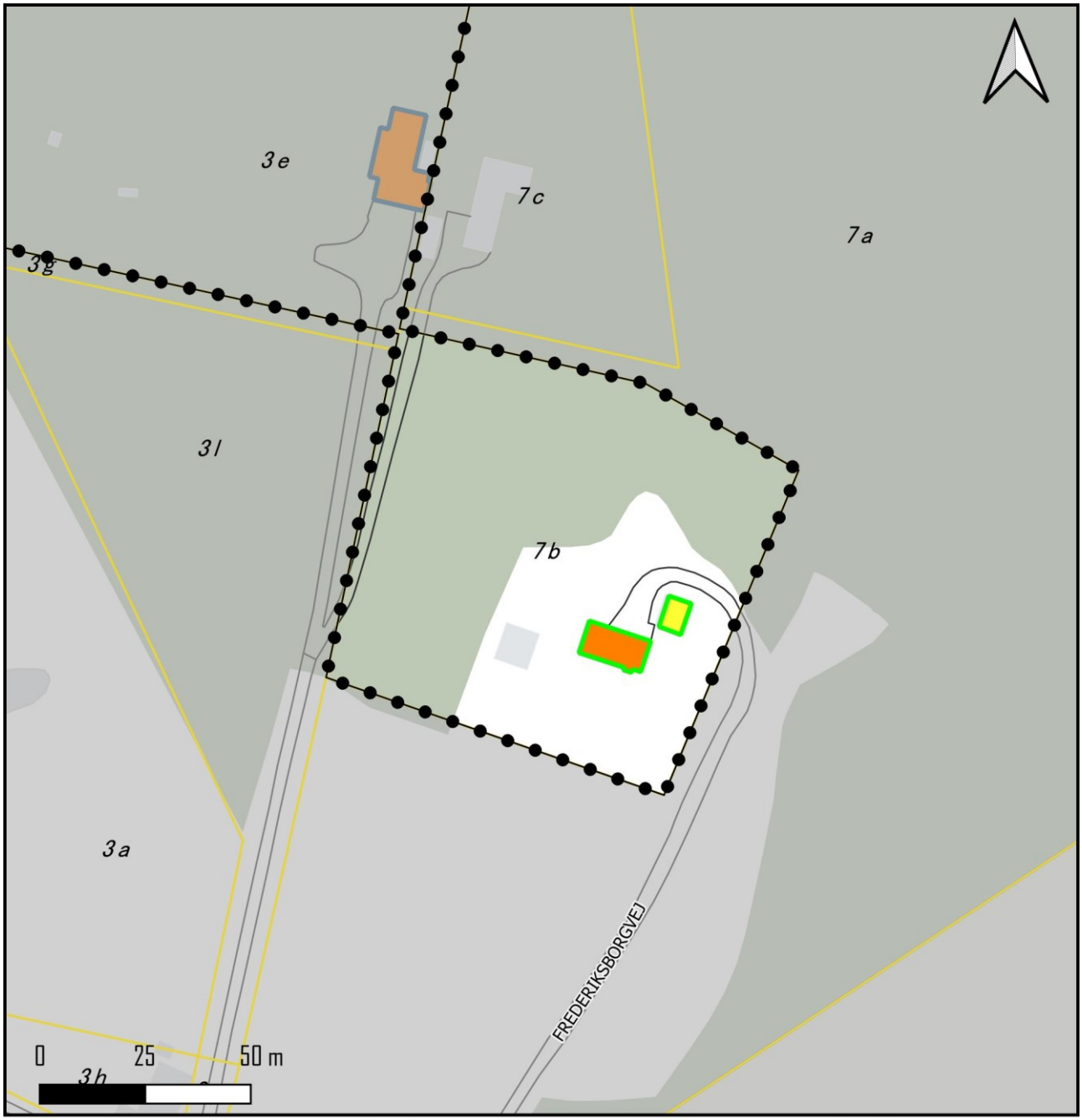
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok:1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
Landstedet

Bevaringsværdi
2
3
4

Afgrænsning
Lokalplanområde
Matrikel

Kort

Kort 2.35
Matrikel 7b, Kollekolle By, Værløse

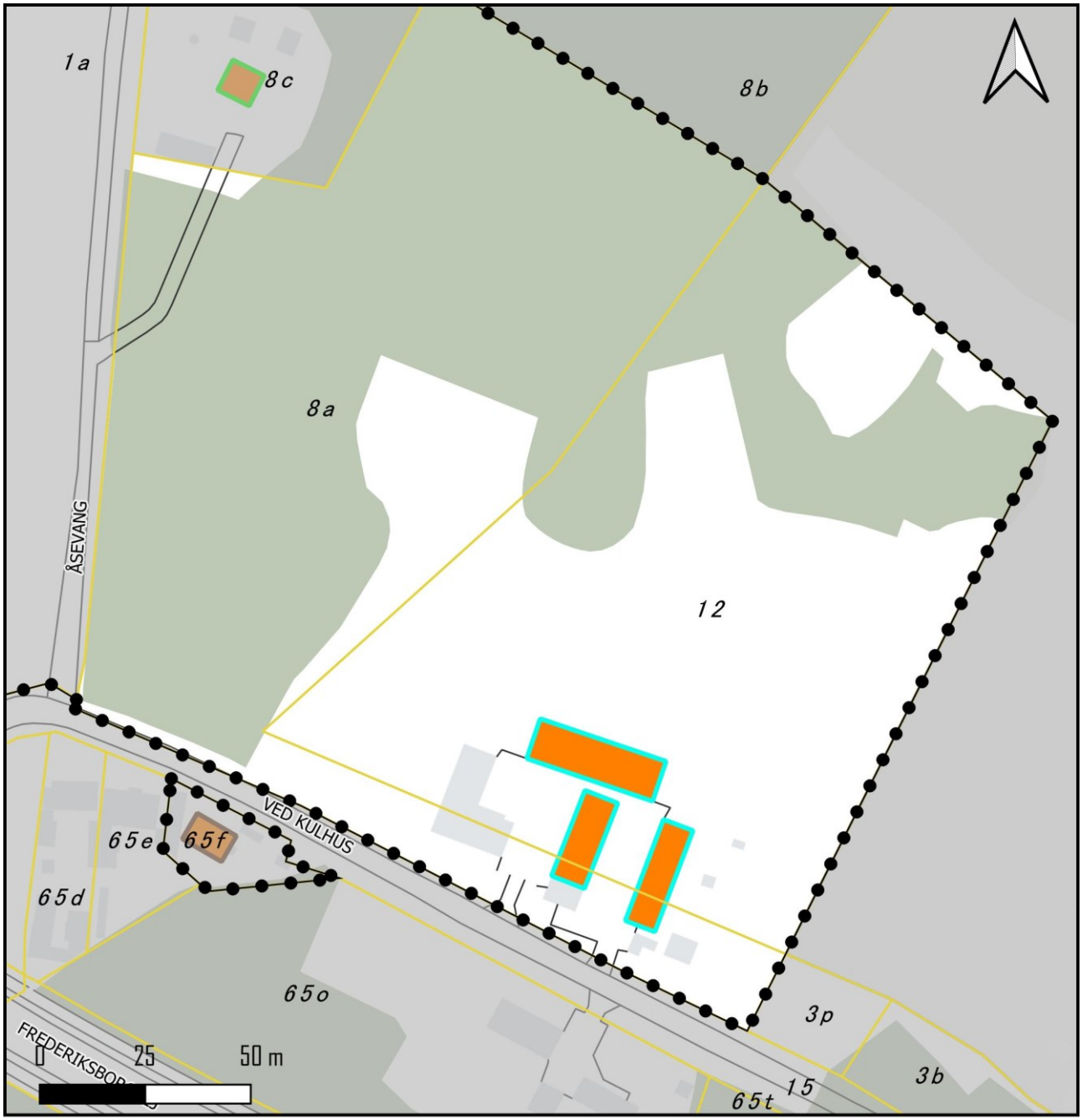
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok:1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
Skovens bygninger

Bevaringsværdi
2
3
4

Afgrænsning
Lokalplanområde
Matrikel

Kort

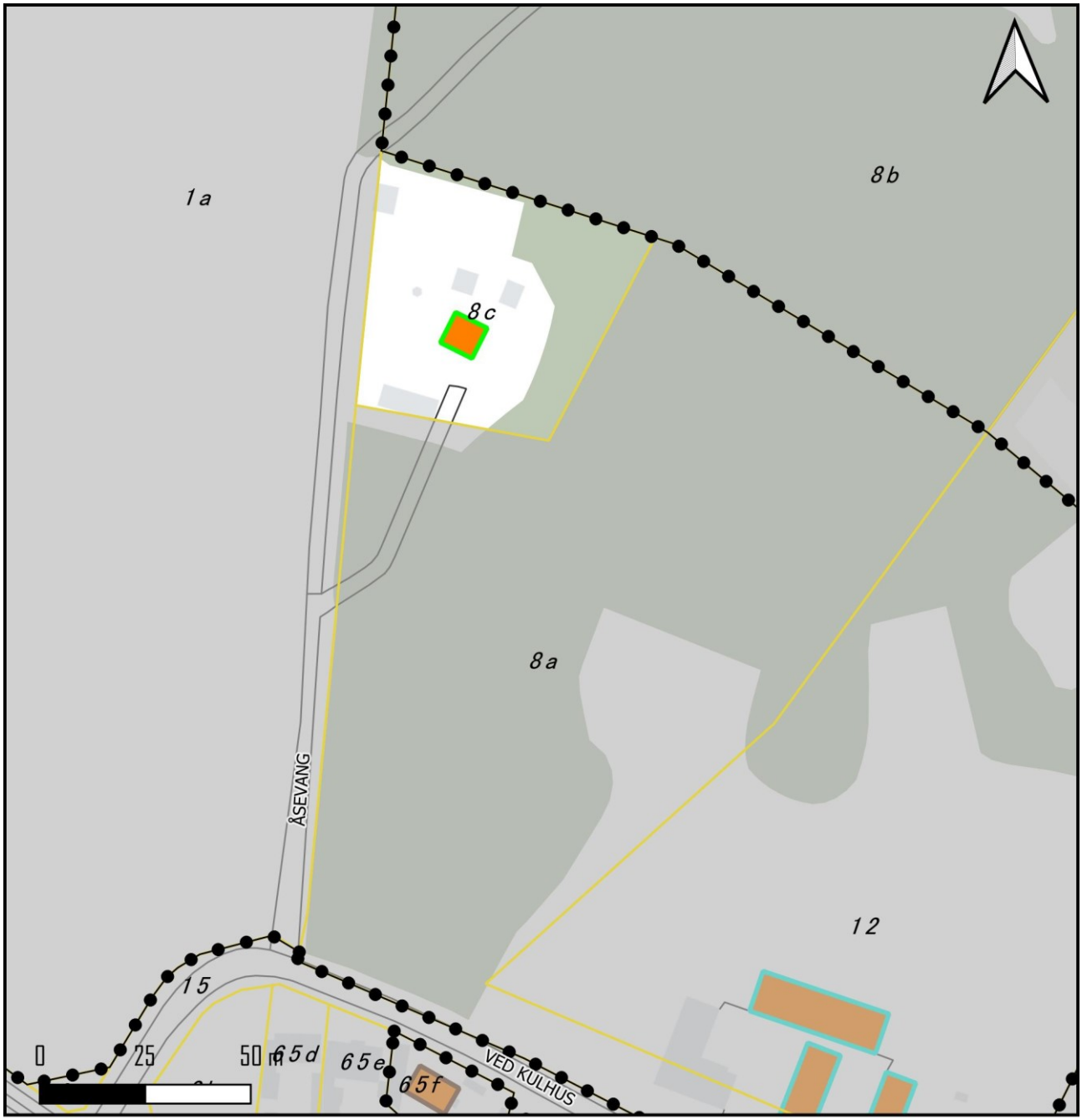

Kort 2.36

Matrikel 8a og 12, Kollekolle By, Værløse

Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok: 1:1.500 i A4-format

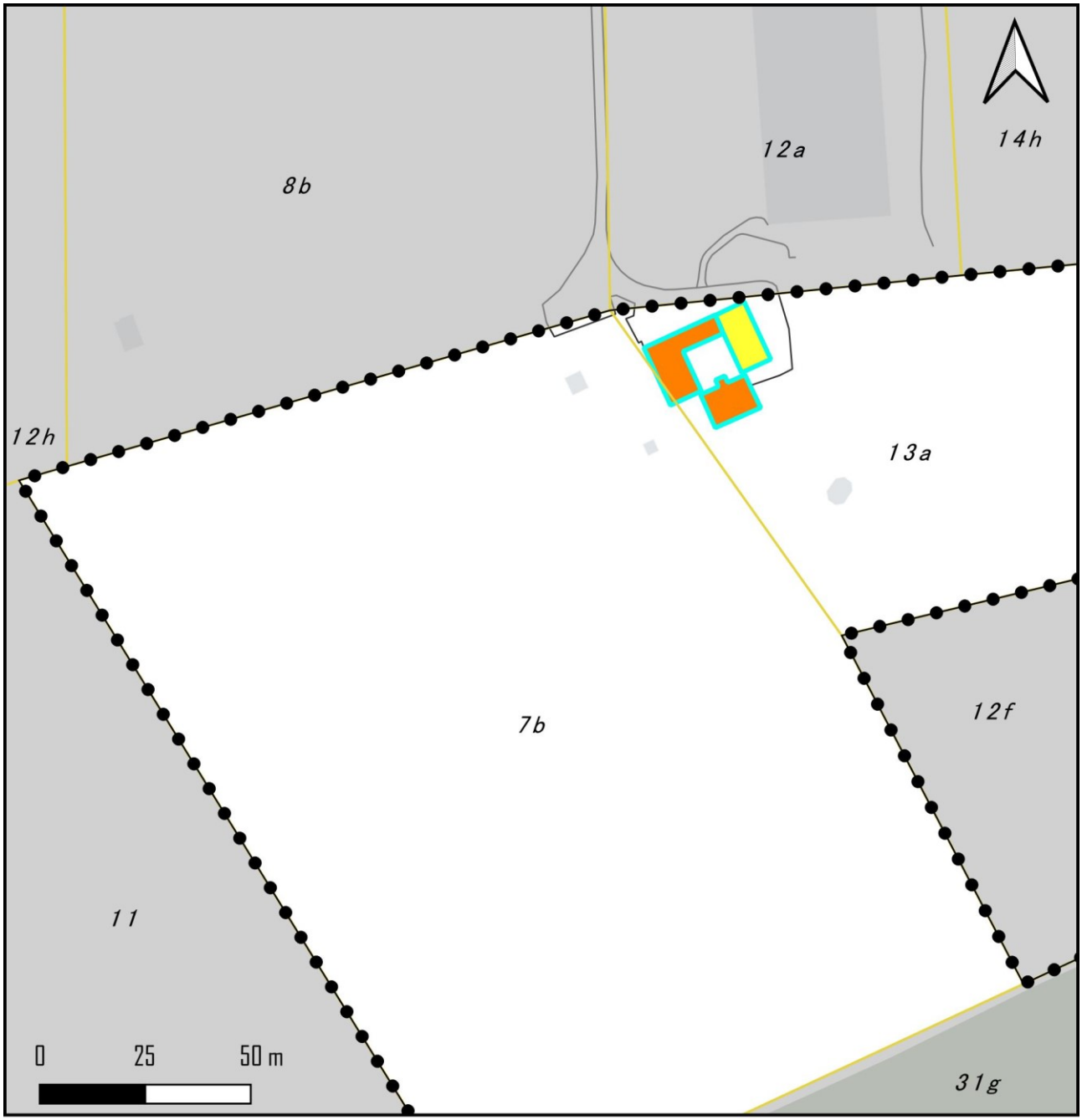
Kort

Kort 2.37
Matrikel 8c, Kollekolle By, Værløse

Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok:1:1.500 i A4-format

Kort

Kort 2.38

Matrikel 7b og 13a, Jonstrup Vang, Værløse

Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone

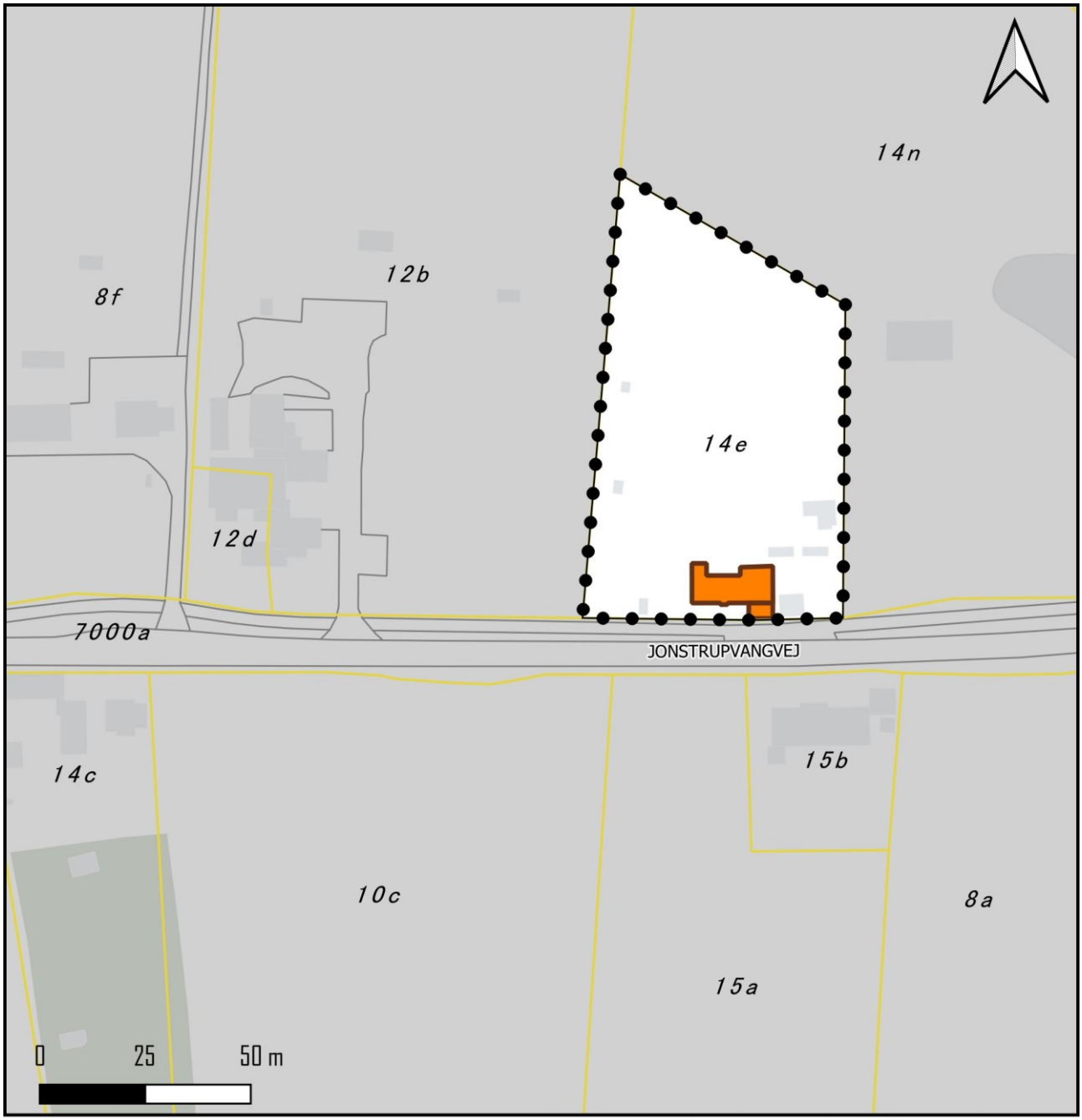
Målestok: 1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Gården

Bevaringsværdi
- 2
- 3
- 4

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Matrikel

Kort

Kort 2.39

Matrikel 14e, Jonstrup Vang, Værløse

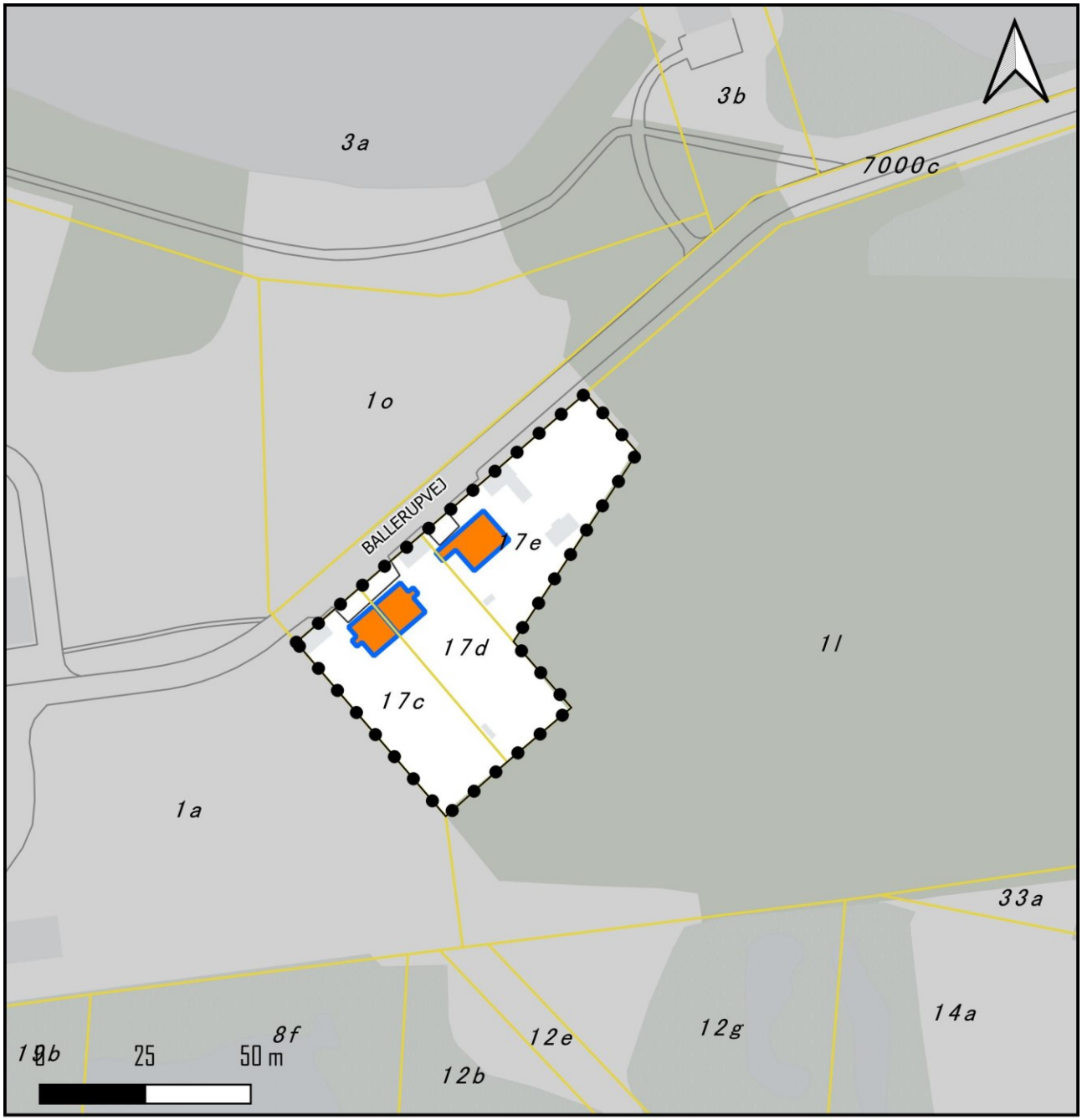
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok:1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Husmandssted

Bevaringsværdi
- 2
- 3
- 4

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Matrikel

Kort

Kort 2.40

Matrikel 17c, 17d, 17e, Jonstrup Vang, Værløse

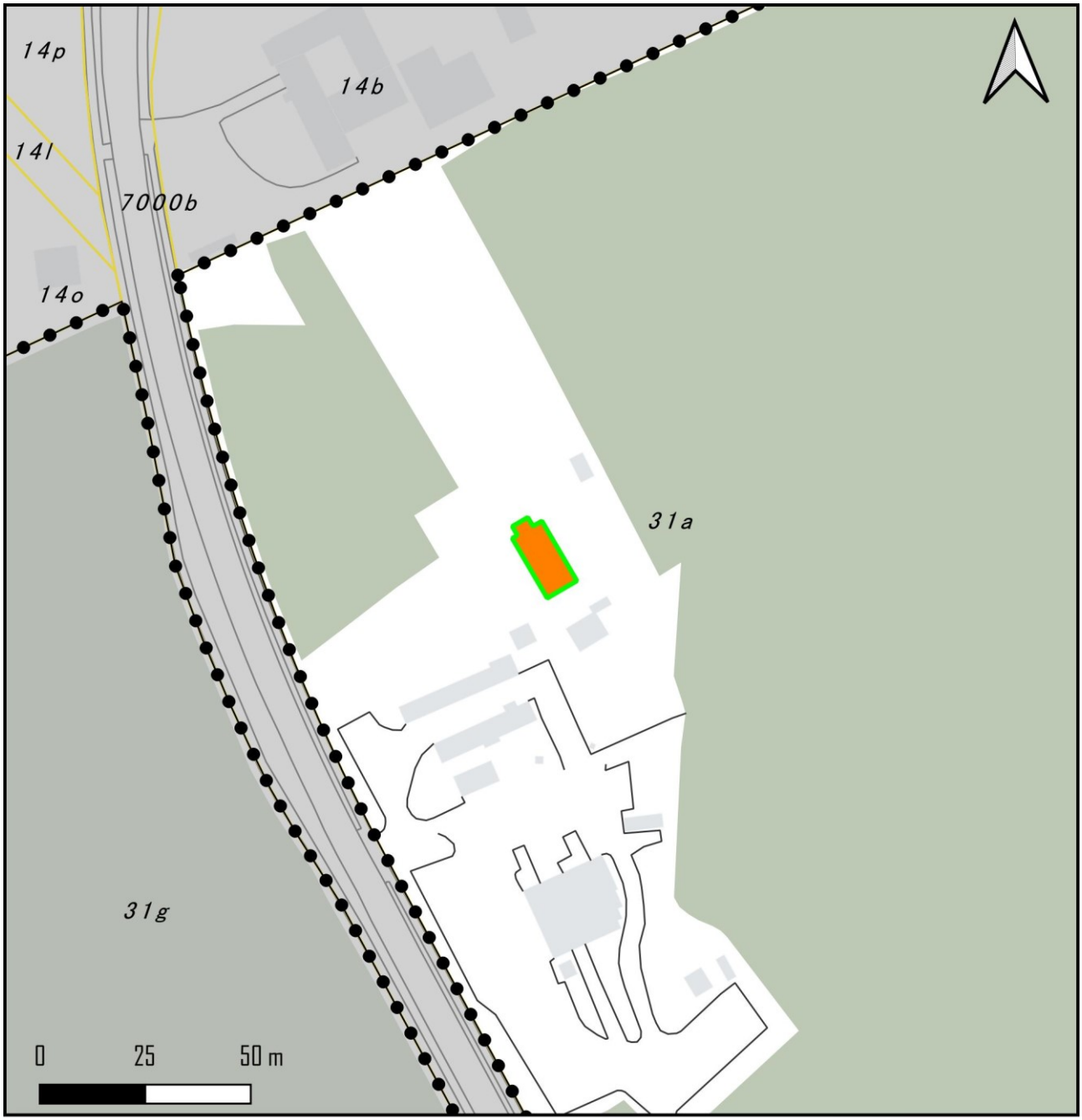
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok:1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Vandværk

Bevaringsværdi
- 2
- 3
- 4

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Matrikel

Kort

Kort 2.41
Matrikel 31a, Jonstrup Vang, Værløse

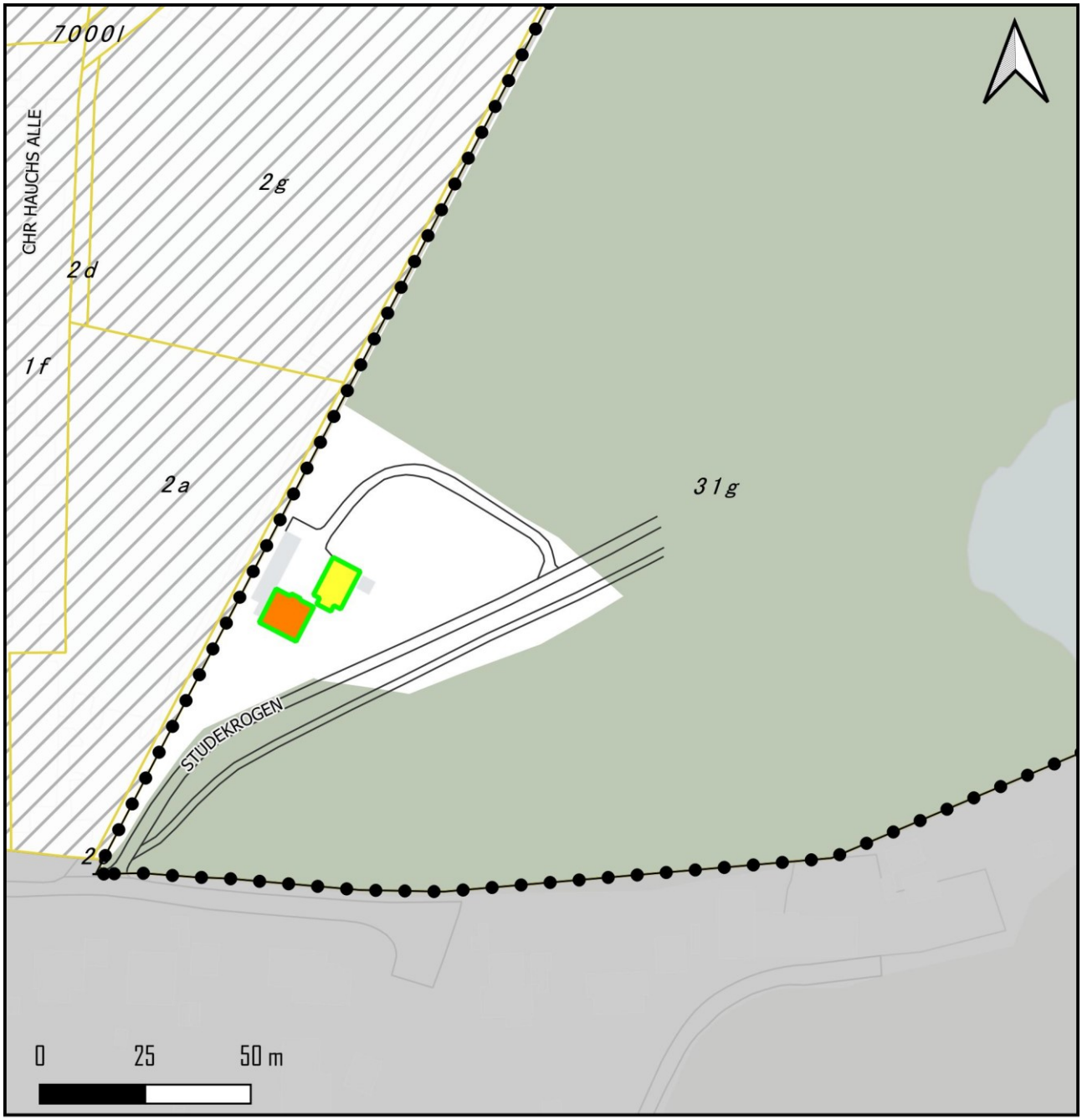
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok:1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
Skovens bygninger

Bevaringsværdi
2
3
4

Afgrænsning
Lokalplanområde
Matrikel

Kort

Kort 2.42
Matrikel 31g, Jonstrup Vang, Værløse

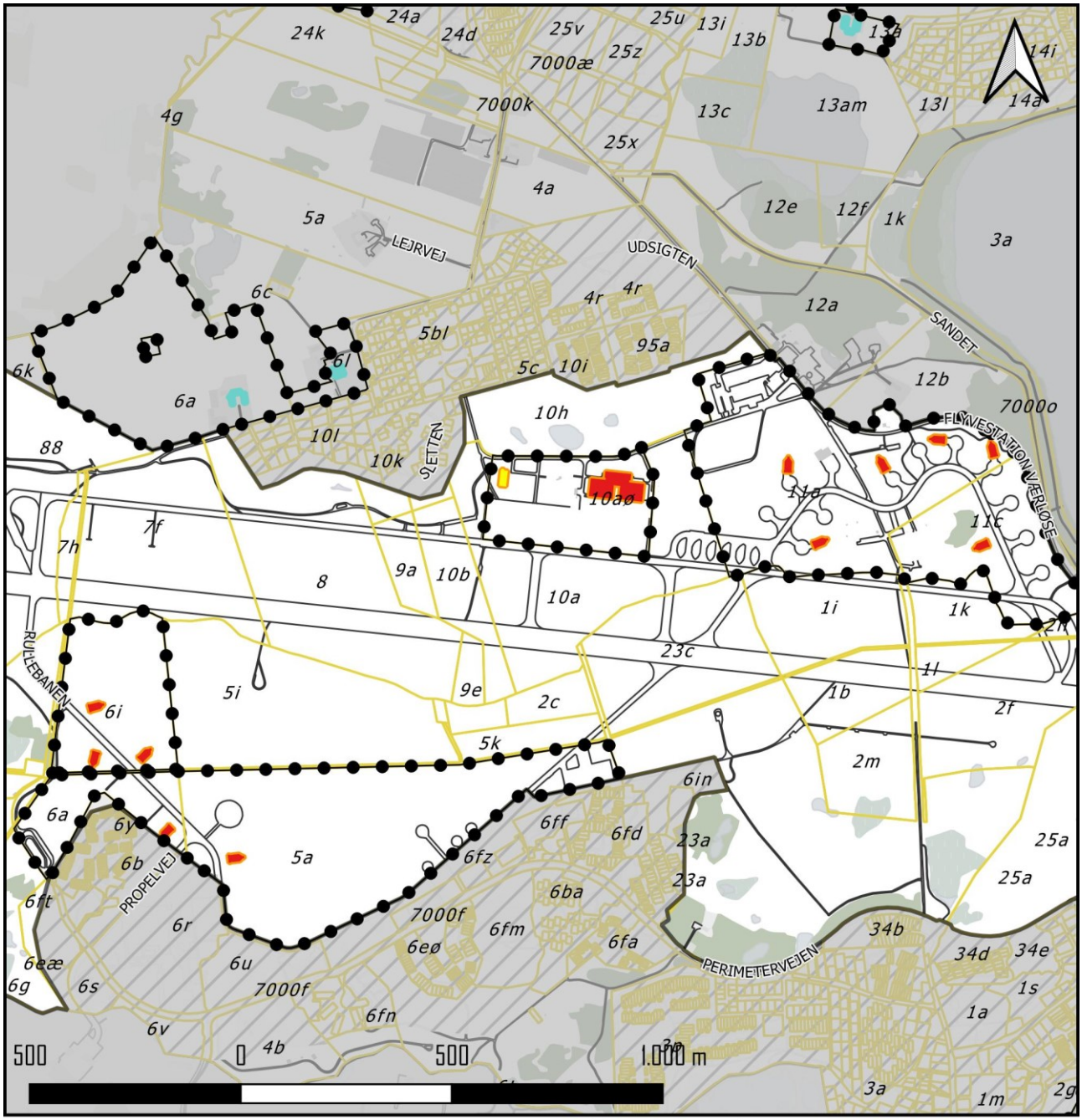
Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok:1:1.500 i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Skovens bygninger

Bevaringsværdi
- 2
- 3
- 4

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Byzone
- Matrikel

Kort

Kort 2.43

Matrikel 10aø, 11a, 11c, Kirke Værløse By, Værløse og 5a, 6a, 6i, Bringe By, Værløse

Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone
Målestok:1:15.000i A4-format

Bygningstype, jf. Lokalplan 162
- Flyvestationen

Bevaringsværdi
- Høj bevaringsværdi (1-3)
- Middel bevaringsværdi (4-6)

Afgrænsning
- Lokalplanområde
- Byzone
- Matrikel

Vedtagelsespåtegning

Foreløbig vedtagelse og offentlig bekendtgørelse/høring

Forslag til Lokalplan 162 – Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone blev vedtaget til offentliggørelse af Furesø Byråd den 29. maj 2024.

Forslag til Lokalplan 162 – Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone blev offentligt bekendtgjort den 3. juni 2024 med en høringsperiode indtil den 1. september 2024.

Endelig vedtagelse og offentlig bekendtgørelse

Lokalplan 162 er i henhold til planlovens § 27 vedtaget endeligt af Furesø Byråd den 26. februar 2025.

Lokalplan 162 er offentligt bekendtgjort den 10. april 2025.

På vegne af Furesø Byråd

Claus Torp
Direktør

Louise Piester
Centerchef

Lokalplanens baggrund og formål.

I 2017 blev bygningsbevaringsværdierne i landzone i Furesø Kommune registreret. Det skete i forbindelse med udarbejdelsen af rapporten *"Bevaringsværdier i det åbne land – Furesø Kommune. Enkeltbygningsregistrering"*, hvor i alt 195 bygninger blev kortlagt og SAVE-registreret. Rapporten dannede grundlag for, at 156 bygninger i landzone blev optaget som bevaringsværdige i Kommuneplan 2017. I Kommuneplan 2021 er i alt 157 bygninger fordelt på 57 ejendomme optaget som bevaringsværdige.

Med vedtagelsen af Kommuneplan 2021 blev retningslinjer for bevaringsværdige bygninger videreført. Retningslinje 6.18 fastlægger således, at bevaringsværdige bygninger med bevaringsværdi 1-3 skal sikres gennem lokalplanlægning. Retningslinje 6.19 fastlægger, at det i hvert enkelt tilfælde skal vurderes, hvorvidt bevaringsværdige bygninger med bevaringsværdi 4 skal sikres gennem lokalplanlægning.

Furesø Kommune nedlagde et § 14-forbud i sommeren 2023, der var en del af årsagen til, at arbejdet med temalokalplanen blev sat i gang.

Baggrunden for arbejdet med nærværende temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone, er dermed byrådets ønske om at sikre bevaringsværdige bygninger i landzone gennem lokalplanlægning. Denne temalokalplan skal derfor først og fremmest sikre Furesø Kommunes bevaringsværdige bygninger gennem lokalplanlægning.

De bevaringsværdige bygninger i det åbne land er vigtige for den regionale og lokale kulturarv i Furesø Kommune og bidrager til fortællingen om landbrugets og skovbrugets aftryk på by- og bebyggelsesstrukturerne både i vores byer, men også i det åbne land. Temalokalplanen omfatter desuden enkeltstående bygninger, der er særlige arkitektoniske, kulturhistoriske og landskabelige vidnesbyrd om udviklingen i Furesø Kommune.

Temalokalplanen tager udgangspunkt i SAVE-registrering af bevaringsværdige bygninger i landzone foretaget i 2017 og de bygninger, som allerede er optaget som bevaringsværdige i Kommuneplan 2021, fordi de har SAVE-værdi på mellem 1-4 eller er registreret med høj bevaringsværdi. Høj bevaringsværdi svarer til SAVE-værdi mellem 1-3. Enkelte bygninger har fået foretaget en SAVE-registrering inden eller efter 2017.

Med temalokalplanen ønsker byrådet at værne om bygningskulturarven i Furesø Kommune ved at sikre bevaringsværdige bygninger mod nedrivning og forandringer, som ikke vil være forenelige med bygningernes bevaringsværdier, herunder sikre at eventuelle tilbygninger, ombygninger eller ændringer sker i respekt for bygningernes bevaringsværdier. Dette er alene gældende for ydre ændringer.

Furesø Kommune har udarbejdet stilblade, der beskriver de særlige kendetegn og karaktertræk ved de bevaringsværdige bygninger i landzone. Stilbladene fremgår af temalokalplanens bilag.

Redegørelse

Historisk redegørelse

Landbruget har i århundreder været et centralt erhverv i Danmark og dermed også det økonomiske grundlag for det danske samfund. Bevarede bygninger der i dag fortsat er tilknyttet landbruget eller som historisk set har været tilknyttet landbruget er derfor vigtige vidnesbyrd om det danske samfunds historie.

Landbruget har ikke kun været vigtigt for bønderne selv, men har forsynet hele landet med fødevarer og produkter samt eksporteret overskudsprodukter til udlandet. Landbrugsprodukter har også været afgørende for en række andre erhverv som bryggerier, spritfabrikker, kornmøller og sukkerindustri.

Landbrugets bygninger og bebyggelsesstrukturer efterlader synlige spor om denne historie med bl.a. bondegårde og husmandssteder i Furesøs byer og i det åbne land. Andre erhverv har også haft tilknytning til landbruget som smedje, der har produceret og repareret landbrugsredskaber, skole, kroen, præstegården og kirken. Hertil kommer bygninger i relation til skovbruget som skovarbejder, skovfoged, skovløber og skovrider.

De store landbrugsreformer satte gang i det man i dag kalder udskiftningen. Udskiftningen betød, at jordene, som bønderne førhen havde dyrket i fællesskab, nu skulle fordeles mellem bønderne og dermed overgå til den enkelte bonde at eje og dyrke. Nogle steder betød det, at man flyttede hele gårde ud fra fortelandsbyen for at komme tættere på den jord, man nu rådede over.

I Furesø Kommune har det været forskelligt, hvorvidt man udflyttede gårdene fra landsbyerne i en blokudskiftning eller en stjerneudskiftning. Stjerneudskiftningen betød at gårdene blev liggende i samme fortestruktur, hvor markerne gik ud fra de enkelte gårde. I Kirke Værløse udflyttede de fleste gårde, i Stavnsholt blev de liggende i en stjerneudskiftning og i Farum Landsby var det en kombination af de to. Strukturerne fra udskiftningen i slutningen af 1700-tallet har sat tydelige aftryk i vejnet, matrikelgrænser og bebyggelsesstrukturer, som vi kender dem i dag.

Før 1850 opførte man primært bygninger i bindingsværk og med de materialer som var til rådighed på egnen. Omkring 1850 begyndte nye materialer at vinde indpas. Her begyndte man blandt andet at opføre grundmurede bygninger med skifer eller tegltag. Landbruget er ligesom resten af samfundet også påvirket af udsving i økonomien, og man kan se en sammenhæng i opførelsen af nye bygninger og økonomiske opsving.

Furesøegnen har siden 1700-tallet tiltrukket kunsterne og folk fra overklassen, hvor bl.a. Farumgård og Præstegården ved Farum Kirke har lagt hus til besøg fra kongelige og kunstnere. I løbet af 1800-tallet og første halvdel af 1900-tallet opførtes flere landsteder på Furesøegnen, som bedst kan sammenlignes med sommerresidenser. Slangerupsbanens færdiggørelse i 1906 betød, at Furesøegnen blev mere tilgængelig for arbejderklassen, som besøgte egnen i vid udstrækning herefter.

Det var Furesøgenens natur og landskab, som tiltrak både overklasse, kunstnere og folk fra arbejderklassen.

Kirke Værløse & Ryet

Landsbyen Kirke Værløse har været knyttet til landbruget og dets udvikling. I midten af 1700-tallet var landbrugsejendommene centreret i en forte landsbystruktur. I en fortelandsby var man fælles om

at drive og dyrke jorden, og man nød godt af naboskabet og de muligheder, som fællesskabet kunne tilbyde. Her var blandt andet kirke, kro og skole. I 1700-tallet var der omkring 12 gårde, der lå i en fortestruktur. Syd for Kirke Værløse lå den store Borupgård, der var en af de største på Værløse egnen. Borupgård brændte ned i 1600-tallet og blev ikke genopbygget efter branden. I 1760 får 17 gårdmænd fra Kirke Værløse og omegn lov af kongen til at fordele gårdens jorde mellem sig.

I 1780 gik man i gang med udskiftningen, og man flyttede gårdene ud. I Kirke Værløse ses ikke en stjerneudskiftning. Det skyldes til dels de store afstande fra landsbyen til jordene, der med indlemmelse af Borupgårds jorde kun var blevet større. Udflytningen af gårdene var ulig andre landsbysamfund i Furesø som Farum Landsby, Stavnsholt og Ll. Værløse, men det var derimod mere i overensstemmelse med ønsket om effektivitet. Den eneste gård, der ikke blev udflyttet, var præstegården, Annexgården, der i dag stadig ligger sydvest for kirken.

I området omkring Kirke Værløse ligger der i dag flere bevaringsværdige bygninger, der har eller har haft tilknytning til landbruget eller skovbruget. Enkelte ejendomme har haft anden funktion som sommerresidens eller bolig, fx Skohavehøj eller Enghuset. Her ligger ejendomme, der er udflyttet fra fortelandsbyen, som fx Ryetgård og Lundsgård. Efter udskiftningen opstod der nye gårde, fx Skovhavegård.

Jonstrup og Jonstrup Vang

Jonstrups udvikling i den sidste halvdel af det 18 århundrede har været præget af et af landets første industriforetagender – Klædefabrikken, Den Kongelige Ulden Manufaktur. Fabrikken blev anlagt omkring år 1760, men Klædefabrikanten havde svært ved at få ordentligt gang i forretningen, selvom fabrikken forsynede militæret med uniformer. Efterfølgende kom der mere gang i forretningen, men dertil kom der også en større gæld som følge af investering i udvidelse af fabrikken, hvorfor fabrikken i 1776 blev overtaget af staten. Produktionen af klæder i Jonstrup ophørte i begyndelsen af 1800-tallet og herefter flyttede Blågård Seminarium ind i bygningerne og skiftede navn til Jonstrup Seminarium. Som følge af lukningen af klædeproduktionen forlod en del af den udenlandske arbejdskraft Jonstrup i håbet om at finde arbejde andet sted.

Jonstrup har haft to større gårde, som menes at være nedbrændt i 1605. Der er ikke noget som tyder på, at gårdene er genopbygget. Hovedgården, Jonstruphus, menes at være beliggende, hvor Jonstrup Skole ligger i dag.

Jonstrup Vang blev omkring samme tid udlagt til høproduktion til kongens heste, som ophørte i slutningen af 1780'erne ved arvefæste indførelse, hvor fæstebønderne blev selvejere. En del af arealet nord for Jonstrup Vang blev delt i lodder og givet til husmænd fra Ballerup, Bringe og Ll. Værløse. Lodderne var for små til at brødføde en familie og husmændene i Jonstrup Vang havde ikke samme muligheder for at finde dagsarbejde, modsat de husmænd, der var bosiddende tættere på landsbyer og større gårde. I 1801 gav man de husmænd, der havde bygget huse på deres lodder, ret til at købe en ekstra lod. Nogle af husmandslodderne blev efterhånden udvidet ved tilkøb af jord.

Langs Jonstrupvangvej ligger i dag flere husmandssteder som Bakkehus og Søtofte, der i dag begge er vokset større. Fortællingen om udstykningen af husmandslodder minder om det, man ser andre steder i Furesø, som på Stavnsholt Overdrev og Farum Overdrev.

Kollekolle & Kulhus

Kollekolle ligger ved Frederiksborgvej ned til Furesøen. Frederiksborgvej blev anlagt af Christian d. 4. i 1600-tallet og har siden fungeret som landevej mellem København og Frederiksborg. Hvor Kollekollevej møder Frederiksborgvej har der ligget to gårde. En af de to gårde brændte i begyndelsen af 1800-tallet – herefter blev jordene tilknyttet og de to gårde slået under et. Selvom landsbyen Kollekolle kun bestod af to gårde, var det attraktivt at drive kro på grund af den store mængde trafik langs vejen. Nørreskoven nord for Kollekolle har sammen med Hareskoven været kongens eje. Ved de to gårde blev der også opført små huse til arbejderne, hvilket bl.a. Hvidhus vidner om.

Syd for Kollekolle ligger Kulhus, der oprindeligt blev opført som landsted for enkelte tyske forretningsmænd. I 1800-tallet har Kulhus fungeret som overførster og tilsynsbolig for skoven. Her boede skovridere eller baroner, der blev indsat af kongen. Disse sørgede for at holde opsyn med skovens drift.

Kulhus, hvor stuehuset i dag er fredet, har været vært for mange gilder. Særligt i Baron Chr. Fr. Løvenskjolds tid fra 1860 til 1880'erne blev der afholdt selskaber med prominente kunstnere, musikere og komponister som gæster. Sønnen Hermann Severin Løvenskjold blev senere hen komponist, og i hans tid på Kulhus blev han undervist i klaver af tilbagevende komponister.

Ved vejen Ved Kulhus, som er en bevaret del af den ældste Frederiksborgvej, ligger en lille enklave af små huse. Bebyggelsen langs vejen og i Åsevang har på forskellig vis haft tilknytning til Kulhus. Eksempelvis blev der i en årrække drevet traktørsted fra Højlundshus og Åsevangshus solgt fra Kulhus ved en offentlig auktion i 1869.

Gården ved Kollekolle blev i 1954 opkøbt af staten, da man anlagde Hillerødmotorvejen. Senere hen opkøbte Landbrugets Oplysnings- og Kursusvirksomhed gården og byggede Kursuscenter Kollekolle, som ligger der i dag.

Bregnerød, Stavnsholt og Farumgårds Overdrev

Bregnerød er i dag gennemskåret af Hillerødmotorvejen. Stavnsholt og Stavnsholt Overdrev ligger øst for motorvejen og Farumgårds Overdrev var beliggende ved den sydlige del af Gl. Bregnerødvej. Områdets bebyggelse består af små og mellemstore gårde, der efter udskiftningen blev placeret på de tidligere overdrevsarealer og området er præget af mange småveje, der bugter sig gennem landskabet og forbinder gårdene. Det gælder særligt Stavnsholt Gydevej og Høveltevej på Stavnsholt Overdrev.

Området var inden udskiftningen omkring år 1770 overdrevsareal for de nærliggende landsbyer. Dele af området hørte til Bregnerød Landsby, Stavnsholt Landsby og Farum Landsby. En mindre del ved Frederiksborgvej hørte til Farumgård. Her ligger i dag en række mindre huse som Marthabo, et lille husmandssted i Schweizerstil og skolen i Stavnsholt, som flyttede til Gl. Bregnerødvej, hvor den stadig eksisterer i dag og er en af de få velbevarede skoler fra 1800-tallet.

Mens jordene nær Stavnsholt Landsby blev udskiftet i stjerneform, blev Stavnsholt Overdrev blokudskiftet med nye gårde og husmandssteder på de tidligere overdrevsarealer som Mortenshøj, Søbakkehus og Bigården. Bregnerød Landsby Nord består af småhuse og enkelte gårde beliggende langs Bregnerød Byvej. I løbet af 1900-tallet er der kommet flere småhuse til langs byvejens

fortsættelse mod syd i Gl. Bregnerødvej, det tidligere Farumgårds overdrev, og langs Stavnsholt Gydevej øst for landsbyen.

De små husmandssteder og små landbrug, der opstod på overdrevslodderne, fik mulighed for at tilkøbe mere jord, på samme måde som man så i Jonstrup Vang. På den måde kunne nogle husmænd klare sig lige så godt som gårdmænd, og man kan ikke altid se på et gårdanlæg, om det er opstået som husmandssted eller gård.

Flyvestationen & Bringe

Den tidligere Flyvestation Værløse er i dag et rekreativt område på mere end 500 hektar. I begyndelsen var der ikke tale om en flyveplads, men en øvelseslejr til uddannelse af hærens rekrutter. I starten blev området kun benyttet i sommerhalvåret. Ved anlæggelsen af lejren købte staten i 1910 arealer af Fuglebækgård og Hjortøgård, som begge var udflyttet fra Kirke Værløse, samt jord fra Fruegård, der stadig eksisterer den dag i dag. Det var i begyndelsen af 1930'erne, at behovet for en flyveplads opstod, hvilket betød at to gårde, Langdyssegård og Lerbækgård, blev overtaget for at gøre plads til landingsbane.

På Flyvestationens område har der ligget flere gårde. En af dem er Borupgård, som blev nedbrændt af svenskere i anden halvdel af 1600-tallet. Den blev aldrig genopbygget og bønderne fra Kirke Værløse fik lov til at tage genanvendelige materialer og anvende dem på deres egne gårde.

Under 2. verdenskrig fik flyvepladsen en central rolle, og den blev angrebet og overtaget af tyskerne d. 9. april 1940. Tyskerne udbyggede flyvepladsen i besættelsestiden og det medførte, at en række huse og gårde i Bringe By blev jævnet med jorden. Bringegård blev revet ned i 1950 og Skatholm i 1979. Skatholms aftægtsbolig eksisterer stadig. Flyvestationen blev befriet af englænderne d. 10. maj. I 1945 og i begyndelsen af 1946 rykkede det danske flyvevåben igen ind.

Forsvarets tilstedeværelse i Furesø har været med til at sætte præg på området og særligt de to byer, Kirke Værløse og Jonstrup. Mange af byernes indbyggere var ansat på flyvestationen, de erhvervsdrivende drog nytte af tilstedeværelsen af hæren, og nogle af de unge rekrutter giftede sig med lokale og slog sig ned i landsbyen.

I 2004 lukkede forsvaret deres aktiviteter på flyvestationen ned og en del af området samt den eksisterende bygningsmasse blev udviklet og omdannet til boliger, filmstudier m.m. Langt størstedelen af området er imidlertid et rekreativt område. I dag er bl.a. Hangar 46, betonbunkeren ved siden af samt F 16-shelterne vidnesbyrd om flyvevåbnets tilstedeværelse på Flyvestationen.

Farum Lillevang og Trevang

Området var inden udskiftningen overdrevsareal for de nærliggende landsbyer Bregnerød og Farum Landsby. Brede Enge og skråningerne ned mod Mølleådalen var også en del af overdrevet. På samme måde som i Stavnsholt blev markerne tæt på Farum Landsby stjerneudskiftet, mens overdrevet blev blokudskiftet.

Fra Farum Landsby udflyttede gårde som Nygård, Bybækgård, Paltholmgård og Gedevasegård, mens de fleste øvrige gårde blev liggende i Farum Landsby. De tre førstnævnte gårde blev revet ned

i forbindelse med opførelsen af Farum Midtpunkt og Farum Bytorv. Den eneste oprindelige udflyttergård, der stadig eksisterer i dag, er Gedevasegård.

Både Lillevangsvej, Hestetangsvej og Brede Enge er gamle veje med et forløb, der er uændret gennem mange hundrede år. Lillevangsvej var en landevej, der fra Farum Landsby førte videre vestpå. Hestetangsvej (tidligere Møllevej) førte frem til kornmøllerne ved Hestetang, mens vejen, Brede Enge ledte frem til tørvelodderne i Mølleådalen. I dette område oprettedes 12 husmandssteder, da staten i 1797 havde købt en af gårdene i Farum og derved løste husmændenes problemer i forbindelse med jordudskiftningen, hvilket Hyldegård, Hesselkildegård og Kildehuset vidner om. Området har en spredt bebyggelse af gårde, der ligger relativt tæt langs småvejene, der zigzagger sig gennem landsbyernes gamle overdrevsarealer. Områdets oprindelige bebyggelsesform har været husmandssteder og mindre gårde med op til tre længer.

Karakteristisk for området er placeringen af bebyggelsen, der med få undtagelser ligger ud til vejene. Gårdene Lillevang, Birkholm og Gedevasegård ligger tæt op ad Farum bygrænse.

Skovene

Furesø Kommune er også kendetegnet ved sine mange skove. Samlet set er omkring en fjerdedel af Kommunens landareal dækket af skov. Skovene i Furesø Kommune indgår i et større skovbælte, der strækker sig fra Gribskov i nord til Hareskovene i syd og hører til nogle af de ældste skove i Danmark. De fleste af områderne har altid været skovdækkede, idet områderne på grund af deres topografi og stenet og grusede jordbund har været mindre velegnet til jordbrug.

Skovene i Nordsjælland tilhørte kongen, og det var derfor disse som blev genstand for de første forsøg på at rette op på skovenes dårlige tilstand efter svenskekrigene i 1600-tallet. Ud over at være forhuggede var skovenes opvækst også holdt nede af kvægets nedgnavning.

Størstedelen af skovene er omgivet af sten- og jorddiger tilbage fra 1700-tallets skovreformer. Digerne adskilte skovene fra landsbyens jorder, og disse grænser har været styrende for byernes udvidelse. Det ses særligt tydeligt i forhold til Værløses udstrækning mod øst og syd.

Skovene rummer utallige spor og rester tilbage fra oldtiden. De mest markante strukturer er hulvejene bl.a. ved Fiskebæk og i Ryget Skov, hvor der på en ca. 300 m bred strækning kan tælles op til 12 hulvejsspor, der gennem århundreder har slidt sig ned i terrænet ned mod vadestedet ved Sortemose. Andre vejstrukturer er hele systemet af jagtveje, som Christian d. 5 lod anlægge i rette linjer gennem Store Hareskov og den nordlige del af Lille Hareskov til brug for parforcejagt. Og det er Fægyden med sten- og jorddiger fra 1780 langs de to vejsider, som Værløses bønder brugte til at lede kvæget frem til overdrevet, hvor Hareskovby ligger i dag.

Skovens bygninger findes i flere typer og størrelser. Skovarbejdere, skovløberen, skovfogeden og skovrideren har boet i nærhed til de skove, som de arbejdede med. Hvert skovområde har derfor haft tilknyttet beboelseshuse. Bygningerne tilknyttet skoven kan kendes ved, at de typisk er placeret i kanten af skovene med et stuehus og en enkelt udlænge i vinkel. Skovridergårdene var en anelse mere prætentiøse med en enkelt udlænge knyttet til ejendommen, det kan bl.a. ses ved to af de tidligere skovridergårde på hhv. Slangerupvej og Fægyden.

Flere steder i kommunen står mange af skovens bygninger og små anlæg stadig synlige og velbevarede i overgangen mellem skov og åbent land.

Landstedet
Frem til omkring slutningen af 1800-tallet var landbomiljøet fremherskende, men efter næringslovens indførelse i 1857 flytter mange håndværkere, handlende, arbejdere og funktionærer til Furesøegnen – især til Farum, der udviklede sig til en by med forretninger, apotek, læge og i 1906 en bank.

Naturen og landskabet i Furesø tiltrak en del kunstnere, der kom på ophold om sommeren, og nogle slog sig ned i området, med kunstnerkolonier på den gamle Farum Kro i 1700- og 1800-tallet og ved Ryget, hvor bl.a. Rudolf Jacobsen boede en overgang i slutningen af 1800-tallet.

Området var populært for kunstnere og overklassen på grund af den smukke natur med søer og skove, og den korte afstand til København. Den korte afstand til København betød også, at flere opførte landsteder på Furesøegnen. Disse bygninger adskilte sig fra bygninger tilknyttet landbrug og skovbrug, der typisk er opført med stedsnære materiale og med et uprætentiøst udtryk. Det var hovedsageligt mere velstillede folk, som opførte de prætentiøse landsteder med inspiration fra forskellige arkitektoniske stilarter, hvilket ejendommene Vigen, Baunegård, Skjold, Enghuset, Skovhavehøj og Klaus Nars Holm vidner om.

Eksisterende forhold

I alt er 116 bevaringsværdige bygninger i landzone, som ikke er sikret gennem lokalplanlægning, omfattet af nærværende temalokalplan med henblik på at sikre deres bevaringsværdier.

De udpegede bygninger har forskellige anvendelser. Størstedelen er bygninger, som enten er eller tidligere har været tilknyttet landbruget eller skovbruget. I dag anvendes de til bolig-, erhvervs- og/eller landbrugsformål. Derudover er der fritliggende beboelsesbygninger, bygninger til fritidsformål eller offentlige formål.

Lokalplanens indhold

En temalokalplan er en lokalplan, som dækker et emne, fx bevaring. En temalokalplan dækker normalvis et støre geografisk område, som det også er tilfældet med denne temalokalplan.

Temalokalplanen har til formål at sikre bevaringsværdige bygninger i landzone i Furesø Kommune, der ikke i forvejen er omfattet af lokalplaner med bevaringsbestemmelser.

Temalokalplanen indeholder bestemmelser om, at de udpegede bevaringsværdige bygninger ikke må nedrives eller på anden måde ændres udvendigt uden byrådets forudgående tilladelse i hvert enkelt tilfælde. Det skal dermed sikres, at fremtidige ændringer af bevaringsværdige bygninger omfattet af denne temalokalplan er forenelige med bygningernes bevaringsværdier.

Temalokalplanen omhandler alene temaet bevaring, hvilket kun regulerer ydre ændringer.

Stilbladene, der fremgår af temalokalplanens bilag, indeholder beskrivelser af særlige kendetegn og karaktertræk for de forskellige bygningstyper i landzone. Temalokalplanen indeholder også en historisk redegørelse, der beskriver den generelle og lokale udvikling i landzone.

Bygningsbevaring

Temalokalplanen fastlægger alene bevaringsbestemmelser for bygninger optaget i Kommuneplan 2021 som bevaringsværdige og som ikke i forvejen er omfattet af lokalplan med bevaringsbestemmelser. Bevaringsværdige bygninger med en bevaringsværdi (SAVE-værdi) mellem 2-4 er optaget i Kommuneplan 21. Furesø Kommune har ikke bygninger med bevaringsværdi 1 i landzone, som ikke i forvejen er fredet.

Størstedelen af de bevaringsværdige bygninger er blevet registreret og kortlagt i forbindelse med Kommuneplan 2017. Registreringerne omfattede 195 bygninger fordelt på 102 ejendomme. Registreringerne er opsummeret i rapporten *"Bevaringsværdier i det åbne land – Furesø kommune. Enkeltbygningsregistrering".* Enkelte bygninger omfattet af temalokalplanen er registreret før eller efter 2017.

Registreringen i 2017 og de enkelte registreringer før og efter 2017, er foretaget efter SAVE-metoden.

Bygninger er registreret efter metoden SAVE (Survey and Architectural Values in the Environment). SAVE-metoden er en kortlægning af arkitektoniske værdier i miljøet og metoden er beregnet til at give et hurtigt overblik over en større mængde bygninger. Metoden bygger på en vurdering af fem forskellige forhold:

- Arkitektonisk værdi
- Kulturhistorisk værdi
- Miljømæssig værdi, fx bygningens forhold til omgivelserne
- Originalitet
- Tilstand

Hvert af disse forhold vurderes på en skal fra 1-9, hvor 1 er bedst. Vurderingen sammenfattes til en samlet bevaringsværdi for bygningen, hvor den arkitektoniske, den kulturhistoriske og miljømæssige vægter mest.

Temalokalplanen omfatter i alt 116 bygninger fordelt på 54 ejendomme med en bevaringsværdi mellem 2-4.

- 4 bygninger er registreret med bevaringsværdi 2
- 71 er registreret med bevaringsværdi 3
- 28 er registreret med bevaringsværdi 4
- 12 bygninger på Flyvestationen er registeret med "Høj bevaringsværdi" svarende til en bevaringsværdi mellem 1-3 efter SAVE-metoden.
- 1 bygning på Flyvestationen er registreret med "Middel bevaringsværdi" svarende til en bevaringsværdi mellem 4-6 efter SAVE-metoden.

Til temalokalplanen er vedlagt stilblade for bevaringsværdige bygninger i landzone. Tre stilblade er i alt vedlagt som bilag til temalokalplanen. Det er hhv. stilblad for bygninger tilknyttet land- og

skovbrug samt landsteder, bygninger tilknyttet Søndersø Vandværk og bygninger tilknyttet Flyvestationen.

Et stilblad er et katalog, der beskriver og forklarer de forskellige bygningstypers specifikke kendetegn og karaktertræk, samt kommer med anbefalinger til, hvordan man værner om disse.

Stilbladene beskriver følgende bygningstyper; gården, husmandsstedet, skovens bygninger, landstedet, bygninger ved Søndersø Vandværk og bygninger knyttet til Flyvestationen. Af temalokalplanens kortbilag fremgår de forskellige ejendommes bygningstyper.

Stilbladene vil som udgangspunkt sammen med SAVE-rapport fra 2017 indgå i forvaltningens sagsbehandling af dispensationsansøgninger og for dialog mellem Furesø Kommune og ejendomsejere omfattet af temalokalplanen.

Lokalplanens forhold til anden planlægning

Fingerplan 2019 – Landsplandirektiv for hovedstadsområdets planlægning

Der er efter planlovens § 5i og 5j fastsat konkrete regler for planlægningen i hovedstadsområdet i form af et landsplandirektiv kaldet Fingerplan 2019. Landsplandirektivet opdeler hovedstadsområdet i fire geografiske områder: Det indre storbyområde, det ydre storbyområde, de grønne kiler og det øvrige hovedstadsområde.

Hovedparten af temalokalplanområdet er beliggende i de grønne kiler, jf. fingerplanens § 17. Her skal kommuneplanlægningen bl.a. sikre, at områderne forbeholdes overvejende almen, ikke bymæssig, friluftanvendelse med mulighed for jordbrugsmæssig anvendelse, at områderne ikke inddrages til byzone og at områderne friholdes for bebyggelse og anlæg til bymæssige fritidsformål.

En del af temalokalplanens områder er omfattet af Landsplandirektiv om afgrænsning og ramme for anvendelse af den grønne kile gennem Flyvestation Værløse (1. juli 2009). Her fastsættes yderligere regler for kommuneplanlægningen, med henblik på at sikre Slettens åbne karakter og at området holdes åbent og tilgængeligt for offentligheden med et minimum af publikumshegning.

Temalokalplanen er i overensstemmelse med retningslinjerne i Fingerplan 2019 og Landsplandirektiv om afgrænsning og ramme for anvendelse af den grønne kile gennem Flyvestation Værløse (1. juli 2009), da temalokalplanen ikke er byggeretsgivende og ikke ændrer på anvendelsen af de omfattede ejendomme.

Furesø Kommuneplan 2021

En kommune skal arbejde for virkeliggørelse at kommuneplanen. Lokalplaner må ikke stride imod den gældende kommuneplan. Bygninger omfattet af denne temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone er omfattet af forskellige kommuneplanrammer.

I Furesø Kommuneplan 2021 er der fastsat bestemmelser for bevaringsværdige bygninger. Det fremgår af retningslinjer i Kommuneplan 2021, at bevaringsværdige bygninger med bevaringsværdi mellem 1-3 skal sikres gennem lokalplanlægning. Det fremgår også af Kommuneplan 2021, at bevaringsværdige bygninger med bevaringsværdi 4 i hvert enkelt tilfælde skal vurderes, hvorvidt de

skal sikres gennem lokalplanlægning. Bygninger med bevaringsværdi på 4 er enkeltvis vurderet, om de skal omfattes af temalokalplanen, og retningslinjerne i Kommuneplan 2021 er derfor overholdt.

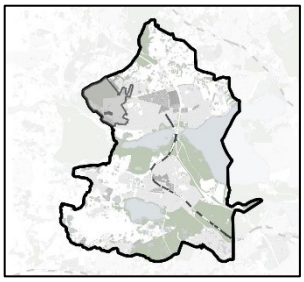
Temalokalplanen er ikke byggeretsgivende og ændrer ikke på anvendelsen af omfattede ejendomme, hvorfor den ikke strider mod Kommuneplan 2021's specifikke rammer.

I Kommuneplan 2021 er Flyvestationen, Søndersø Vandværk og området ved Farum Kirke udpeget som "Værdifuldt kulturmiljø". Det betyder, at ny bebyggelse og anlæg skal udformes og placeres under hensyntagen til kulturmiljøet og på en måde, så kulturmiljøets helhed og oplevelsesværdi ikke forringes eller afskæres.

Temalokalplanen er i overensstemmelse med Kommuneplan 2021, bortset fra, at en enkelt ejendom, beliggende på øen Klaus Nars Holm i Farum Sø, ikke er omfattet af specifikke kommuneplanrammer i Kommuneplan 2021. Derfor er der udarbejdet Tillæg 5 til Kommuneplan 2021.

Kommuneplanens specifikke rammer for de berørte områder er gengivet herunder.

20L1 – Furesø-Stavnsholtkilens forlængelse, Farum Vest (Lillevang)

Anvendelse

Generel anvendelse er boligområde

Specifik anvendelse er angivet til jodbrugsområde, naturområde

Zonestatus

Planlagt zone er landzone

Bebyggelsesomfang

Rammen regulerer ikke bebyggelsesomfang.

Området skal friholdes for yderligere bebyggelse og anlæg til bymæssige formål

Udstykning

Rammen regulerer ikke udstykning.

Særlige bestemmelser

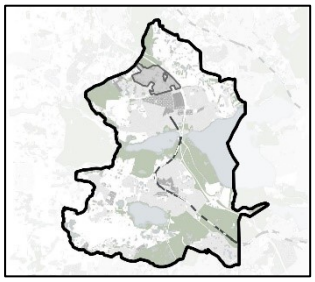
Særlige bevaringsværdier

Områdets karakteristiske landskabstræk skal bevares. Området er karakteriseret ved det markante tunneldalsystem, som udgør den øverste del af Mølleådalen. Fra den højtliggende moræneflade og den vestlige del af Farum har man et uhindret udsyn over selve tunneldalen. Den åbne moræne-flade udnyttes til landbrugsformål. Mod nord er området karakteriseret af skov. Bebyggelse, der er udpeget i hovedstrukturens kort 6.1 og i Bilag B, skal bevares

Solenergianlæg

Etablering af solenergianlæg må kun ske på en måde, der sikrer, at det ikke dominerer den visuelle oplevelse fra det tilstødende landskab.

20L2 – Landområde i Farum Nord

Anvendelse

Generel anvendelse er landområde

Specifik anvendelse er angivet til boligområder, nærrekreativt område, jordbrugsområde

Zonestatus

Planlagt zone er landzone

Bebyggelsesomfang

Rammen regulerer ikke bebyggelsesomfang.

Der kan i den kommunale planlægning udlægges ny byzone, når det respekterer en række overordnede interesser. Ny byudvikling. Ny byudvikling skal tilrettelægges, således at der skabes sammenhæng med de eksisterende byområder og en klar grænse mellem by og land.

Udstykning

Rammen regulerer ikke udstykning.

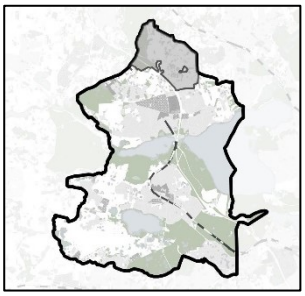
Særlige bestemmelser

Områdets karakteristiske landskabstræk skal bevares.

Området er karakteriseret ved at være et åbent og kuperet landbrugsområde med mange mindre søer og moser.

Bebyggelse der er udpeget på kommuneplanens kort, der viser bevaringsværdige bygninger og som fremgår af liste i temaet Landskab, kulturarv og geologi, skal bevares.

20L3 – Furesø-Stavnsholtkilens forlængelse, Stavnsholtkilen nord

Anvendelse

Generel anvendelse er landområde

Specifik anvendelse er angivet til boligområder, nærrekreativt område, jordbrugsområde

Zonestatus

Planlagt zone er landzone

Bebyggelsesomfang

Rammen regulerer ikke bebyggelsesomfang

Området skal friholdes for yderligere bebyggelse og anlæg til bymæssige formål. For området gælder hidtidig lovlig anvendelse af eksisterende boliger og andre bygninger.

Udstykning

Rammen regulerer ikke udstykning

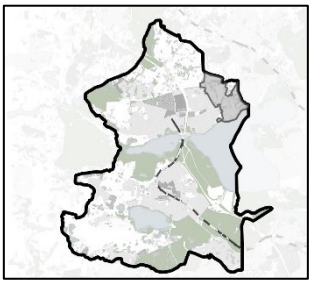
Særlige bestemmelse

Særlige bevaringsværdier

Områdets karakteristiske landskabstræk skal bevares. Den nordlige del af Stavnsholtkilen er karakteriseret ved at være et stærkt kuperet morænelandskab med mange søer og vandhuller og omkranset af skov.

Bebyggelse, der er udpeget på kommuneplanens kort, der viser bevaringsværdige bygninger og som fremgår af liste i temaet Landskab, kulturarv og geologi, skal bevares.

20L4 – Furesø-Stavnsholtkilens, Stavnsholtkilen syd

Anvendelse

Generel anvendelse er landområde

Specifik anvendelse er angivet til boligområde, nærrekreativt område, jordbrugsområde

Boligområde gælder for hidtidig lovlig anvendelse af eksisterende boliger.

Zonestatus

Planlagt zone er landzone

Bebyggelsesomfang

Rammen regulerer ikke bebyggelsesomfang

Området skal friholdes for yderligere bebyggelse og anlæg til bymæssige formål.

Store areal- og bygningskrævende anlæg til fritidsformål må ikke etableres eller udvides i området.

Udstykning

Rammen regulerer ikke udstykning

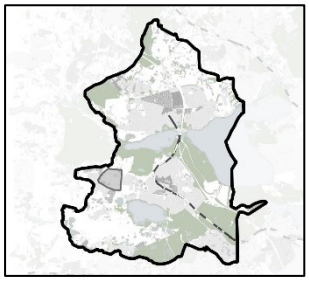
Særlige bestemmelse

Særlige bevaringsværdier

Områdets karakteristiske landskabstræk skal bevares. Morænefladen, som skråner ned mod Furesøen, er fortrinsvist udnyttet til landbrug, skovbrug og gartneri.

Bebyggelse, der er udpeget på kommuneplanens kort, der viser bevaringsværdige bygninger og som fremgår af liste i temaet Landskab, kulturarv og geologi, skal bevares.

21D1 – Værløse Golfbane m.m.

Anvendelse

Generel anvendelse er område til offentlige formål

Specifik anvendelse er angivet til boligområde, erhvervsområde, nærrekreativt område, sports- og idrætsanlæg, golfbaneanlæg, område til offentlige formål

Området kan anvendes til støttepunkt til friluftsliv.

Zonestatus

Planlagt zone er landzone

Bebyggelsesomfang

Rammen regulerer ikke bebyggelsesomfang

Området friholdes for anden bebyggelse bortset fra eventuelle mindre bygninger i forbindelse med områdets anvendelse til rekreative formål.

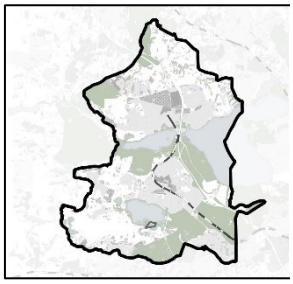
Udstykning

Rammen regulerer ikke udstykning.

Særlige bestemmelser

Bebyggelse, der er udpeget på kommuneplanens kort, der viser bevaringsværdige bygninger og som fremgår af liste i temaet Landskab, kulturarv og geologi, skal bevares.

21D5 – Søndersø Vandværk

Anvendelse

Generel anvendelse er område til offentlige formål

Specifik anvendelse er angivet til boligområde, øvrige ferie- og fritidsformål, område til offentlige formål, kulturelle institutioner, tekniske anlæg.

Zonestatus

Planlagt zone er landzone

Bebyggelsesomfang

Maksimal bebyggelsesprocent er 15% af området som helhed

Maksimal højde er 11,5 m

Udstykning

Rammen regulerer ikke udstykning

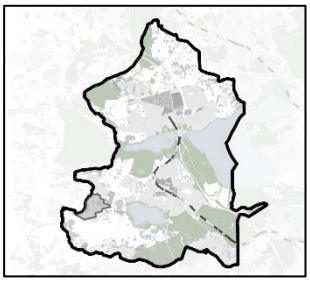
Lokalplanlægning

Området er omfattet af Lokalplan nr. 131

Særlige bestemmelse

Bebyggelse, der er udpeget på kommuneplanens kort, der viser bevaringsværdige bygninger og som fremgår af liste i temaet Landskab, kulturarv og geologi, skal bevares.

21L2 – Syd for Kirke Værløse

Anvendelse

Generel anvendelse er landområde

Specifik anvendelse er angivet til boligområde, jordbrugsområde

Zonestatus

Planlagt zone er byzone og landzone

Matr.nr. 24 a og 24 p, Kirke Værløse By er byzone.

s**Bebyggelsesomfang**

Rammen regulerer ikke bebyggelsesomfang

Området skal friholdes for yderligere bebyggelse og anlæg til bymæssige formål. For området gælder hidtidig lovlig anvendelse af eksisterende boliger og andre bygninger.

Udstykning

Rammen regulerer ikke udstykning

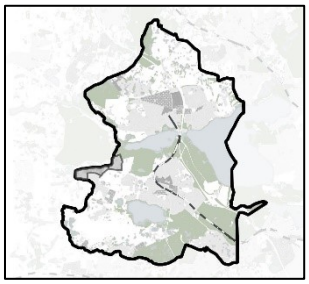
Særlige bestemmelse

Særlige bevaringsværdier

Områdets karakter skal fastholdes. Området er bl.a. karakteriseret ved at være et landbrugsområde med markant skrånende terræn mod Bundsmosen og Bunds Å og med vide udsigter.

Bebyggelse, der er udpeget på kommuneplanens kort, der viser bevaringsværdige bygninger og som fremgår af liste i temaet Landskab, kulturarv og geologi, skal bevares.

21L3 – Oremosen og et areal nord for golfbanen

Anvendelse

Generel anvendelse er landområde

Specifik anvendelse er angivet til boligområde, sports- og idrætsanlæg, jordbrugsområde, naturområde

Zonestatus

Planlagt zone er landzone

Bebyggelsesomfang

Rammen regulerer ikke bebyggelsesomfang

Ny bebyggelse kan kun finde sted i det omfang, det er nødvendigt for jordbrugserhvervet / rideskolen eller af hensyn til den rekreative anvendelse

Udstykning

Rammen regulerer ikke udstykning

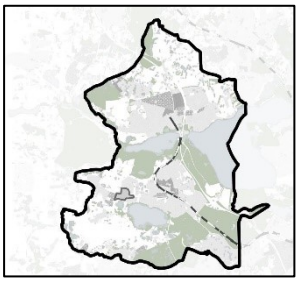
Særlige bestemmelse

Særlige bevaringsværdier

Områdets karakteristiske landskabstræk skal bevares. Området er bl.a. karakteriseret ved mod vest at være et åbent og kuperet landbrugsområde. Nord for Birkegården ligger Oremosen, der er et lavtliggende moseområde med spredt bevoksning og småsøer. Området mod øst, nord for golfbanen er karakteriseret ved at være et stærkt kuperet og højtliggende landbrugsområde.

Bebyggelse, der er udpeget på kommuneplanens kort, der viser bevaringsværdige bygninger og som fremgår af liste i temaet Landskab, kulturarv og geologi, skal bevares.

21L4 – Øst for Kirke Værløse

Anvendelse

Generel anvendelse er landområde

Specifik anvendelse er angivet til jordbrugsområde

Zonestatus

Planlagt zone er byzone og landzone

Bebyggelsesomfang

Rammen regulerer ikke bebyggelsesomfang

Ny bebyggelse kan kun finde sted i det omfang, det er nødvendigt for jordbrugserhvervet eller af hensyn til den rekreative anvendelse.

Udstykning

Rammen regulerer ikke udstykning

Lokalplanlægning

Området er omfattet af Lokalplan nr. 150

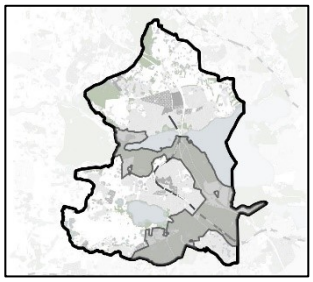
Særlige bestemmelse

Særlige bevaringsværdier

Områdets landskabelige karaktertræk skal bevares. Området er bl.a. karakteriseret ved at være et højtliggende, åbent, bakket landskab med vide udsigter og med bygrænse mod Ryget Skovby, Dalsø Park og Kirke Værløse.

Bebyggelse, der er udpeget på kommuneplanens kort, der viser bevaringsværdige bygninger og som fremgår af liste i temaet Landskab, kulturarv og geologi, skal bevares.

21L5 – Hjortespringkilen

Anvendelse

Generel anvendelse er landområde

Specifik anvendelse er angivet til trafikanlæg, jordbrugsområde

Zonestatus

Planlagt zone er landzone.

Bebyggelsesomfang

Rammen regulerer ikke bebyggelsesomfang

Ny bebyggelse kan kun finde sted i det omfang, det er nødvendigt for skovbrugs- og landbrugsdriften samt eventuelle mindre bygninger i forbindelse med områdets anvendelse til rekreative formål. Der kan dog etableres bebyggelse, der er nødvendig for anvendelsen til trafikanlæg.

Udstykning

Rammen regulerer ikke udstykning

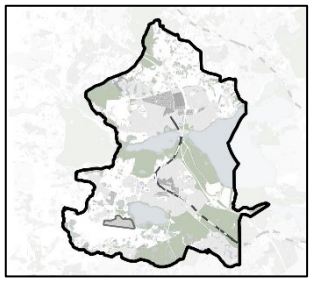
Særlige bestemmelse

Særlige bevaringsværdier

Områdets karakteristiske landskabstræk skal bevares. Hovedparten af området er statsskove med offentlig adgang. De åbne arealer mellem Frederiksborgvej og Furesøen (Kollekollesletten) skal friholdes for skovrejsning.

Bebyggelse, der er udpeget på kommuneplanens kort, der viser bevaringsværdige bygninger og som fremgår af liste i temaet Landskab, kulturarv og geologi, skal bevares.

16D1 – Kultur- og friluftsområde på den tidligere Flyvestation Værløse

Anvendelse

Generel anvendelse er område til offentlige formål

Specifik anvendelse er angivet til øvrige ferie- og fritidsformål, område til offentlige formål, kulturelle institutioner, naturområde

Området kan anvendes som støttepunkt til friluftsliv

Zonestatus

Planlagt zone er landzone.

Bebyggelsesomfang

Rammen regulerer ikke bebyggelsesomfang

Ny bebyggelse kan kun finde sted i begrænset omfang i tilknytning til de eksisterende bygninger og anlæg. Ny bebyggelse skal med hensyn til placering og udformning tilpasses de landskabelige forhold på stedet.

Udstykning

Rammen regulerer ikke udstykning

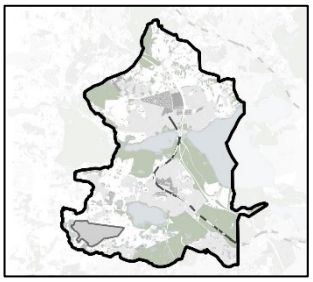
Særlige bestemmelse

Områdets karakter som tidligere militært område skal fastholdes.

Bebyggelse, der er udpeget på kommuneplanens kort, der viser bevaringsværdige bygninger og som fremgår af liste i temaet Landskab, kulturarv og geologi, skal bevares."

Ved særlige arrangementer kan åbnes for vejadgang fra syd via eksisterende tværforbindelse.

16F3 – Friluftsområde omkring landingsbanen

Anvendelse

Generel anvendelse er rekreativt område

Specifik anvendelse er angivet til større rekreativt område, naturområde

Området kan anvendes som aktivitetslandskab. Eksisterende bygninger må anvendes til natur-, kultur- og fritidsformål eller som depot.

Zonestatus

Planlagt zone er landzone.

Bebyggelsesomfang

Rammen regulerer ikke bebyggelsesomfang

Ny bebyggelse kan ikke finde sted bortset fra evt. mindre bygninger og anlæg, der knytter sig til områdets anvendelse som naturområde. Mobile og midlertidige anlæg kan opsættes i forbindelse med særlige arrangementer og aktiviteter.

Udstykning

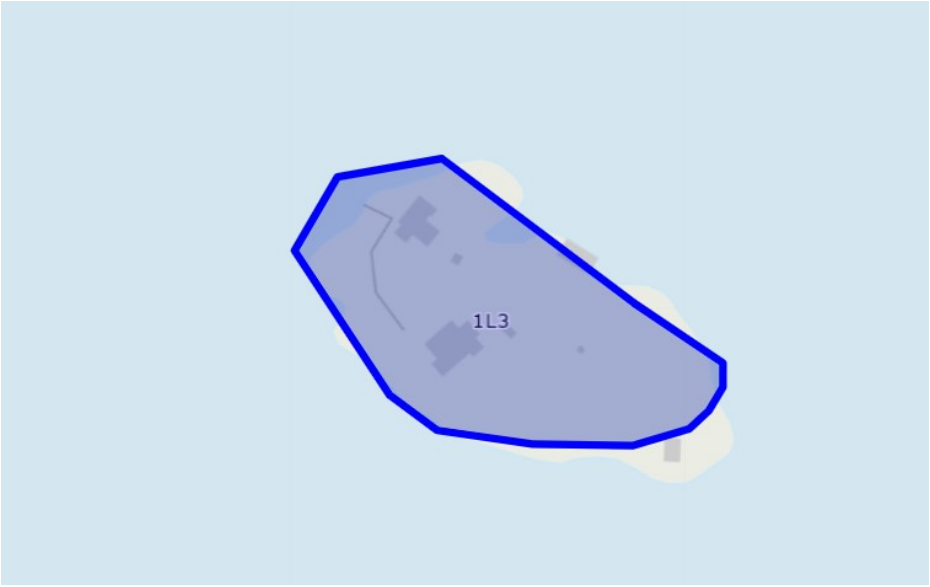
Rammen regulerer ikke udstykning

Særlige bestemmelse

Bebyggelse, der er udpeget på kommuneplanens kort, der viser bevaringsværdige bygninger og som fremgår af liste i temaet Landskab, kulturarv og geologi, skal bevares.

Tillæg 5 til Kommuneplan 2021

En enkelt ejendom, omfattet af temalokalplanen, er ikke omfattet af specifikke kommuneplanrammer i Kommuneplan 2021. Ejendommen er beliggende på øen Klaus Nars Holm i Farum Sø. For at kunne lokalplanlægge for ejendommen, skal den være omfattet af en specifik ramme. Derfor er Tillæg 5 til Kommuneplan 2021 tilvejebragt sammen med temalokalplanen. Formålet med Tillæg 5 til Kommuneplan 2021 er at udlægge et nyt rammeområde; 1L3 – Klaus Nars Holm.

Kort der viser rammeområde 1L3 – Klaus Nars Holm med blå afgrænsning

Arkitektur- og byrumsstrategi

Byrådet vedtog d. 26. marts 2015 et forslag til grundlag for strategi for arkitektur og byrum. Af de syv principper i arkitektur- og byrumsstrategien er der særligt et, der er relevant for bevaringsværdige bygninger i landzone. Det er princippet "Kulturarv som fundament". I afsnittet om kulturarv som fundament beskrives det bl.a., at bevaringsværdige bygninger og bebyggelse skal udpeges og beskyttes, samt tages højde for at bevare bygningsdetaljer og anvende karakteristiske materialer ved ombygning og renovering af ældre, karaktergivende eller bevaringsværdig bebyggelse.

Furesø Kommunes bæredygtighedskrav i lokalplaner

Furesø Kommune har vedtaget en række særlige krav til bæredygtighed i lokalplaner, som fremgår af kommuneplanens generelle rammer. Kravene omfatter en række forhold, som, idet omfang de er relevant for et givent område, skal indarbejdes i den enkelte lokalplan.

Temalokalplanen er ikke byggeretsgivende. Furesø Kommunes bæredygtighedskrav for lokalplaner, er derfor ikke relevant for temalokalplanen.

Lokalplaner

Inden for temalokalplanens afgrænsning er en gældende lokalplan. Det er Lokalplan 44, Offentlig fritidsområde med golfbane og ridebane ved Christianshøj vedtaget af Værløse Kommunalbestyrelse den 31. august 1994. Lokalplan 44 aflyses delvist ved vedtagelsen af nærværende Lokalplan 162 – Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone. Ved vedtagelse af denne lokalplan fortrænges bestemmelserne §§ 8.1 og 8.1.1 under "Bebyggelsens omfang og placering" i Lokalplan 44, Offentlig fritidsområde med golfbane og ridebane ved Christianshøj vedtaget af Værløse Kommunalbestyrelse den 31. august 1994, for det område, der er omfattet af denne lokalplan. Det betyder, at bestemmelserne ophæves for Christianshøj på matr.nr. 19a, Kirke Værløse By, Værløse.

Ved vedtagelse af denne lokalplan fortrænges bestemmelserne §§ 8.1 og 8.1.1 under "Bebyggelsens omfang og placering" i Lokalplan 44, Offentlig fritidsområde med golfbane og ridebane ved Christianshøj vedtaget af Værløse Kommunalbestyrelse den 31. august 1994, for det område, der er omfattet af denne lokalplan.

Zoneforhold

Temalokalplanen omfatter alene bygninger som er beliggende i landzone. Lokalplanen ændrer ikke på dette.

Overtagelseskrav

Når det i en lokalplan er bestemt, at en bebyggelse ikke må nedrives uden tilladelse fra byrådet, og tilladelsen nægtes, kan ejeren efter planlovens § 49 forlange ejendommen overtaget af kommunen mod erstatning. Overtagelsespligten påhviler kun kommunen, hvis der er et væsentligt misforhold mellem ejendommens afkastningsgrad og afkastningsgraden af ejendomme med en lignende beliggenhed og benyttelse, som ikke er omfattet af forbud mod nedrivning. Det er taksaktionsmyndighederne, som afgør hvorvidt krav om kommunal overtagelse er berettiget.

Grundvandsbeskyttelse

Hele Furesø Kommune er udpeget som et "Område for Særlige Drikkevandsinteresser" (OSD) og store dele af kommunen som Nitratfølsomt Indvindingsområde (NFI).

Temalokalplanen ændrer ikke på eksisterende anvendelse indenfor lokalplanområder, hvorfor temalokalplanen ikke vurderes at føre til negative ændringer af grundvandsbeskyttelsen og vil dermed være i overensstemmelse med de statslige vandplaner.

Affaldshåndtering

Temalokalplanen er ikke byggeretsgivende og forholdet er derfor ikke relevant for temalokalplanen.

Spildevandsplan og afløbsforhold

Temalokalplanen er ikke byggeretsgivende og forholdet er derfor ikke relevant for temalokalplanen.

Ekspropriation

Ifølge planloven skal der i alle lokalplaner oplyses om betingelserne for ekspropriation i forbindelse med en lokalplan. Det følgende afsnit er udelukkende en oplysning om de gældende regler for ekspropriation og er ikke nødvendigvis et udtryk for, at der vil ske ekspropriation i forbindelse med lokalplanen.

Kommunalbestyrelsen kan i medfør af planloven ekspropriere fast ejendom, der tilhører private, eller private rettigheder over fast ejendom, når ekspropriationen vil være af væsentlig betydning for virkeliggørelsen af en endeligt vedtaget lokalplan eller byplanvedtægt og for varetagelsen af almene samfundsinteresser.

Ekspropriation kan kun ske under opfyldelse af en række betingelser:

- Der skal foreligge en vedtaget og offentligt bekendtgjort lokalplan (eller byplanvedtægt) på det tidspunkt, hvor der træffes beslutning om ekspropriation.
- Lokalplanen skal indeholde præcise og detaljerede bestemmelser om det projekt, der ønskes gennemført.
- Ekspropriation må kun ske til fordel for almenvellet (almene samfundsinteresser).
- Ekspropriation til fordel for en privat aktør er ikke udelukket, hvis ekspropriationen i øvrigt tjener almene samfundsinteresser. Der gælder imidlertid et skærpet krav til ekspropriationens nødvendighed, hvis ekspropriation skal ske til fordel for private.
- Ekspropriation skal være nødvendig og tidsmæssig aktuel for realisering af ekspropriationsformålet.
- Ekspropriationens omfang skal være rimeligt i forhold til det formål som der eksproprieres til.

For lokalplaner sendt i høring efter den 1. januar 2019, gælder desuden at adgangen til at foretage ekspropriation bortfalder, hvis ikke der er truffet beslutning inden 5 år efter lokalplanens offentliggørelse.

Det er kommunalbestyrelsen, der kan beslutte at ekspropriere i medfør af en lokalplan. Ved ekspropriationssagens gennemførelse skal kommunalbestyrelsen følge de processuelle regler for ekspropriation i vejlovens §§ 99-102.

En mere detaljeret gennemgang af betingelserne for ekspropriation og processen herfor kan bl.a. findes i Erhvervsstyrelsens "Vejledning om ekspropriation efter planloven" og Vejdirektoratets "Vejledning om ekspropriation efter vejloven".

Lokalplanens forhold til anden lovgivning

Byggelovgivningen

For forhold, der ikke er reguleret af temalokalplanen, gælder de almindelige bebyggelsesregulerende bestemmelser i byggeloven og bygningsreglementet. Byggelovgivningens krav om byggetilladelse og anmeldelse samt krav til konstruktioner og brandforhold gælder uanset lokalplanen.

Vejlovgivningen

Temalokalplanen udlægger ikke veje og forholdet er derfor ikke relevant for temalokalplanen.

Museumsloven

Findes der under jordarbejder spor af fortidsminder, skal arbejdet i henhold til museumslovens § 27 standses i det omfang, det berører fortidsmindet, og fundet skal straks anmeldes til Museum Nordsjælland.

Naturbeskyttelsesloven

Inden for temalokalplanens afgrænsning er dele af områder omfattet af naturbeskyttelseslovens bygge- og beskyttelseslinjer, dvs. skovbyggelinjer, sø- og åbeskyttelseslinjer, kirkebyggelinje, fortidsmindebeskyttelseslinje m.m.

Dele af området er også omfattet af fredninger med specifikke fredningsbestemmelser.

Lokalplanområdet rummer også naturtyper, der er beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven.

Temalokalplanen er ikke byggeretsgivende. Ved evt. fremtidigt byggearbejde på ejendomme omfattet af bygge- og beskyttelseslinjer, fredninger m.m. samt § 3 natur skal arbejdet ske i overensstemmelse med reglerne herfor.

Skovloven

Temalokalplanområdet rummer flere fredskovsarealer. Udnyttelsen af disse arealer må kun ske i overensstemmelse med skovlovens regler.

Miljøvurderingsloven

I henhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) (LBK nr. 4 af 3. januar 2023) har Furesø Kommune vurderet, at forslag til Lokalplan 162 – Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone medfører ingen eller kun mindre ændringer på et lokalt plan. Furesø Kommune har derfor screenet planforslaget efter de kriterier, der er angivet i miljøvurderingslovens bilag 3, og resultatet af en høring af berørte myndigheder. På baggrund heraf har kommunen truffet afgørelse efter lovens § 10 om, hvorvidt planforslaget er omfattet af krav om en miljøvurdering.

Furesø Kommune har vurderet, at planforslaget alene omhandler temaet bevaring og dermed ikke ændrer på den nuværende anvendelse eller er byggeretsgivende, hvorfor det vurderes, at temalokalplan og Tillæg 5 fastholder områdets nuværende miljø. En realisering af planerne vil derfor være status qua for områdets miljø, lokalt såvel som regionalt. Planforslaget er derfor ikke omfattet af krav om miljøvurdering.

BEVARINGSVÆRDIGE BYGNINGER I LANDZONE

STILBLAD 1

BILAG 1 TIL LOKALPLAN 162

FURESØ KOMMUNE

INDHOLD

INTRODUKTION 3

Læsevejledning 4

1. BYGNINGER I LANDZONE 7

1.1 Bindingsværk 8
1.2 Gården 9
1.3 Husmandsstedet 12
1.4 Skovens bygninger 14
1.5 Stilarter på landet 15
1.6 Generelle anbefalinger 16

2. LANDSTEDET 18

2.1 Landstedet 18

3. BYGNINGSDEL 21

3.1 Bindingsværk 22
3.2 Tavl 24
3.3 Murværk 26
3.4 Sokkel 28
3.5 Gavl 30
3.6 Døre 32
3.7 Vinduer 34
3.8 Tag 36
3.9 Skorsten 37
3.10 Kviste og tagvinduer 39

VIDERE LÆSNING 41

KILDER 43

INTRODUKTION

Furesø Kommune har en rig kulturarv, hvor bevaringsværdige bygninger i landzone fortæller om vores fælles historie. I Furesø har ejendomme tilknyttet landbrug og skovbrug særligt sat deres tydelige spor i bebyggelsesstrukturen i hele kommunen. Der ligger flere gårde, husmandssteder, bygninger tilknyttet skovbruget samt unikke landsteder. Disse bygninger og deres placeringer i landskabet er synlige spor af udviklingen med blandt andet landbrugsreformer, kongens skovbrug og Furesø Kommune som udflugtssted.

De bevaringsværdige bygninger i landzone i Furesø Kommune er vidt forskellige. Der er bindingsværksgårde og -husmandssteder, og grundmurede gårde fra omkring 1850 og frem. Skovbrugets bygninger ligger placeret i skovbrynet og er forskellig alt efter om det har været en skovarbejder, skovfoged eller skovrider, som de har været bygget til. Flere ejendomme er opført som lystejendomme. De ejendomme adskiller sig fra landbrugets og skovbrugets bygninger og vidner om nyere byggemetoder og arkitekturstilarter.

Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone omfatter også bygninger, der er knyttet til Søndersø Vandværk og Flyvestationen. Disse bygninger fortæller også om en væsentlig del af udviklingen på Furesøegnen og er vigtige vidnesbyrd om særlige perioder i Danmarkshistorien. Bygninger knyttet til Søndersø Vandværk og Flyvestationen beskrives i to seperate stilblade.

Stilbladene vil som udgangspunkt være grundlaget for Furesø Kommunes sagsbehandling i forbindelse med temalokalplanen samt danne grundlag for dialog mellem Kommunen og ejendomsejere.

Derudover håber Furesø Kommune, at stilbladene vil bidrage til at skabe opmærksomhed og interesse om bygningskulturarven i Furesø Kommune og være et informationskatalog til dig, der skal igang med et byggeprojekt på en bevaringsværdig bygning.

INTRODUKTION

LÆSEVEJLEDNING

Et **stilblad** er et katalog, der beskriver og forklare de forskellige bygningstypers specifkke kendetegn og karaktertræk og kommer med anbefalinger til, hvordan man værner og arbejder med disse.

Stilblad 1 omhandler bygningernes egnsspecifikke træk, særlige bygningsdele og materialer og er lavet med udgangspunkt i de bygninger som omfattes af Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone. Stilbladet er udarbejdet på baggrund af SAVE-rapport af bygninger i det åbne land, faglige og historiske kilder.

Stilbladet er bygget op i tre hoveddele, der er nærmere beskrevet herunder.

1. DEL - BYGNINGER I LANDZONE
I 1. del fortæller om, hvorfor det åbne land i Furesø ser ud som det gør og om de tre typisk bygningstyper i Furesø kommune, deres kendetegn og særegne karaktertræk. Derudover beskrives, hvordan nye metoder og arkitekturstilarter vandt indpas omkring år 1850.

Bygninger knyttet til **Søndersø Vandværk og Flyvestationen** beskrives i to seperate stilblade. Begge stilblade fremgår af bilag til Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone

I Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone er bygningerne inddelt i seks bygningstyper; gården, husmandsstedet, skovens bygninger, landstedet, Søndersø Vandværk og Flyvestationen. I kortbilag og liste over bygninger til Temalokalplanen fremgår det, hvilken bygningstype din ejendom er. Bygningerne er inddelt på baggrund af ejendommens oprindelse, bebyggelsens udformning og anlæggets struktur.

2. DEL - LANDSTEDET
I 2. del beskrives landstedet, som er særlige bygninger opført som lystejendomme.

Bygningstypen landstedet omhandler et begrænset antal bygninger i Furesø, der ikke direkte har haft tilknytning til land- eller skovbrug. De er beskrevet enkeltvis.

Billeder i stilbladet er hovedsageligt af bygninger i Furesø Kommune. For at underbygge pointer, er der enkelte steder medtaget billeder fra andre kommuner.

Hvis et billede ikke er fra Furesø Kommune, fremgår det af billedteksten.

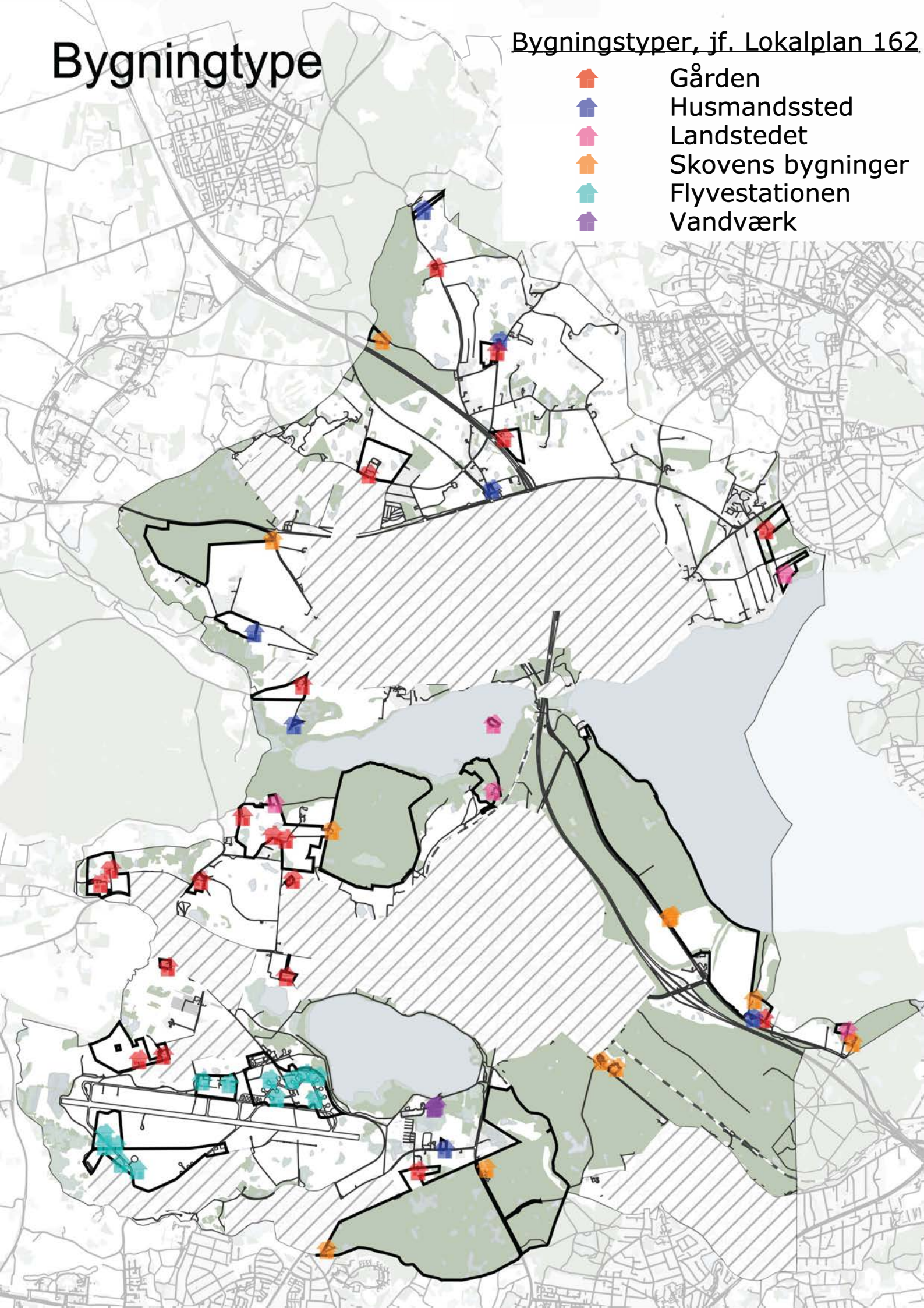
Billederne er taget af ansatte i Furesø Kommune medmindre andet fremgår af billedtekst.

3. DEL - BYGNINGSDEL
I 3. del beskrives og illustreres de udvendige bygningsdele og materialer, som er identificeret på de bevaringsværdige bygninger i Furesø Kommune.

Her beskrives byggemetoder og materialer knyttet til bygningsdelene og der fremgår anbefalinger ved hvert afsnit om bygningsdele, når du overvejer eller skal til at renovere, ombygge eller tilbygge.

VIDERE LÆSNING
I afsnittet *videre læsning* kan du finde relevant litteratur om bygningsdetaljer, materiale, lokalhistorie og egnsbyggeskik, som man kan dykke længere ned i og blive klogere på de bevaringsværdige bygninger.

Bygningtype

1 BYGNINGER I LANDZONE

1.1 BINDINGSVÆRK

Bindingsværket var den altdominerende byggemåde på landet i Danmark til det blev udkonkurreret af det grundmurede byggeri i 1850'erne. Bindingsværk er en fortælling om dansk bygningshistorie og vidner om hvordan man har boet og indrettet sig som bondesamfund i Furesø Kommune.

Materialerne som blev anvendt i det traditionelle byggeri var træ, ler, kalk, strå og granit.

Bindingsværk er et modulsystem, som gør det muligt at flytte en bygning, eller udvide den, hvis der er behov for mere plads. Bindingsværket er mere et konstruktionsprincip end en egentlig arkitektur. Konstruktionsprincippet er præget af forskellige egnsbyggeskikke, som har været dikteret af håndværkstraditioner, teknisk viden og materialers tilgængelighed. Bønderne har selv stået for at bygge gårdene med hjælp fra lokalsamfundet og omrejsende håndværkere. Ofte kan man på en gammel bindingsværksbygning kunne finde materiale, som er ældre end opførelsestidspunktet, fordi man har genbrugt tømmer og sten af god kvalitet.

Til **overfladebehandling** af bygningsdele brugte man et væld af metoder baseret på de samme materialer, som var: linolie, trætjære og kalk.

Den ældste bindingsværkskonstruktion er den såkaldte styrtrumskonstruktion, hvor bjælkerne viser sig i facaden, enten stukket igennem eller glammet over stolpen. I den senere spærfagskonstruktion ligger bjælken oven på remmen. Principperne i bindingsværk er det samme over hele landet, men detaljerne har store variationer i de forskellige landsdele. I Furesø Kommune findes de gamle bindingsværksbygninger stadig spredt i landskabet med mange specifikke egnspræg (se afsnittet *Bygningsdel* om bindingsværk).

Glamning er en måde at samle tømmer på hvor stykkerne er indfældet i hinanden ved at fjerne materiale fra begge stykker. Bjælkerne på billedet er glammet over stolperne som var én af måderne at lave bindingsværk på.

Styrtrumskonstruktion benævnes også som **sidebåndskonstruktion.** Sideånd er træværket mellem stolperne, som var karakteristisk for det sjællandske bindingsværkshus. Sidebåndende kunne også ligge inde i tavlet, så kun husets stolper er synlige i facaden.

Mosegaarden er et klassisk eksempel på sjællandsk bindingsværk: styrtrumskonstruktion kalket over stok og sten med glammede bjælker og uden fodrem og skråbånd.

1.2 GÅRDEN

Før landboreformerne i slutningen af 1700-tallet lå gårdene samlet i små landsbyer, som kaldtes fortebyer. Bønderne var fæstebønder og når de ikke arbejdede på egen jord, lavede de hoveriarbejde. Bønderne var dårligt stillede og havde ikke mulighed for at få ejerandel i den jord eller gård de fæstede på. Dette gjorde landboreformerne op med og satte samtidig gang i de bystrukturer og den inddeling af jorden og vejnettet, som vi kan se i byerne og i det åbne land i dag.

På gamle kort, kan man se hvordan markskel er blevet til veje og gamle marker er blevet til boligområder. Kort fra SDFI

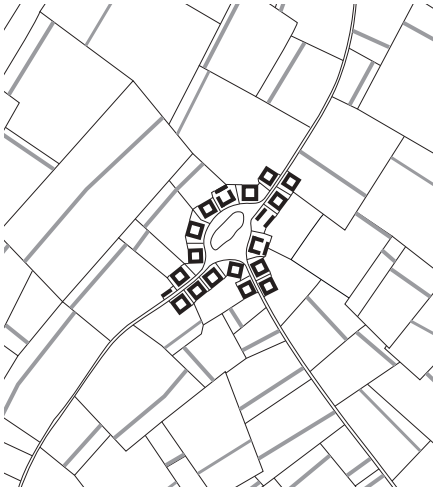
1800-tallet 1900-tallet 2008

Udskiftingen under landboreformerne betød bl.a., at den enkelte bondegård fik samlet sine jordlodder på én mark frem for mange enkelte jordstykker.

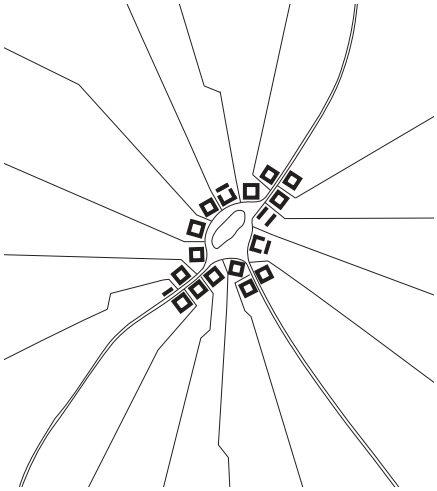
Over hele Danmark har gårdene set forskellige ud og der var store variationer fra egn til egn. Forskellene har været bestemt af tilpasning til vind og vejr samt håndværkstraditioner og mode og forekomsten af materialer har fordret forskellige måder at bygge på. Ofte er gårdene sammensat af bygninger, der spænder over en lang tidsperiode med forskellige byggemåder. Derfor kan man på det samme gårdanlæg finde detaljer, der stammer fra forskellige tidsperioder.

Efter landboreformerne fik bonden samlet sit jordstykke på én mark i en stjerneformation fra landsbyen. De bønder som fik et jordstykke, der ikke grænsede op til landsbyen flyttede ud på dette.

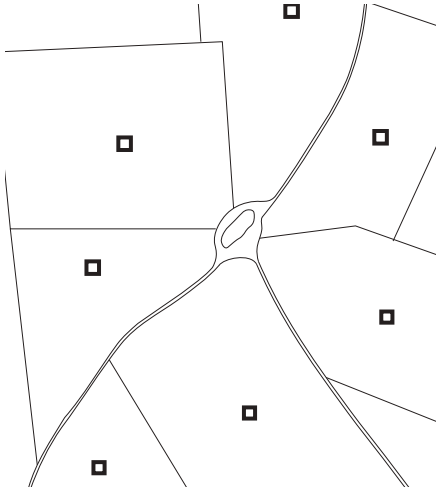
Fælles for de fleste gårde er længestrukturen med de fritliggende eller sammenbyggede længer med stuehus, stald og lade. På Sjælland var den sammenbyggede firelængede gård idealet og i Furesø Kommune findes flere eksempler på gårde, der fortæller historien om udviklingen i landbruget og bygningskulturen.

Fortelandsby

Stjerneudskiftning

Blokudskiftning

Stuehus

Stuehuset udgør en enkelt længe, hvor bonden boede med sin familie. Stuehuset kendes fra gårdens øvrige bygninger ved at være mere fornemt udsmykket og med flere og større vinduer. Ofte er hoveddøren markeret med en lille forhøjning i tagskægget, som giver ekstra højde på facaden og mere lys gennem et lille vindue. Stuehuset er udstyret med en eller flere skorstene. Skorstenen fortæller om stuehusets planløsning idet dagligstuen og alkoverne har været placeret i nærheden af husets varmekilde.

Egnsbyggeskik er de forskellige måder at bygge bindingsværk på, som har varieret meget fra egn til egn. I Vestjylland var gavlen valmet og bygningerne orienteret øst/vest, for at modstå vindtryk. I det østlige Danmark lavede man spidsgavl beklædt med brædder. Bygningerne er et udtryk for, hvilke materialer der var tilgængelige og en tilpasning til klimaet og landskabet.

På Sjælland var det normalt med stråtag med kragetræer i kløvede egetræsstolper over tagryggen. Gavlen var traditionelt uden valm og bræddebeklædt. Det var ikke almindeligt med kvistvinduer på stråtaget, men derimod med høgab som buede forhøjninger i stråtaget. Disse blev ofte placeret over hoveddøren, for at undgå at taget faldt ned og blokerede udgangen ved brand. Bindingsværket var styrtrums- eller spærfagskonstruktion og på Sjælland var der tradition for at kalke over stok og sten, så husene fremstod helt hvide.

Vinduerne på stuehuset var linoliemalede i nuancer af brun, grå, grøn, rød og hvad der kunne fremstilles med naturligt forekomne pigmenter. Glas var et værdifuldt materiale, der ikke kunne laves i store stykker, derfor havde man dobbeltrammede vinduer i træ med tre eller seks glas i hver ramme. Hoveddøren var en enfløjet eller tofløjet fyldningsdør med udsmykkede eller profilerede rammestykker. På de fattigste gårde kunne hoveddøren være en simpel revledør som på udlængerne.

Udlænger

Gårdens øvrige bygninger var stald og lade. Disse kaldes udlænger og tjente som opbevaring af korn og dyr og har derfor andre arkitektoniske særpræg, der udgør deres bevaringsværdier. Stald og lade var også bindingsværksbygninger og ofte bygget sammen. Stalden var typisk lavere end stuehuset med en lille forhøjning i tagskægget over dørene, så man lettere kunne komme ind. Dørene var uden glas og hovedsageligt porte, lemme eller todelte revledøre, hvor den øverste del stod åben for at lukke lys og luft ind i stalden.

Valmen er det knæk som taget laver i gavlen. I vestjylland var det egnsbyggeskik at have et valmet tag, fordi vindtrykket på husene var større. Man skelner mellem hel- halv- og kvartvalm afhængigt af, hvor langt knækket går ned i gavlen.

Udlængerne har et mere lukket udtryk med færre vinduer og åbningerne generelt er proportioneret efter dyr, afgrøder og landbrugsudstyr. Der er generelt ikke gjort lige så meget ud af detaljerne som på stuehuset og udlængerne kendetegnes ved at være mere materialebesparende og funktionsprægede.

Denne udlænge har flere typiske egnskendetegn for et sjællandsk bindingsværkshus fra 1700-tallet. Dette ses på bygningens konstruktion med sidebånd og glammede bjælker og spinkle stolper, som er placeret direkte på syldstenene og uden skråbånd og dokker.

1.2 GÅRDEN - GRUNDMUREDE BYGNINGER EFTER 1850

Den såkaldte kornsalgsperiode fra 1830'erne medførte, at laderne blev større og indtjeningen hos bønderne voksede. Efter 1875 blev store dele af landbruget omlagt fra kornproduktion til dyreproduktion, hvilket medførte at mange af de gamle bindingsværksbygninger blev erstattet af grundmurede bygninger med større volumen.

De nye grundmurede bygninger var nemme at vedligeholde. Det medvirkede til at egnsbyggeskikken med bindingsværksbygninger langsomt var på vej ud og gårdene blev mere arkitektonisk sammensatte med inspiration fra forskellige arkitektoniske stilarter.

Overgangen var glidende og der blev bygget bindingsværk helt op til 1900-tallet, som kom til at bære præg af det grundmurede hus idealer med symmetri og frontkviste. Materialesammensætningen begynder efter 1850, at blive mere blandet med introduktion af jern og beton. De nye måder at konstruere landbrugsbygningerne på med større spænd og kappehvælv har mange arkitektoniske kvaliteter, som er værd at bevare.

BYGNINGER I LANDZONE

En **grundmuret** bygning, betyder, at bygningen er muret med brændte sten og uden bindingsværk i ydervæggene. Dette blev den almindelige byggemåde i midten af 1800-tallet i takt med, at man under industrialiseringen begyndte at maskinfremstille sten.

Efter 1850 kom der et større produktionsapparat af **materialer**, som gjorde dem mere tilgængelige i byggeriet. Materialerne var træ, tegl, kalk, cement, skifer, støbejern og glas. Der blev også opfundet nye materialer som linoleum, slaggebeton og tagpap.

Stuehuset på præstegården i Farum Landsby fra 1859 er opført af den lokale bygmester Ole Andersen Lundqvist og er et godt eksempel på en bygning præget af tidens materialer og arkitektur.

Kornsalgsperioden varede mellem 1830-1870. De danske bønder eksporterede korn til de europæiske lande og tjente mange penge. I samme periode blev der oprettet højskoler, hvor børn fra bondestanden lærte om samfund og landbrug.

Stuehus

Overgangen til grundmur betød at husene fik større volumen og at loftshøjden blev hævet. Nogle af de murede stuehuse blev forsynet med fremskudte midterpartier, som understregede en symmetri efter klassicismens idealer.

Stråtaget holdt til omkring 1860'erne, hvor skifer og tegl langsomt blev normalen. Tandsnitsgesimser og murede stik pyntede murværket, og bræddebeklædningen i gavlene blev erstattet af murede spidsgavle med strømskifter og gesimsbånd.

Den øgede loftshøjde medførte, at der blev indrettet gæsteværelser på loftet. Stuehuset blev i samme ombæring rykket lidt væk fra udlængerne og blev forsynet med flere skorstene, da der var flere rum at varme op. Skorstenene var et tegn på velstand og mange skorstene var et statussymbol. Gårdejerne fik flere penge mellem hænderne og lod sig i stigende grad inspirere af mode indenfor de arkitektoniske stilarter.

Udlænger

Særligt laderne blev i kornsalgsperioden meget større, fordi de skulle rumme den store høst. Bygningerne blev opført med højremskonstruktion med ydermur i bindingsværk eller grundmur. Ladernes arkitektoniske særpræg knytter sig til store portpartier og hølemme og få vinduer i støbejern.

Højremskonstruktionen giver understøtning til spærrene, så de kan spænde over et større stykke. Dette gør at laderne kunne blive meget bredere.

Det samme gør sig gældende for staldene, som ellers forblev de samme indtil 1875, da bønderne begyndte i stigende grad at fokusere på dyreproduktion. Periodens grundmurede bygninger blev større og den såkaldte trempelkonstruktion vandt indpas. Trempelkonstruktion giver mere plads både i laden og til udnyttelse af første sal i stuehus. Konstruktionen kendes på bygningernes ekstra højde. I ladebygninger ses det ofte, at det hævede trempelstykke er beklædt med brædder.

Trempelkonstruktionen hæver taget over etageadskillelsen og giver ekstra plads til udnyttelse af tagrummet. På udlængerne ses det ofte at denne del er beklædt med brædder.

Trempelkonstruktion på lade i Furesø Kommune

1.3 HUSMANDSSTEDET

Husmænd er en fælles betegnelse for den gruppe af folk, der statusmæssigt har befundet sig mellem bønder og daglejere. Husmanden boede på et husmandssted med eller uden tilhørende jord og tjente ikke nok ved landbruget til at forsørge en hel familie. Derfor arbejdede husmanden også som håndværker eller som daglejer på byens gårde under høsten.

På Furesøegnen arbejdede mange husmænd med at grave tørv, som de solgte i København. Husmanden kunne dog også varetage erhverv som eksempelvis skovarbejder, skolelærer eller krovært. De fleste husmænd var dårligt stillet i samfundsordenen, mens andre havde både jord og dyr. Der er eksempler på husmandssteder, der er gået i arv i generationer, som er blevet udvidet ved tilkøb af jord og over tid begyndte at ligne små gårde.

Husmanden ejede sjældent ret meget og lejede ofte både jord og bolig. Ved folketælling **1787** i Farum var 45% af befolkningen husmænd/daglejere, 18% husmænd/håndværkere og 21% gårdmænd.

Ved folketælling i **1840** var der i Farum By 21% husmænd/håndværkere, 39% husmænd/daglejere og 13% gårdmænd.

Husmandsstedet er bygget efter samme princip som gårdene med lokale materialer som stråtag og bindingsværk, men i miniformat, og ofte bygget i billigere materialer, da der var færre penge til rådighed. Dette kommer til udtryk på bygningerne ved at husmandsstederne har lave facader og lille bredde. Derudover er husmandsstederne byggeteknisk lidt efter gårdene og mange blev fortsat bygget i bindingsværk, mens man andre steder var begyndt at bygge med brændte mursten.

Husmandsstedet er som landbrugets bygninger arkitektonisk sammensat af mange knopskudte brugsbygninger, der er kommet til over en lang tidshorisont. Derfor finder man mange husmandssteder, der både har bindingsværk og grundmur. Husmandsstedet havde ofte ingen lade, så man opbevarede foder og korn i stalden eller stuehuset. På de mindste husmandssteder er stuehus og stald bygget sammen i én længe og man levede side om side med dyrene. På facaden viser det sig ved, at den ene del af bygningen er mere lukket. Stalden kunne også være bygget vinkelret på stuehuset, eller som fritliggende bygning. Oprindeligt var stalden meget kold og lysindtaget bestod af små huller eller trævinduer i facaden, men i løbet af 1800-tallet fik man isat støbejernsvinduer.

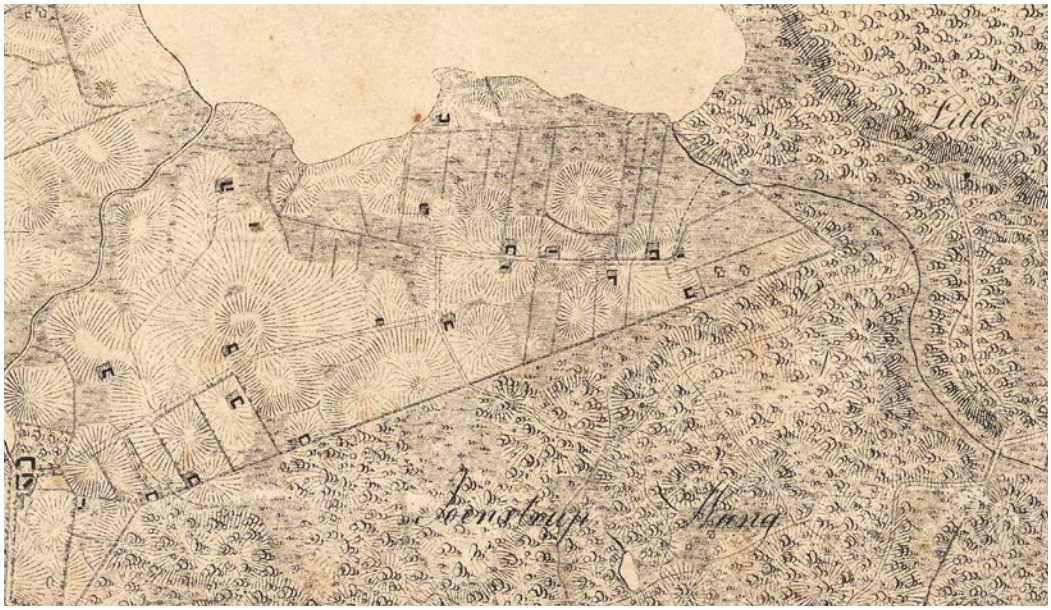
Husmandsstedet er ofte et lille miljø, hvor bevaringsværdierne knytter sig til det afdæmpede udtryk.

Historisk foto af husmandsstedet Hesselkildegård på Hestetangsvej.

I 1899 vedtog man statshusmandsloven, som gjorde det muligt at få et billigt statslån til at oprette et husmandsbrug. Det betød at der kom en kraftig tilvækst af husmandsbrug, hvis arkitektur bar præg at tidens strømninger. Stuehuse blev opført med historicistiske træk og udlænger med trempelkonstruktion og paptage. I starten af 1900-tallet blev husmandsbrugene præget af arkitekturstrømningen Bedre Byggeskik.

Husmandsbrugene fra denne periode er bygget i solide materialer i et afdæmpet symmetrisk formsprog, mens den lille størrelse og formen med stuehus og stald i

Husmandsudstykningen i Jonstrup er et eksempel på, hvordan små grupperinger af husmænd, fik mulighed for at opdyrke et lille stykke jord 1795.
Historisk kort fra SDFI.

BYGNINGER I LANDZONE

1.4 SKOVENS BYGNINGER

I starten af 1700-tallet var skovene omkring i Furesø Kommune i dårlig forfatning, da der ikke havde været en bæredygtig skovplan. Kongen var udelukkende interesseret i vildtet og bønderne havde svin og køer til at græsse i skoven, som spiste alle nye træer og frø. Manglen på nye træer og et stort træforbrug til husbygning, hegn og brændsel efterlod åbne og træfattige skove.

I anden halvdel af 1700-tallet blev der sendt bud efter den fremsynede skovdriftsmand Johan Georg Von Langen for at få et bæredygtigt skovbrug. Von Langen delte skoven op i felter, hvor der blev fældet træer i et 100 års perspektiv. Von Langens tiltag kan ses i Nørreskoven, hvor markeringsten og træer stadig står.

Skovbrugets folk bestod af skovridderen, som var skovområdets øverste chef. Under ham rangerede skovfogeden, som leder de daglige opgaver i hver skovpart. Skovløberen boede i skovdistriktets boliger og fungerede som skovarbejder.

Furesø Kommune har meget skovareal og det var nødvendigt at have skovarbejdere, der sørgede for at tingene gik ordentligt til i skovene. Hvert skovområde i Furesø Kommune har en skovarbejderbolig knyttet til sig.

En skovarbejder blev betegnet som en husmand og skovbrugets bygninger mindede også meget om de øvrige husmandssteder. Skovløberens bolig bestod som regel af et stuehus med en enkelt udlænge. Stuehus og udlænge kan være sammenbyggede eller adskilt fra hinanden. Det var ikke ualmindeligt, at skovløberen havde lidt landbrug som bierhverv og trækdyr til arbejdet i skoven. Skovens bygninger kendetegnes ved at ligge i skovbrynet med stuehus og udlænge. Bygningernes størrelse varierede efter, hvilken af skovbrugets folk bygningen blev opført til.

Skovbruget havde særlige bygninger som eksempelvis barkladen, der har fungeret som tørrelade for bark til garvning af skind. Mange af de bevaringsværdige skovbrugsbygninger står stadig tilbage i udkanten af skovene og vidner om skovenes betydning for Furesø.

Barkladen på Frederiksborgvej er en af de karakteristiske bygninger, der fortæller en vigtig kulturhistorie om skovbruget i Furesø Kommune. Bygningen var til opbevaring af bark, som blev solgt til garvning af læder. Den har pileflet i gavlen og havde oprindeligt også pileflet hvor den i dag er beklædt med brædder. Fletværket giver en åben facade med gode ventilationsforhold.

Ole Andersen Lundqvist var muremester og byggede mange historicistiske huse i Furesø Kommune. Bl.a. stuehuset på præstegården og Gedevasegård i 1859.

1.5 STILARTER PÅ LANDET

I købstæderne varede klassicismen i godt 100 år fra 1760'erne til 1870'erne og historicismen i 75 år fra 1850-1915. På landet byggede man fortrinsvist i bindingsværk op til 1850'erne, hvor det grundmurede byggeri vandt indpas. Flere bygninger blev også opført med inspiration fra forskellige arkitektoniske stilarter. På landet lod man sig inspirere lidt bredt og ofte kan man finde mange forskellige stilarter repræsenteret på samme bygning.

På landbrugsbygninger var det byggetekniske det vigtigste, da det var udprægede brugsbygninger, men bygningerne bærer alligevel præg af samtidens arkitekturstrømninger.

Klassicisme

Under klassicismen tilstræbte man et meget enkelt og rent udtryk med rolige og taktfaste facader med symmetri. Facaderne var pudset eller kalket i en ensartet lys farve, som eksempelvis okker eller andre naturligt forekomne pigmenter. Bygningerne kunne være forsynet med en frontkvist for at understrege bygningens symmetri. Soklen var i granit eller pudset og kalket i en mørkere farve.

Taget på landbrugsbygningerne var fortrinsvist stråtag med traditionelle små kviste. Taget har et lille svaj for neden, der kaldes en skalk. Denne gør, at tagmaterialet bliver ledt ud over facaden. Tegltaget var også kendt, men var meget sjældent på landbrugsbygninger. Ofte ses det, at gesims, sålbænk og vinduesindfatninger er fremhævet som pudsede felter i en anden farve. Gesimsen løber ofte rundt om facaden og et lille stykke ind på gavlen.

Vinduerne er enten firerammede som det traditionelle dannebrogsvindue eller torammede med tre glas og små sprosser i hver ramme. Farven på vinduerne har varieret inden for de klassiske jordfarver som grøn, hvid, rød og brun. Kromgrøn var en meget populær vinduesfarve op igennem 1800-tallet. Dørene var fyldningsdøre, som ofte var forsynet med glas i partiet over døren.

Historicisme

Fra 1850-1915 blev den arkitektoniske stilart historicisme udbredt på landet. Historicismen er mere detaljerig end klassicismen og kendetegnes ved at "låne" elementer fra tidligere europæiske stilarter som middelalder, barok, renæssance og fra landet Schweiz. Derfor bruger man begrebet schweizerstil om mange af tidens bygninger, der har dekorerede spærender og andre træværksdetaljer.

Ofte er bygningerne på landet mere nedtonede og blandede i deres udtryk. Det er særligt i det synlige murværk, at de historicistiske detaljer kommer til udtryk i form af brændte fuger, mønstermurværk, kunstfærdige stik og gesimser med savtakker og tandsnit. Ligeledes er murstenen brugt til at lave indfatninger omkring vinduer og døre eller udsparinger under vinduer. Disse kunne være pudset i en farve som kontrastvirkning til den blanke mur eller være fremhævet i en formsten.

Industrialiseringen gjorde det muligt at maskinfremstille formstøbte sten, som var meget billigere end de håndlavede. Der kom nye materialer på markedet, som cement og støbejern, der hurtigt fandt anvendelse i byggeriet. Selvom mange stadig havde stråtag på bygningerne var naturskifer alligevel et populært materiale, som gav tagene et elegant og let udseende. Taget blev afsluttet med dekorerede spærender og vindskeder, som var inspireret af schweiziske alpehytter.

1.6 GENERELLE ANBEFALINGER

Bevaringsværdierne for de nævnte bygningstyper beror på bygningerne som samlet anlæg centreret omkring en gårdsplads med stuehus, udlænger og knopskydninger af forskellige brugsbygninger. Husene er ikke nødvendigvis bygget i lige linjer og rette vinkler i grundplanen, hvilket er en væsentlig del af deres karakter. Der er ikke grund til at rette anlægget op i forbindelse med større facadeistandsættelser. Stuehuset og udlængerne fortæller sammen den særlige kulturhistorie, der knytter sig til den enkelte bygning og det erhverv, der blev drevet fra stedet.

Bygningernes størrelse og strukturen på et anlæg udgør en væsentlig del af oplevelsen af hierarkiet mellem bygningerne samt anlæggets visuelle fremtræden. Store forskelle i størrelse og proportioner mellem stuehus og udlænger kan svække et anlægs bevaringsværdier.

For at en bygning kan bevare sit harmoniske udtryk, er det vigtigt at være opmærksom på dimensionering og "fremmedelementer". Her tænkes særligt på størrelsen, udformningen og antallet af vinduer samt udvendige trapper, altaner og terrasser, da det kan komme til at ændre bygningens udtryk markant. Tilsvarende er elementer som skorstene, revledøre og støbejernsvinduer autentiske bygningsdele, der fortæller en historie og om et hierarki mellem bygningerne.

En stor del af en traditionel bygnings bevaringsværdier og autenticitet beror på materialesammensætningen. Traditionelle materialer er bedst at anvende, da de passer bedre sammen med bygningens æstetiske, tekniske og fugtmæssige egenskaber. Traditionelle materialer ældes på samme måde som bygningen og patinerer frem for at nedbrydes, idet de kan vedligeholdes. Det er muligt at købe traditionelle materialer, der er forarbejdet, så de passer bedre til den måde man bygger på i dag, hvor man kan få lerplader som erstatning for gips og hampekalk i stedet for mineraluld.

Med **traditionelle materialer** menes der de materialer, som blev anvendt frem til 1960'erne. Her i blandt er træ, ler, tegl, strå og kalk. Materialerne kræver simpel vedligehold og kan repareres hvis de går i stykker. Traditionelle materialer kan forgå i naturen og har lille indvirken på CO2.

Hampekalk er et porøst og isolerende materiale, der består af en blanding af hampeskærver og kalk. Materialet støbes eller købes i blokke.

Bindingsværksbygningerne består af meget få materialer, der alle kan vedligeholdes og repareres.

2.1 LANDSTEDET

Landstedet adskiller sig fra de øvrige bygninger i det åbne land ved ikke at være landbrugsbygninger, men opstår i slutningen af 1800-tallet som en reaktion på udviklingen i købstæderne, hvor bl.a. rige fabrikanter og købmænd kommer til penge og bygger husene som sommerresidenser. Landstedet opstår ud fra idealer om lys og luft, og som middel til at udvise magt og rigdom.

Baunegården

Baunegården i Værløse er en nyklassicistisk villa tegnet af arkitekten Einar Madvig i starten af 1900-tallet som landsted for kammeradvokat Vagn Aagesen. De nyklassicistiske træk ses i den nøje proportionerede og symmetriske facade, hvor der kun er brugt enkelte virkemidler som sandstensindramningen af hoveddøren, der står frem i den hvidkalkede facade. Soklen er markeret ved at være kalket i en mørkere tone og overgangen mellem facade og tag er markeret med en sparrenkopgesims. Tagfladen er kun brudt af symmetrisk placerede skorstene og små tagvinduer i støbejern.

Bygningen er et sluttet værk og er følsom overfor ændringer i symmetrien og proportioner på de enkelte bygningsdele. Hoveddøren og dens indramning samt vinduernes inddeling udgør de enkelte og arkitektoniske virkemidler i facaden. Derudover giver den kalkede facade, bygningen en flot levende overflade.

Historisk foto af Baunegård

Vigen og Skovhavehøj

Vigen, historicistisk villa bygget af Michael Achen i 1899
Skovhavehøj, villa med historicistiske træk, bygget i 1920

Skovhavehøj er ikke omfattet af Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone

Bygningerne er rigt udsmykkede med mange detaljer og kendetegnes derudover ved at være en sammensætning af flere bygningskroppe i en art knopskydninger, der ikke underordner sig en symmetri, men tværtimod kan bestå af flere forskellige fremspring, taghældninger og former, som eksempelvis ses med tårnene på begge bygninger.

Villaernes mange knopskydninger gør, at de ikke er så følsomme overfor ændringer af bygningskroppene, der kan tåle tilbygninger uden at forvirre udtrykket. Den rige detaljering på bygningerne er derimod meget følsom overfor anvendelse af dårlige materialer og standartiserede elementer, som kan sløre villaernes bevaringsværdier. Den historicistiske villa er kendetegnet ved en høj grad af håndværksmæssig kunnen og sjove detaljer i solide materialer og støbte elementer.

Skifertaget er med til at give Vigen et elegant udtryk og er en vigtig del af hvordan bygningen opleves, hvorimod de sortglaserede tegl giver Skovhavehøj et tungere udtryk. De kalkede facader er en vigtig del i oplevelsen af bygningerne.

Tv. Vigen og th. Skovhavehøj.

Skjold, Enghuset og Klaus Nars Holm

Skjold ved Bøndernes Hegn er et landsted fra 1926 med træk fra nationalromantikken og cottage stil.
Enghuset opført som feriehus i 1934 i nationalromantisk stil
Klaus Nars Holm opført i 1916 som landsted i nationalromantisk stil.

Perioden er præget af et frit formsprog udført med traditionelt, solidt håndværk, hvor inspirationen er hentet fra forskellige nordiske stilarter. Omkring århundredskiftet, var der en forkærlighed for det man betragtede som et nationalt udtryk med bindingsværk og småsprossede vinduer. I perioden finder man malede detaljer, granitsokler, blank og pudset murværk. Bygningerne er fulde af detaljer og referencer til forskellige arkitekturhistoriske perioder, som er blandet og udtrykt med ”hjemlige” materialer.

Cottage-stilen var et praktisk, stilfærdigt og gedigent byggeri. For Skjold kommer det til udtryk med den gode hovedform med de meget velproportionerede, taktfaste facader med dør- og vinduessætning og skodder, der følger bindingsværkets rytme som en del af kompositionen, der giver bygningen en særlig ro i skovbrynet.

Tv. Klaus Nars Holm, Enghuset i midten og th. historisk foto af Skjold.

3 BYGNINGSDEL

Vær opmærksom på om der er et **bindemiddel i kalken**. Lover producenten eksempelvis, at kalken kan binde på cement betyder det at der er et bindemiddel i. Bindemidlet er typisk i plast og nedbrydes på samme måde som plastik, hvilket kan give facaden en kedelig grå farve.

Hvidtekalk

Guldokker

Rødokker

Rå umbra

Grøn umbra

Ultramarin

Kønrøg

Denne del af stilbladet beskæftiger sig med de væsentligste bygningsdele fra det traditionelle byggeri frem til 1960. Fokus er på de gængse udvendige bygningsdele, og hvilke materialer og overfladebehandling, der typisk er anvendt. Det traditionelle byggeri er følsomt overfor mange materialer, der anvendes i dag, da de ofte er stærkere og derved ødelægger de bagvedliggende materialer. Traditionelle overfladebehandlinger har ydermere æstetiske kvaliteter, der understøtter bygningernes holdbarhed og bevaringsværdier.

Anvendelse af traditionelle materialer betyder ikke, at det skal være besværligt at bo i ældre bygninger, men at bygningsdelene skal vedligeholdes frem for at skiftes ud. Det kan eksempelvis være at kalke hvert 7-10 år og give vinduerne linolie med samme interval. Til gengæld bevarer bygningerne deres karakter og kan stå i mange år endnu, modsat hvis det bliver behandlet med materialer, der er dårlige for bygningerne. I *videre læsning* kan du finde gode eksempler på, hvordan en transformation med traditionelle materialer kan se ud.

Overflade og fugt

Når vand optages i facaden via slagregn, fugt fra undergrunden eller damp fra madlavning, foregår det via et materiales porer. Det betyder, at materialet suger vand til sig på samme måde som en svamp. En mur vil altid indeholde en vis mængde fugt afhængig af det miljø den står i. Muren kommer af med denne fugt igen via diffusion, som er når vandet bevæger sig fra høj fugtighed til lav fugtighed og fordamper. Denne proces foregår meget langsommere end, når muren optager fugt og skal foregå så uhindret som muligt.

Når man vælger en overfladebehandling er PAM, Sd eller Z-værdi et udtryk for diffusionsmodstanden målt i et materiale i en given tykkelse. Det betyder, at jo flere lag overfladebehandling muren får, jo mere diffusionstæt en overflade får man med øget risiko for fugtskader, krakeleringer og frostsprængninger. At et materiale er diffusionsåbent, betyder derfor bare at vand kan trænge igennem materialet, men det vigtige er hvor meget. Det kan fx sammenholdes med at dyrke motion i en t-shirt sammenlignet med en regnjakke.

Hver gang man eksempelvis maler en overflade vil laget af maling blive tættere og lægge sig som en film på muren. Kalk derimod har en åben porestruktur, som trækker vandet fra muren og ud mod den finporøse overflade, hvor det kan diffundere ud i luften. De fleste bygninger før 1960 er opført med kalk og det kan derfor kun anbefales at fortsætte med at anvende kalk på disse bygninger af hensyn til bygningernes sundhed og bevaringsværdier.

Pigmenter

I det traditionelle byggeri anvendtes en farveskala bestående af 25 pigmenter, der kunne findes i eller udvindes fra naturen. Hovedsagligt mineralske pigmenter men også organiske som trækul. Farverne er variationer inden for; hvid, gul, rød, brun, grøn, blå og sort. Yderligere er der omkring 10 klassiske blandingsfaver, som du kan finde mere information om i afsnittet *videre læsning*.

3.1 BINDINGSVÆRK

På Sjælland brugte man de såkaldte sidebånd i stedet for løsholter. Disse er glammet ind over stolperne eller fastgjort bag tavlet og har mere spinkle dimensioner end en traditionel løsholt. Er der brugt invendige sidebånd ser det ud som om, at facaden kun består af stolper.

Kalk binder ikke så let på træ og derfor grunder man det med kaseinmaling, før man kalker. Processen kan læses om i afsnittet "Videre læsning".

At **udluse** betyder at fjerne en rådden del af et stykke tømmer og erstatte det med en ny del.

Bindingsværket er sammentappet tømmer, som er samlet med kiler og trædyvler, og fungerer som den bærende konstruktion i bygningen. Bindingsværk har mange forskellige egnspræg, men er i grundtrækket bygget efter det samme princip med elementerne, som er vist i tegningen på næste side. Det ideelle træ til bindingsværk er egetræ, da det er meget modstandsdygtigt overfor nedbrydning. Egetræ har været dyrt og derfor har man kun brugt det der, hvor træet har været udsat og ikke som spær, bindbjælker og toprem. Ligeledes ser man også, at meget harpiksholdige træsorter kan være anvendt med gode resultater. Træarter har meget forskellige egenskaber og det har stor betydning for træets holdbarhed, hvordan det skæres op og anvendes.

Bindingsværkets konstruktion og samlinger fortæller sin egen kulturhistorie. Der skelnes mellem to typer konstruktion afhængig af bjælkens placering. I styrtrumskonstruktionen er bjælken tappet gennem stolpen, og viser sig i facaden, hvor den i spærfagskonstruktionen ligger på topremmen. På Sjælland sparede man på træet i bindingsværket og byggede uden fodrem og skråbånd og med træ i små dimensioner. Som regel blev styrtrumskonstruktionen anvendt før 1830'erne og spærfagskonstruktionen efter.

Overfladebehandlingen af træet har varieret alt efter, hvilken egn man har været på. På Sjælland har man tradition for at kalke tavl og bindingsværk hvidt. På andre egne har træet været malet med linoliemaling eller tjæret med trætjære, som over tid gav træet en sort farve. Man bør være meget påpasselig med at træet ikke udsættes for påvirkning af fugt over længere tid, da det vil nedbryde træet. Det kan eksempelvis ske ved at lukke træets overflade med en plastmaling, så det ikke kan "ånde". Ved indvendig efterisolering af bindingsværk, skal man ligeledes være opmærksom på at have tilstrækkelig ventilering af træet, så det ikke rådner.

Det er vigtigt at bevare de egnstypiske træk i bindingsværket og den type konstruktion som huset er født med. Ved reparationer bør man udluse det dårlige træ og bevare så meget originalmateriale som muligt.

Anbefaling

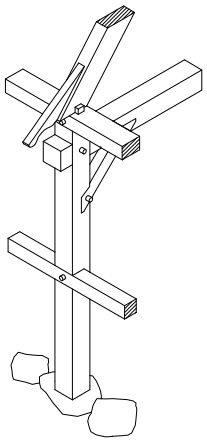
- Bevare egnspræg i bindingsværket
- Overfladebehandle med hvidtekalk, kalkfarve, kaseinfarve, trætjære eller linolie
- Reparere og udluse dele af bindingsværk frem for hele partier.
- Efterisolere indvendigt frem for udvendigt med hjælp fra fagperson

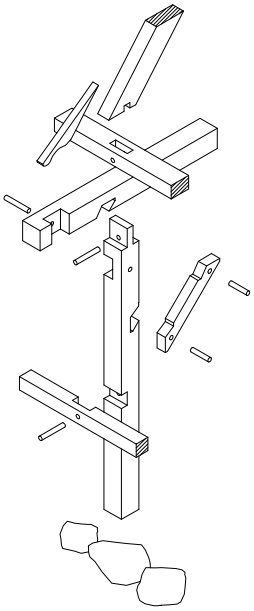
3

BYGNINGSDEL

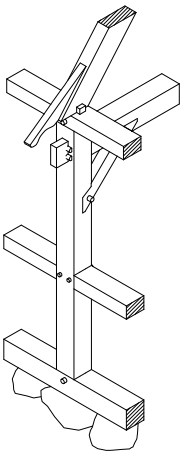
Eksempler på forskellige konstruktioner i bindingsværk. A og B er styrtrumskonstruktioner. A er med glammede bjælker, som var normalen på Sjælland. C er den senere spærfagskonstruktion, hvor bjælken ligger oven på topremmen.

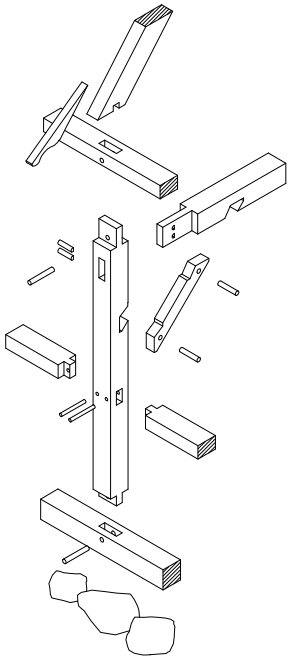
A

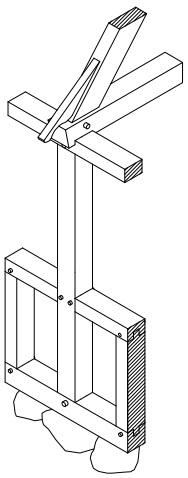

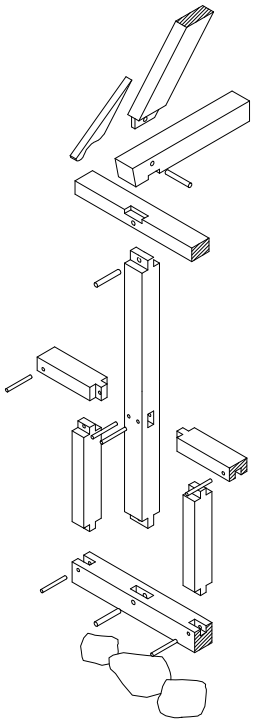
B

C

Støjler er lodrette stykker træ som armering i tavlet. **Vidjer** Er bøjelige grene af pil, ask eller hassel, og blev brugt som flettet armering mellem støjlerne.

Hvidtekalk er det materiale man bruger til at kalke en bygning med. Efter at kalkstenen er brændt, bliver den læsket ved at hælde vand på. Efter læskning skal det, der nu er kalkdej henstå op til flere år for at findeles og færdiglæske. Den færdiglæskede kalkdej kan købes klar til brug og skal røres med vand, hvorefter kalkmælken kan bruges til at kalke bygningen.

Hampekalk er et porøst og isolerende materiale, der består af en blanding af hampeskærver og kalk. Materialet støbes eller købes i blokke.

3.2 TAVL

Felterne mellem stolperne i en bindingsværksbygning kaldes tavl og tjener som afskærmning for vind og vejr. Op til omkring 1800 bestod tavlet af grene mellem stolperne, hvorpå man kastede en lerblanding. Denne metode kaldes lerklining. Efter 1800 begyndte man at bruge soltørrede lersten til opmuring af tavl. Først op i 1800-tallet blev den brændte sten så billig, at den blev det foretrukne valg. De brændte sten er dyrere, men kræver til gengæld mindre vedligehold. Man kan stadig på mange bindingsværksbygninger finde lerklinede tavl med fletværk.

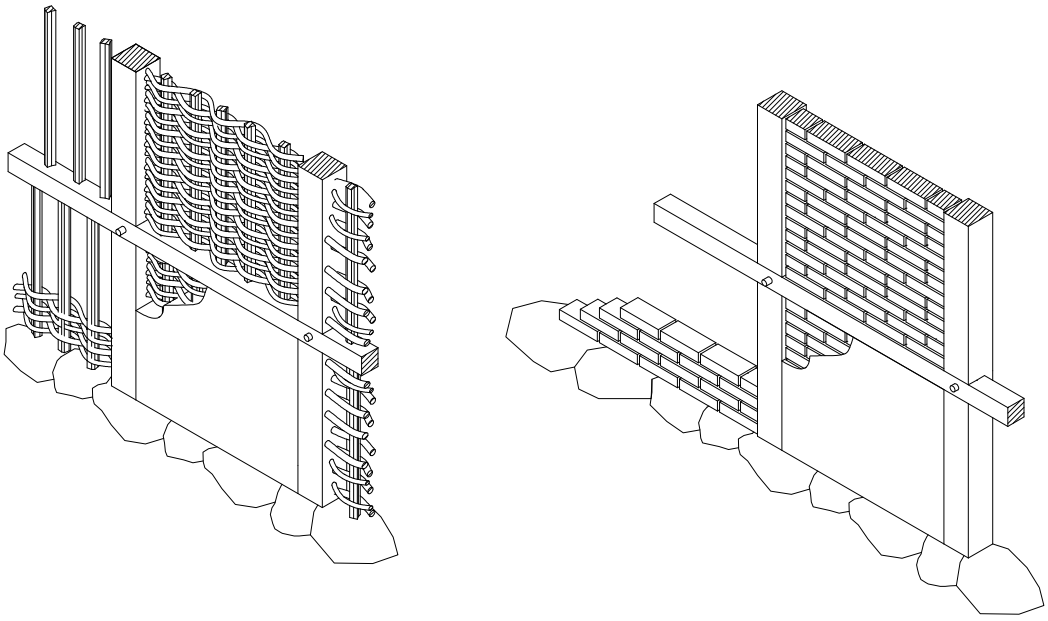
Overfladebehandlingen af tavl varierer meget efter egnsbyggeskikken. I Sønderjylland er der tradition for at have tavl i blankt mønstermurværk, mens det mest almindelige på Sjælland var at pudse tavlet og kalke hele væggen med hvidtekalk (over stok og sten). Kalken kan få forskellige farver ved iblanding af naturlige pigmenter i kalkmælken. Gul farve er eksempelvis jordpigmentet okker. En kalket overflade er både diffusionsåben og giver en smuk refleksion af lys. Kalk er nemlig lavet af små krystaller, der reflekterer lys.

Man skal passe på ikke at lukke tavlets overflade med et tæt materiale som eksempelvis cement eller plastmaling, da der bag dette vil ophobe sig fugt med risiko for, at overfladen vil skalle af og bagvedliggende materiale vil forgå. Hvis man ønsker en farve, kan man bruge indfarvet kalkmælk med naturlige pigmenter.

Skifter man et helt tavl kan man bruge en af de traditionelle metoder med lerklining, ubrændte eller brændte mursten. I Tyskland bruger man til tider hampekalk til at fylde i tavl. Hampekalk arbejder godt sammen med træ og indespærrer ikke fugt. Sådan en overflade skal beskyttes med et pudslag.

Anbefaling

- Bruge kalk- eller lermørtel til muring og pudsning af tavl
- Overfladebehandle med hvidtekalk eller kalkfarver

tv. Fletværk med lerklining og kalk.
th. Brændte eller unbrændte sten med puds.

Forskellige former for udfyld i tavl.
Billede fra Nationalemuseets database for historiske fotos

Bygningen er kalket med jernvitriol, som er grønt når det påstryges, men bliver orange/gult når det tørrer. Dette eksempel er fra Fredensborg Kommune.

3.3 MURVÆRK

Murstenen blev indtil midten af 1800 lavet i hånden på små teglværker og var derfor meget dyre. Efter at produktionen blev industrialiseret, blev murstenen mere rentabelt at bygge med, og det gjorde, at det grundmurede byggeri vandt hurtigt indpas. Murstenen har mange fordele hvad angår vedligehold, trykstyrke, isolering og brandsikkerhed, og så kan den både overfladebehandles og patinerer smukt.

Tandsnit og savsnit er murværksdetaljer som bl.a. ses i gesimsen. Tandsnit er, hvor hver anden sten viser enden (kaldet kop) i facaden. Eller som savsnit, hvor murstenens hjørne vender udad som en slags savtakker.

Stabling af murstenen er et konstruktionsprincip, der har medført tekniske detaljer, som er blevet arkitektonisk bearbejdet. Stikket over vinduer og døre er bærende og gesimsen under tagudhænget er til for at føre taget ud over facaden og lukke af for spær og bjælker. Ofte er gesimsen trukket omkring bygningen og viser sig i gavlen. En gesims kan være optrukket med en rundet profil i mørtel eller være muret som eksempelvis tandsnit- eller savsnitsgesims. Gesimsen kan være kalket sammen med facaden eller være fremhævet i en anden farve. Under historicismen var det populært med blank mur, hvor man lod murværksdetaljerne stå frem. Bygningen kunne også fremstå som en blanding med blank mur og kalkede partier.

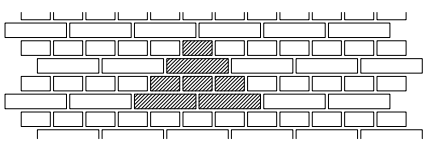
Et **stik** er en flad eller rund bue af mursten over en åbning, der fordeler kræfterne og bærer den overliggende mur.

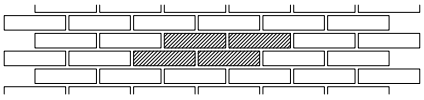
Murværksdetaljer giver en bygning karakter og fortæller om en arkitekturhistorisk periode. Hvis bygningen er tiltænkt at være pudset eller kalket, kan man med fordel opretholde dette udtryk. Af æstetiske og fugtmæssige hensyn er det bedst at bruge kalk frem for maling til at farvesætte en bygning. Kalk har en meget åben struktur og giver et flot farvespil, da den består af krystaller, der reflekterer lys.

Silikatmaling binder på mineralske flader og bliver ét med underlaget. Man skal være opmærksom på at der findes mineralsk silikatmaling og silikatmaling med tilsætning af organiske bindemidler. Silikatmaling med organiske bindemidler hæfter på flere overflader, men har ikke samme egenskaber som den mineralske.

Er bygningen opført som blank mur med detaljer i murværket og brændte fuger, vil det være synd at overfladebehandle facaden, da detaljerne herved forsvinder. Hvis muren er snavset og trænger til en opfriskning, kan det klares ved at rengøre facaden. Der findes flere metoder hertil, som kan gøres skånsomt for murværket.

Krydsforbandt tv. er et forbandt til helstensmur. koppen (enden af stenen) ligger på tværs af to løbere (stenens langside)

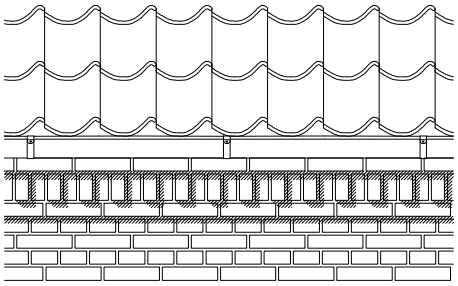

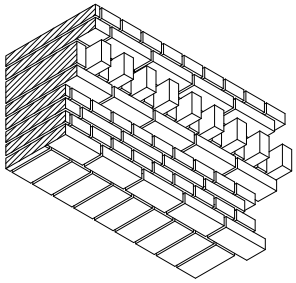
Halvstensforbandt th. er et forbandt i halvstens mur. Halvstensmur er mure hvis tykkelse udgøres af én sten.

Anbefaling

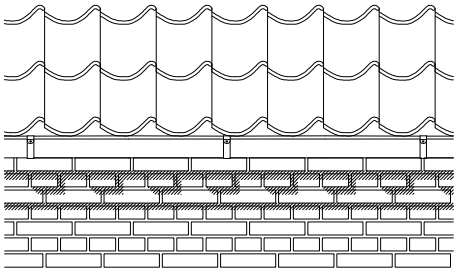
- Undgå at overfladebehandle blank mur
- Bibeholde murværksdetaljer i blank mur
- Pudset og kalket mur vedligeholdes med kalk og kalkmørtel
- Kalk har dårlig vedhæftning på cement og man kan i tilfælde, hvor kalken ikke kan hæfte bruge silikatmaling. Cement kan ikke renses af mursten uden af beskadige overfladen.

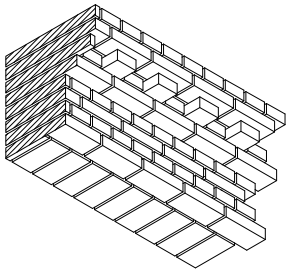
Tandsnitsgesims hvor hver anden sten står på højkant.

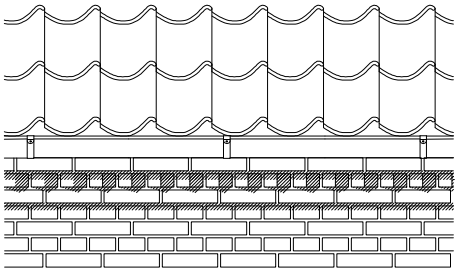

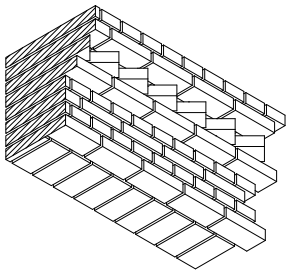
Sparrenkop gesims Hver anden kop er trukket frem.

Savsnitsgesims Hver sten ligger diagonalt og viser det ene hjørne.

Eksempel på sparrenkop-lignende detaljer øverst og savsnitsdetajler over vinduerne.

Navnet **pigsten**, henviser til stenens koniske form. Når vandet, som drypper ned fra tagudhænget, rammer pigstenen spredes det og minimerer opsprøjtet på væggen.

3.4 SOKKEL

Luftkalk har fået sit navn, fordi det hærder ved luftens påvirkning i modsætning til hydraulisk kalk, der hærder ved vand. Luftkalken er mere smidig og har en mere åben struktur end hydraulisk kalk.

Et fundament er traditionelt lavet af hele eller kløvede kampesten i granit, som ligger gravet ned i jorden. På bindingsværksbygninger kaldes de for syldsten og er sat sammen uden mørtel. Stenene var et nemt tilgængeligt materiale, som bønderne kunne hente fra marken. Fundamenter har til hensigt at danne et fast underlag for bindingsværk eller mur og forhindre, at vand fra undergrunden trænger op i bygningen. På de grundmurede bygninger kan fundamentet også være lavet af mursten eller beton. Delen over jorden kaldes soklen og laves udenpå muren i granit eller som et beskyttende pudslag i mørtel. Soklen bliver ofte kalket i en mørk farve for at få bygningen til at "lande" på jorden og skjule snavs og slag. Før man fik tagrender lagde man pigsten under tagudhænget for at forhindre regnvand i at sprøjte op over soklen. På stråtækte bygninger er pigstensbelægningen en byggeteknisk nødvendighed, da man ikke kan lave tagrende på et tråtag.

Murværkets værste fjende er fugt og salte, der trænger fra jorden op i murværket, hvor det giver forøget risiko for skader. Hvis soklen er pudset i to lag kalkmørtel, kan den trække fugten og saltene ud ad murværket og lade det fordampe i stedet for, at det trænger længere op i murværket. Man skal undgå at behandle soklen med materialer som cement, stenkulstjære eller maling, der har en lukket overflade, som forhindrer at fugt og salte kan trænge ud. En pudset sokkel vil uundgåeligt langsomt nedbrydes og bør betragtes som et offerlag, der skal pudses med mellemrum.

Omkring 1890'erne begyndte man at støbe betonfundamenter. Denne type fundament har andre tekniske egenskaber og kan godt pudses med cementmørtel eller males med cementmaling, da den i forvejen har en meget lukket overflade.

Soklen beskytter bygningen og er et arkitektonisk motiv, der får bygningen til at "lande". Pigsten og sokkel udgør sammen foden på bygningen og markerer overgangen mellem bygning og terræn. Har man et hus med syldstensfundament og pigstensbelægning, er det værd at fastholde, da det er et vigtigt byggeteknisk og arkitektonisk element, der fortæller om anvendelsen af stedsnære materialer.

3

BYGNINGSDEL

Anbefaling

- Mure granitsokler med kalkmørtel, da det er mere smidigt og følger bygningens bevægelser
- Benytte kalkfarver eller trætjære til farvesætning af sokkel (silikatmaling til cement)
- En mørk sokkel skjuler slag og stød
- Bevare pigstensbelægning under tagudhæng

A Viser et typisk syldstensfundament på et bindingsværkshus med pigstensbelægning.

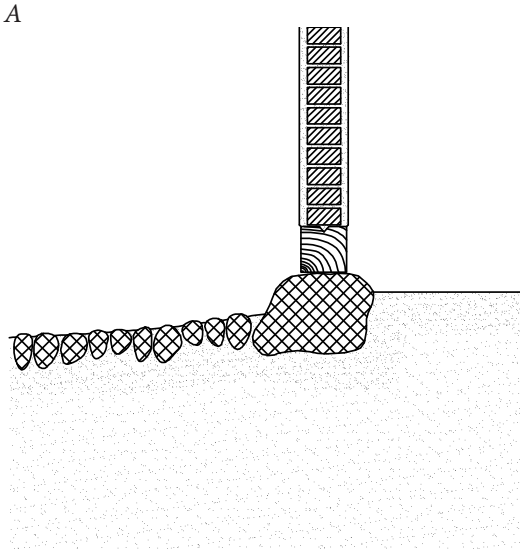
B Grundmur på syldstensfundament over og under terræn

C Grundmur på syldstensfundament under terræn

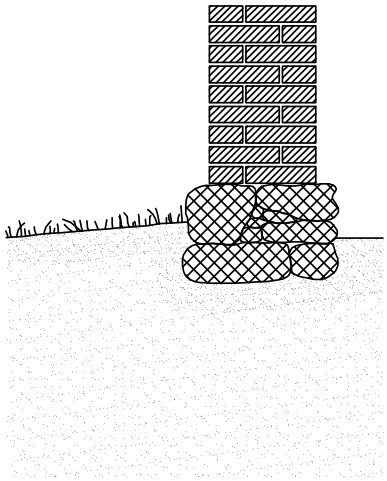
D Fundament af mursten

E Fundamentaf beton

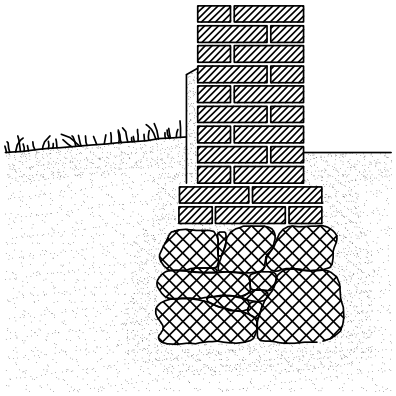
A

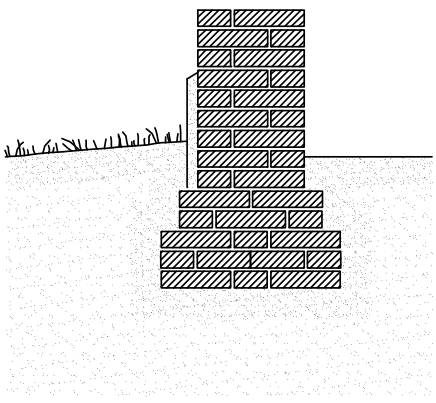
B

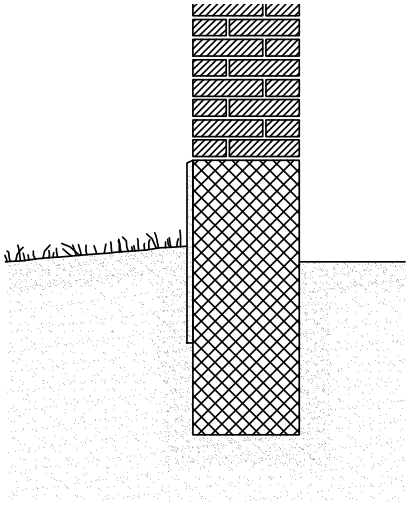
C

D

E

Selvom syldstenene ofte ikke ligger i 90 cm frostfri dybde, var man opmærksom på, at de lå på fast bund. I gamle lærebøger om husbygning, står der: "Fremgangsmaaden ved Funderingen retter sig da væsentlig efter, i hvilken Dybde der findes fast Grund."

Kortfattet lære og i husbygning 1919 J.E. Gnudzmann

Gavlen er en én-på-to beklædning med sortmalede brædder. Gavlen var ofte forsynet med en hølem eller et lille støberjensvindue.

Vindskederne langs taget beskytter stråtagets afslutning og holder det inde på tagfladen. Enden af vindskeden er nogle steder udsmykket med en skåret profil.

3.5 GAVL

En gavl er et vigtigt element i afslutningen på en bygning og var på landbrugsbygninger ofte forsynet med en lem ind til loftet. På Sjælland var det almindeligt med gavltrekanter uden valm og beklædning med lodretstående brædder, enten som én-på-to eller sammenpløjede. Nederst var gavlen afsluttet med et langsgående vandbræt for at lede vandet væk fra facaden. I nederste del af gavlen var der enten lukket, et vindue eller en port.

Bræddebeklædte gavle er som regel lavet af fyrretræsbrædder. På udlængerne var det ofte ru brædder, mens man på stuehuset gjorde mere ud af detaljeringen og høvlede brædderne eller gav enderne detaljer. Gavltrekanten blev typisk behandlet med trætjære eller linolie i jordfarver som sort, rød eller mørkebrun.

Bræddebeklædte gavle er værd at bevare, fordi de fortæller om bygningens brug og Sjællandsk byggeskik. Som afslutning på en bygning er gavlen traditionelt meget lukket og åbningerne har været til hø og minimalt lysindtag. Da gavlene markerer afslutningen på bygningen, kan det virke forstyrrende, hvis der bliver etableret glasfacader, udvendige trapper eller lignende.

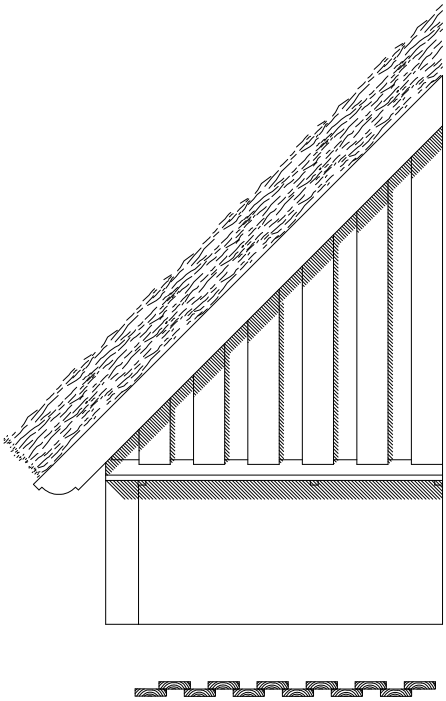
I bindingsværksbygninger, der ikke har været brugt til landbrug, men eksempelvis malerværksteder ses eksempler på ateliervinduer i gavlene. Disse er udelukkende for at få lys ind i bygningen og går ikke til terræn, men er holdt i en passende størrelse og inddeling, der passer til bygningen.

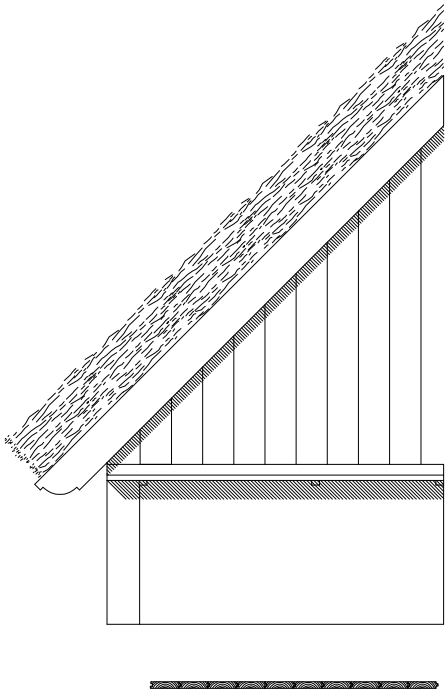
3

Anbefaling

- Beholde bræddebeklædte gavle, som det var tradition på Sjælland
- Overfladebehandle med trætjære eller linoliemaling

BYGNINGSDEL

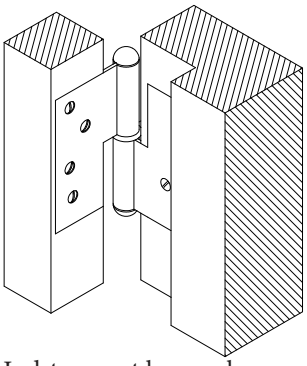

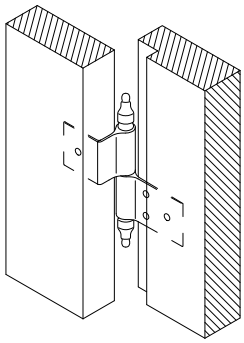
Eksempel på én-på-to beklædning og sammenpløjede brædder. På stuehuset ser man ofte, at vindskeden er dekoreret med en udskæring i enden.

Hængsler og beslag fortæller meget om en dørs alder. Er hængslerne indstukket i døren er den sandsynligvis ældre end, hvis de er indstæmmet i kanten. På gamle døre kan man også finde håndsmedede bukkehornsbeslag.

Tegninger efter forlæg af Søren Vadstrup.

Indstæmmet hængsel

Indstukket hængsel

En **revledør** består af lodretstående brædder med fer og not, som er holdt sammen af revler på tværs og et skråvånd mellem revlerne. En flammet dør er en revledør, der har fået påsat en beklædning i sildebensmønster.

3.6 DØRE

En dør er det første man møder ved ankomsten til en bygning og den har stor betydning for det arkitektoniske udtryk. Derfor er det ofte på hoveddøren, at der er gjort noget særligt ud af de håndværksmæssige detaljer og stuehuset skiller sig ud fra brugsbygningerne. På stuehuset var der ofte en dør til gæster og en dør til hverdagsbrug. Brugsdøre (luger, lemme og porte) er udført mere simpelt som revledøre i brædder og højest udsmykket med en høvlet profil.

Hovedindgangsdøren var udført som en enkelt eller tofløjet fyldningsdør eller som beklædt revledør. I nogle tilfælde med glas i partiet over hoveddøren. Den kunne også have profiler på fyldningerne eller være udsmykket med billedskærerarbejder. På mindre velhavende landbrug eller husmandssteder kunne hoveddøren være en helt almindelig revledør.

Revledøren er den mest almindelige dørtype på landbrugsejendomme og findes især på udlængerne. Revledørene blev malet i samme farve som vinduerne og er praktiske, fordi de nemt kan tilpasses alle slags åbninger. Nogle gange er de udsmykket med en høvlet profil på brædderne.

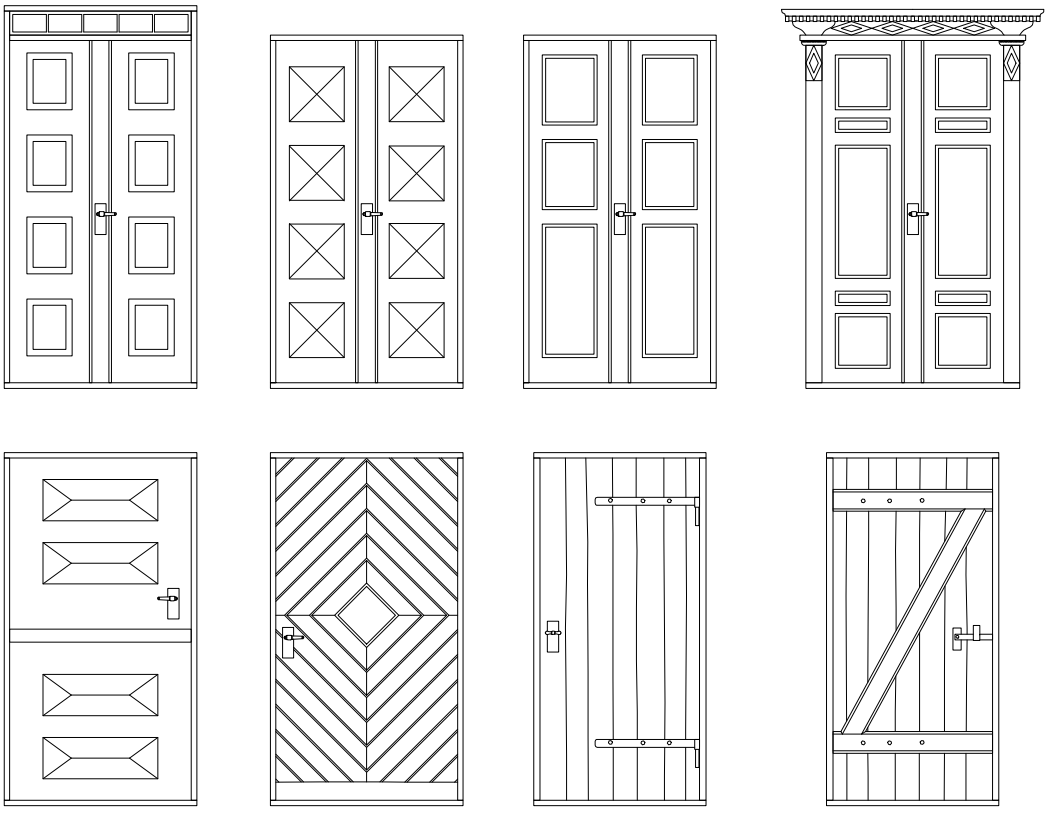
Har man en oprindelig hoveddør vil den være et særligt karakterskabende og bevaringsværdigt element, der besidder høj håndværksmæssig kvalitet og fortælleværdi. Revledøre på udlænger er også særligt karakterskabende, da de fortæller om brugen af de forskellige bygninger.

Hvis døren er utæt, kan den tætnes med lister eller indsætte en forsatsdør bag den eksisterende dør. Udskiftes de originale døre med fabriksfremstillede døre, vil de virke fremmede for bygningen, som herved får svækket sit særpræg og sine bevaringsværdier.

Døre var typisk malet med linoliemaling, linolielakfarve eller behandlet med trætjære. Farverne varierer indenfor de traditionelle pigmenter.

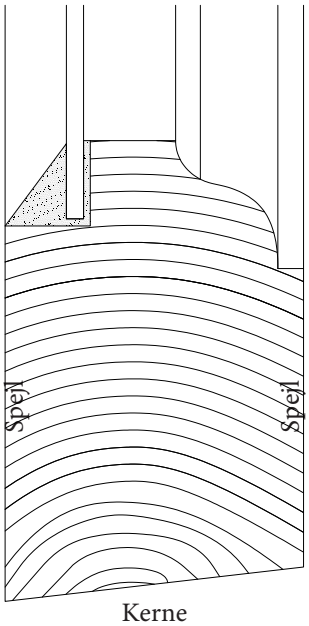
Anbefaling

- Reparere og genanvende frem for at skifte gamle døre
- Hvis en dør er utæt, kan man anvende forsatsdør eller tætne med lister
- Overfladebehandle med linolie eller linolielak
- Bibeholde hierarkiet med den finere dør i stuehuset og revledøre i udlængerne

Eksempler på forskellige døre fra det traditionelle byggeri. Hoveddøren var som regel mere udsmykket med et vinduesparti over døren eller i taget over døren. Øvrige døre og porte var typisk revledøre, som er vist nederst til højre.

Træ flækker vinkelret på kernen og det er derfor vigtigt at spejlet på træet vender udad. **Spejlskåret træ** er mere formstabilt, som er vigtigt, når emnet skal være meget præcist.

Kerne

Kernetræ er træets inderste og ældste del, som er fyldt med selvimprægnerende harpiksstoffer. Fyrretræ til vinduer skal være langsomt vokset med tætsiddende årringe.

3.7 VINDUER

Vinduet har mange funktioner og er meget karakterskabende for en bygning. Et vindue lukker lys ind i bygningen og kan åbnes for at tilføre frisk luft. Derudover holder det godt på varmen, hvis det har monteret et forsatsvindue. Vinduer i bindingsværksbygninger før 1850 har ofte seks glas i hver ramme, fordi det ikke var muligt at lave større glas. Gamle vinduer er lavet af kerneved af spejlskåret fyrretræ, som er grundet og malet med linolie. Glassene er mundblæste og fæstnet med linoliekit og beslagene er håndsmedede.

I løbet af 1800-tallet blev det nemmere at producere flere og større vinduesglas. Med de nye ruder kom vinduernes opsprosning til at se anderledes ud og selve vinduet blev større. Glasset kom også til at se anderledes ud, idet det nu blev valset på en maskine. Ældre glas har forskellige karakteristika i refleksionen, som vidner om hvordan det er produceret.

I løbet af 1850'erne kom støbejernsvinduet til. Vinduet kunne masseproduceres i forme og var robust og spinkelt og krævede kun lidt vedligehold. På landbrugsejendomme blev støbejernsvinduer primært anvendt på udlængerne. I samme periode blev det almindeligt med forsatsvinduer, som blev sat på om vinteren. Et forsatsvindue åbner indad og man er nødt til at rydde vindueskarmen for at åbne vinduet.

3

BYGNINGSDEL

Koblede vinduer har samme isoleringsegenskaber som forsatsvinduer, men sidder fast på yderrammen og åbner sammen med vinduet. De blev opfundet i Sverige i 1889 og blev almindelige i Danmark i 1930'erne. I slutningen af 1800-tallet kom småsprossede vinduer på mode igen.

Helt frem til 1950'erne er vinduer lavet i mange forskellige udformninger, men grundlæggende med de samme materialer: træ, linolie og kit. Hængsler og beslag på vinduer har tidstypiske træk og fortæller om, hvilken periode vinduet er fra. Vinduerne indeholder meget forskelligt håndværk og mange års erfaringsbaseret viden. Gamle vinduer er både af en kvalitet og et håndværk, som det er dyrt at skaffe sig i dag. Det er ofte på vinduet, at man kan bestemme en bygnings alder eller henføre den til en stilart.

Traditionelle vinduer er behandlet med linolie. Linolie har den særlige egenskab, at den trænger ind i træet og hærder op, så der er plads til mindre vand, så træet kan holde meget længe. Plast- og akrylmaling har en tæt overflade og lægger sig på træet som en film, der skaber fugtophobning mellem træ og maling. Den tætte overflade skaber forøget risiko for rådskader. Vinduerne var malet i farver, der kunne frembringes med naturlige pigmenter blandet med linolie. Farverne man brugt var nuancer af mørk grøn, brunlige, rødlige og lys grå med mere.

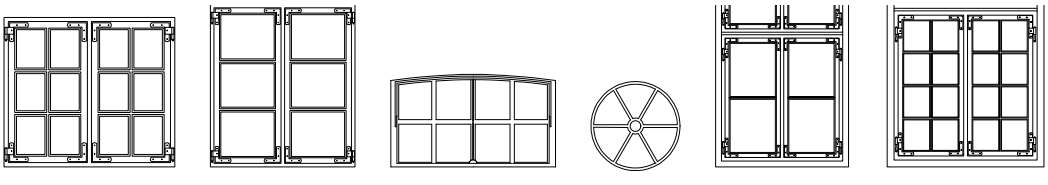
Vinduer er meget vigtige for bygningens samlede udtryk. Hvis man skifter til nye vinduer er det vigtigt at forholde sig til den tidstypiske fagdeling og dimensionering. Ligeledes kan mange subtile detaljer, som ikke umiddelbart er det første man tænker på, også være værd at tage stilling til. Det kan ofte fornemmes om sprosserne er limet på glasset og om malingen er påført med pensel eller sprøjtet på. Alt sammen spiller ind på oplevelsen af vinduet.

Vinduer fra 1850'erne er af god materialemæssige kvalitet og passer arkitektonisk til bygningerne, som mister en stor del af deres særlige karakter ved at få skiftet vinduer. Støbejernsvinduer fortæller om en bestemt periode i historien, hvor det blev muligt at støbe spinkle profiler. Særligt udlængerne giver støbejernsvinduerne karakter og er en vigtig bevaringsværdi for disse.

Gamle vinduer er værd at bevare, da de rummer æstetiske, kulturhistoriske og materialemæssige kvaliteter. Det gælder både glas, hængsler og træ og det vil altid kunne svare sig at reparere og genanvende disse, frem for at købe nyt.

Anbefaling

- Reparere og genanvende frem for at skifte gamle vinduer
- Energioptimere med forsatsvindue eller koblet vindue
- Bruge linolie kit under beslag og til at sætte ruder fast med
- Linolie og linoliemaling til farvesætning og overfladebehandling
- Bevar original opsprosning og dimensionering af vinduer

Vinduerne kan energioptimeres med forsatsruder. Det bevarer vinduernes ydre udseende, som er en stor bevaringsværdi for ældre bygninger.

En **skalk** er et stykke træ, der sættes på nederste stykke af spæret og sørger for at tagmaterialet kan komme ud over facaden.

En **mønning** er tagets rygning, som er den øverste og mest udsatte del af taget. Mønningen er lavet med forskellige materialer afhængig af, hvor i Danmark man befinder sig. På sjælland bruger man kløvede egetræsstolper kaldet kragetræer til formålet. I Jylland brugte man tørv.

3.8 TAG

På landet var det altdominerende tagmateriale strå. Stråtage var meget almindelige i Furesø, da det var et nemt tilgængeligt og billigt materiale, der kunne høstes ved de omkringliggende søer. Hvis der ikke kunne skaffes rør brugte man rug, hvede eller langhalm til tækning. En fordel ved stråtaget er, at det nemt tilpasser sig skævheder ved sammenbyggede længer og kviste. Derudover har det mange æstetiske kvaliteter og falder flot ind i landskabet. Som alternativ til stråtag kunne man, historisk set også have spån eller brædde tage på udhuse i landbruget.

Tegltaget er kendt tilbage fra middelalderen og blev omkring år 1800 påbudt i byerne på grund af brandfare, men vandt ikke samme indpas på landet, hvor stråtaget forblev det mest almindelige. Tegltage med traditionelle håndstrøgne vingetegl var meget dyre og blev oprindeligt kun brugt på kirkens, adelens og kongens bygninger. I slutningen af 1800-tallet begyndte man, at maskinfremstille tegl, som derved blev et økonomisk tilgængeligt materiale og alternativ til strå.
På landbrugsbygninger var det i slutningen af 1800-tallet hovedsageligt hovedhuset, der fik tegltag, mens udlænger fik betontagsten, tagpap, eternit eller pandeplader i jern. Tagmaterialet understreger et hierarki mellem stuehus og udlænger som bør opretholdes.

Skifertaget kom fra England i 1850'erne og blev meget populært på de historicistiske villaer og hovedhuset på de større gårde. Skifertaget kan lægges med en lavere taghældning end tegl og giver et spinkelt udtryk, der passer til historicismens formsprog. Et skifertag fungerer dårligt med skalk og laves derfor ofte med ud-

hæng eller går lige ned i tagrenden ved gesimsen. Afledt af de lette tagmaterialer, som var tilgængelige omkring år 1900, kom trempelkonstruktionen til i slutningen af 1800-tallet. Trempelkonstruktionen giver mere plads i loftsrummet og blev anvendt på nybyggede stuehuse, men også udlænger, hvor den øverste del typisk ikke er muret, men beklædt med brædder.

Et tag er et meget karaktergivende element og hænger ofte sammen med husets arkitektur og øvrige detaljer. Der er egnstræk knyttet til mønning, tagskæg og dækbræt på det sjællandske stråtag. Skifertaget er ligeledes vigtigt for at opnå det spinkle tag på en historicistisk bygning. Ændrer man tagmaterialet eller efterisolerer taget, er det vigtigt at forholde sig til, hvordan bygningen ændrer udtryk.

Anbefaling

- Bevare bygningens oprindelige tagmateriale
- Bevare tagets form og detaljer
- Bevare udbrudte tagflader

4.9 SKORSTEN

I gamle dage centrerede alt aktivitet i stuehuset sig omkring ildstedet. Som eneste varmekilde var det her køkken, opholdsstue og alkover var placeret. Ildstedet var bygningens væsentligste element og bestemte bygningens indretning. Med aftræk til det frie sørger skorstenen for naturlig ventilation i bygningen.

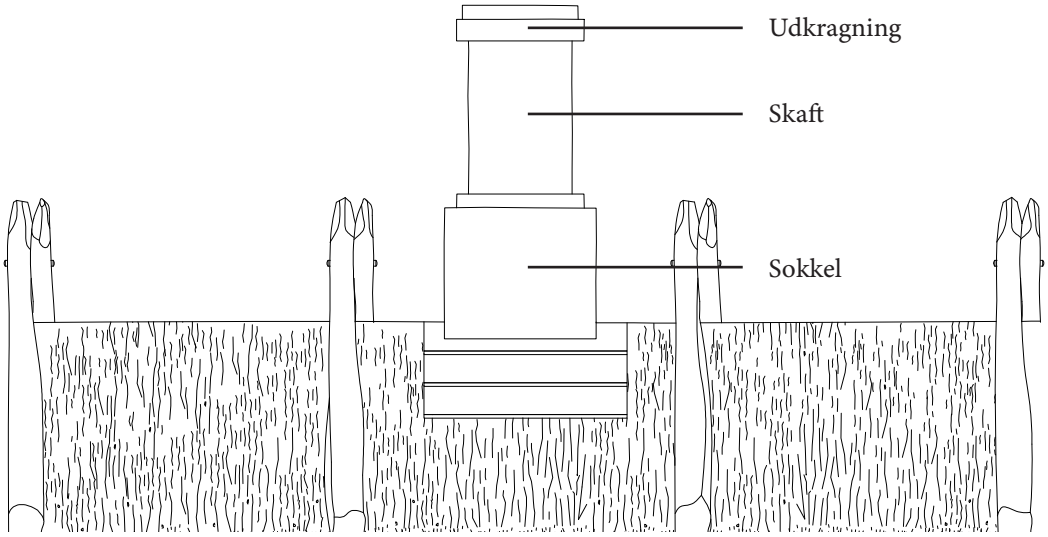
I gennembrydningen af taget er skorstensrøret holdt fra brændbart materiale (strå, spær og bjælker) med en udkragning i murstenene. Stråtaget er her inddækket

med brædder eller opbøjet strå. Skorstenen er typisk pudset eller filtset og derefter kalket. Skorstenen er særligt udsat for vind og vejr og kræver løbende vedligehold.

Selv om man bruger anden varmekilde end brændeovn er det alligevel værd at bevare skorstenen, da det ellers ser ud som om der mangler noget på bygningen. Udover at være et æstetisk element, kan skorstenen ofte anvendes som naturlig føringsvej for tekniske installationer, hvorved man undgår at disse bliver synlige fremmedelementer på bygningens tag.

Anbefaling

- Bevar skorsten. Hvis skorstenen ikke benyttes, kan den bruges som føringsvej for installationer.

Kviste på stråtag i Farum landsby

3.10 KVISTE OG TAGVINDUER

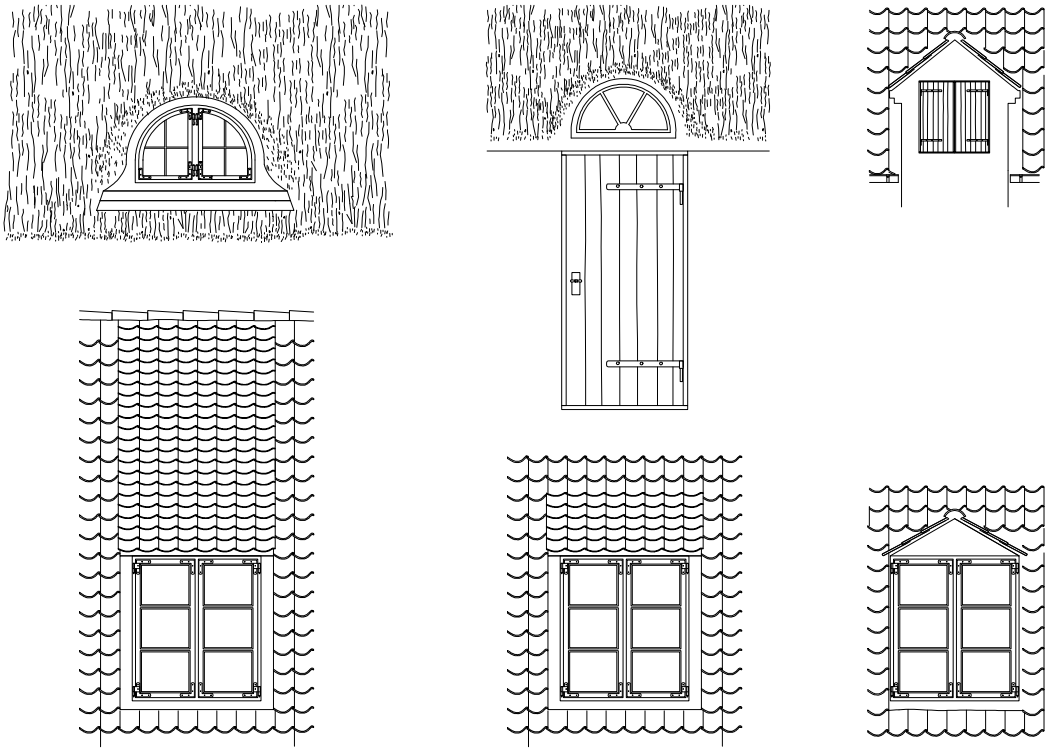
På stråtage er det mest almindeligt at lave åbninger eller lysindtag udformet som små buede forhøjninger i taget med et vindue eller en lem ind til loftet. Disse var oprindeligt de såkaldte høgab, og er enten placeret i tagskægget eller højere på taget. Kvistene er typisk ikke særligt store og spænder ikke over mere end et spærfag. Stråtagskvisten ses ofte i forlængelse af hoveddøren som en forhøjning, der markerer indgangen og brandsikrer mod nedfaldene strå.

Med tegltaget kom kvistene til at se anderledes ud end på stråtaget og der er udviklet flere forskellige former og typer af kviste. I midten af 1800-tallet blev der fremstillet tagvinduer i støbejern, som sørgede for lys til ubeboede tagrum. Støbejernsvinduer er kolde og giver ingen ekstra ståhøjde som en kvist. Det kan lade sig gøre at få støbejensvinduer med forsatsrude, der har en god isoleringsevne. Fordelen ved støbejernsvinduer frem for andre tagvinduer er, at de kan udføres mere spinkelt, så de ikke fremstår for dominerende i tagfladen, hvilket kan være et problem med almindelige ovenlysvinduer.

Kviste er en vigtig del af taget og kan være et flot element i markeringen af en hoveddør eller et flot udført lysindtag til et loftsrum, men kan også hurtigt blive for dominerende. Taget har traditionelt været meget afdæmpet i sit udtryk og for store kviste med store vinduespartier eller franske altaner, vil arbejde imod tagets oprindelige karakter. Kviste og tagvinduer bør underordne sig vinduerne i facaden og ikke være større end disse. Hvis vinduerne i kvisten fylder 2/3 af facadens vinduer, er de ikke for store og kan indpasses mellem spærene, så man undgår at skære dem over og derved svække tagkonstruktionen.

Anbefaling

- Holde kviste i dimensioner, der passer til bygningens arkitektur
- Placere kviste i forhold til opdelinger i facaden
- Udføre kviste i materialer, der passer til bygningens arkitektur

Stråtagskvist i tagskægget fungerer som brandsikring idet brændende strå ikke kan falde ned og blokere døren. Øvrige kviste er enten til hø eller lysindtag.

VIDERE LÆSNING

I dette afsnit er samlet en række udgivelser hvor man kan læse videre om de enkelte bygningsdele og få mere information og arkitektur, byggeteknik, materialer og udførelse.

Slots- og Kulturstyrelsen har udgivet en lang række informationsblade under titlen *Faglige retningslinjer*, som beskriver traditionelle bygninger og materialer. Her kan du finde viden om og inspiration om arkitektur og materialer til arbejdet med din bygning.

https://slks.dk/omraader/kulturarv/fredede-bygninger/bygningsarbejde-eller-vedligehold/hent-viden-og-vaerktoejer/faglige-retningslinjer

Slots- og Kulturstyrelsen har også udgivet *Informationsblade om vedligehold og istandsættelse*. Informationsbladende er en udførlig gennemgang af traditionelle materialer og hvordan man bruger dem samt bygningsdeles kulturhistorie og hvad man bør være særligt opmærksom på ved en bevaringsværdig bygning.

https://slks.dk/omraader/kulturarv/fredede-bygninger/bygningsarbejde-eller-vedligehold/hent-viden-og-vaerktoejer/informationsbladene-om-vedligeholdelse-og-istandsaettelse

Dansk Byggeskik er et online bibliotek med historisk byggeteknik for husbygning generelt. Biblioteket indeholder gamle lærebøger og erfaringsblade fra 1850'erne og frem.

https://danskbyggeskik.dk/

I biblioteket kan du bl.a. finde en ordbog over danske bygningsudtryk

https://backoffice.danskbyggeskik.dk/Publikationer/Ordbog_Danske_bygningsudtryk.pdf

Historiske Huse udgiver vejledninger og anden information, som er til gavn, hvis man har et historisk hus. De har bl.a. udgivet en stil- og materialeguide. Disse kan hentes gratis og indeholder information om traditionelle materiale, anvendelse og arkitektur.

https://historiskehuse.dk/stilguide/#materialeguide

VIDERE LÆSNING

Realdania - inspiration til istandsættelses- og moderniseringsprojekter, som er udført med traditionelle materialer og vejledningen "Kend din gård" om landbrugsbygninger og hvordan man sikrer ejendommens værdi.

https://realdania.dk/projekter/h%C3%B8jg%C3%A5r-den-p%C3%A5-sejer%C3%B8

https://realdania.dk/tema/genanvend-gaarden/vejledninger

Rådvad - center for bygningsbevaring har udgivet en række anvisninger for traditionelt byggeri. Her kan du læse om farver, materialer og bygningsdele, som er blevet brugt i det traditonelle byggeri

https://www.bygningsbevaring.dk/anvisninger

Bevar dit hus er en hjemmeside om den nyeste viden om vedligeholdelse, istandsættelse, ombygning og energiforbedring af ældre huse med de klassiske byggematerialer og håndværksmetoder.

https://www.bevardithus.dk/

Tækkelauget har udgivet informationsbladet *Veludført stråtag* som indeholder al nødvendig viden om stråtag

https://www.danskindustri.dk/siteassets/di-byggeri/medlemsforeninger/takkelauget/veludfort-stratag-9.-udgave-oktober-2023-2.pdf?v=231212

Bæredygtigt Byggeri er en vidensportal om håndværk, materialer og miljø hvor man kan læse materialer og byggetekniske egenskaber mv.

https://www.xn--bredygtigtbyggeri-rrb.dk/

Rønnow Arkitekter har udgivet et informationsblad om arbejdet med en række bevaringsværdige bygninger.

https://ronnowarkitekter.dk/wp-content/uploads/2023/02/200403_B%C3%86REDYGTIG-BYGGESKIK_sider_til-web.pdf

KILDER

Udover de kilder som fremgår af videre læsning, er der også en række bøger om Furesø Kommunes lokalhistorie og hjemmesider, som har været anvendt i udarbejdelsen af stilbladet.

Bøger

FuresøHistorien. Bind 2 fra 1660 til 1990. Flemming Holm-Larsen, Signe Thomse. 2014 Værløseegnens Historiske Forening.

Kongeligt Rytter-Sogn. Landbrugsreformer på Værløseegnen 1750-1850. Hans Jørgen Hansen. Værløse kommune 1983.

Ældre Gårde Og Huse. I kommunens eje. E. Ellgaard. Værløse kommune 1978.

Bevaringsvejledning. Farum Landsby. Hans Tyge Pedersen. Farum kommune 1992.

Husbygningslære. Murarbejde. Kaare Kristensen. Jul Gjellerup Forlag 1923.

Publikationer og links

Landbrugets Bygninger 1850-1940. Introduktion. Temagennemgang 2002. Lisbeth Brorsen, Kenneth Johansen og Eske Mølle. Kulturarvsstyrelsen Kulturministeriet 2002.

https://slks.dk/fileadmin/user_upload/kulturarv/publikationer/emneopdelt/bygninger/tema/landbrugsbygninger/intro/introrapport.pdf

Længe Leve Luftkalkmørtlen. Anders Nielsen. Publiceret i tidsskriftet TEGL. 2013

https://danskbyggeskik.dk/Publikationer/1620%20-%20L%C3%A6nge%20leve%20kalkm%C3%B8rtlen.%20Fire%20artikler%20om%20luftkalkm%C3%B8rtlers%20egenskaber.pdf

Fugt i byggematerialer. Nils E. Andersen, Klaus Blach, Georg Christensen. SBI 1973

https://danskbyggeskik.dk/publikationer/1283%20-%20fugt%20i%20byggematerialer.pdf

Fugt og Isolering. Poul Becher, Vagn Korsgaard. SBI Anvisning nr. 7. Teknisk Forlag 1957.

https://danskbyggeskik.dk/publikationer/1055%20-%20fugt%20og%20isolering.pdf

Bevaringsværdige bygninger, sikring af bevaringsværdier. Søren Vadstrup. Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen 2017.

https://adk.elsevierpure.com/ws/portalfiles/portal/61068387/Bevaringsvrdige-Byg_4sep_opslag.pdf

Vejledning til istandsættelse. Aabenraa Kommune.

https://aabenraa.dk/media/dlthnjj5/vejledning-til-istandsaettelsepdf.pdf

Kend Din Gård. Realdania, BARK Rådgivning A/S, SEGES P/S, Kræn Ole Birkkjær og Per Kruse. Realdania 2016

https://realdania.dk/tema/genanvend-gaarden/vejledninger

Willum Window Collection
https://villumwindowcollection.com/

Bevar dit hus
https://www.bevardithus.dk/

Slots- og Kulturstyrelsen. Bevaringsværdige Bygninger og MIljøer

https://slks.dk/omraader/kulturarv/bevaringsvaerdige-bygninger-og-miljoeer/bevaringsvaerdige-bygninger-metode/atlas/vadehavet-kulturarvsatlas/bebyggede-strukturer/niveau-4-byggeskik-og-bygningstyper

BEVARINGSVÆRDIGE BYGNINGER I LANDZONE

STILBLAD 2 - FLYVESTATIONEN

BILAG 2 TIL LOKALPLAN 162

FURESØ KOMMUNE

FLYVESTATIONEN

Flyvestationen er et større sammenhængende område, som fortæller en vigtig kulturhistorie om forsvaret i Danmark. I 2004 forsvandt det sidste fly fra flyvestationen, som i dag fungerer som rekreativt område.

Hangar 46

Bygningen er opført i 1978 til garagering og værksted for Herkulesflyene og Gulf Stream 3 flyet. I forbindelse med udflytningen fra Nordlejren blev de lave bygninger lavet om til klasselokaler for Flyvevåbnets Specialskole. Hangaren er opført som betonkonstruktion med tagpaptag og grønmalet trapezpladebeklædning. Hangaren har en lav mellembygning i gule sten og porte, der kan køres helt ud til siden for fuld åbning.

Bygningen har en markant placering ud til startbanen. Fungerer som fikspunkt for hele flyvestationens område.

Hangar 46

Sheltere for fly

En række af bygninger opført som shelter for fly i koldkrigsperioden. Bygningerne er udlagt ikke lineært i to grupper sydvest og nordøst for startbanen. De udgør en vigtig del af flyvestationens miljø med deres karakteristiske udformning og placering i det åbne landskab.
Enkel og funktionel bygning opført i beton. Porten udgør hele facadens bredde og kan lægges ned i plan med indvendigt gulv. To store rektangulære rør til brug for udblæsning ved opstart i bygningen markerer bygningens afslutning. Bygningen er rationel, enkel og funktionel i sit udtryk.

Bygningen er en karakteristisk del af anlæggets samlede fremtræden. Arkitekturen er rationel og funktionsbestemt og dermed meget speciel og enestående.

Flyshelterne set forfra med den markante portkonstruktion og fra siden.

FLYVESTATIONEN

BETONBUNKER

Bygningen er opført som krigsbunker, og har tidligere været sammenbygget med en administrations og ventebygning for særlige flypassagerer som kongelige, paven og statsoverhoveder.

Betonbunkeren har tag af tagpap og funktionen udtrykkes tydeligt i bygningens arkitektur, der er simpel og funktionsbestemt. Bunkeren har været tiltænkt som beskyttelsesrum for flyvestationens hovedfunktioner som stationschefen, ABC-funktioner, nærluftsforsvar og operationsrum.

Bentonbunkeren fremstår i dag uden synlige ændringer og er beliggende ud til startbanen og ved siden af Hangar 46.

Betonbunkeren på Flyvestationen beliggende ved siden af Hangar 46

ANBEFALINGER

Arkitekturen for bygningerne er enkel og funktionsbestemt. Fasthold det enkelte udtryk, der fortæller om bygningernes funktion og historie. Bygninger fremstår i en sammenhængende helhed og er tydeligt knyttet til en bestemt periode i danmarkshistorien. Markante bygningsdele bør bevares.

Billede taget fra Laanshøj med Betonbunkeren i forgrunden og Hangar 46 i baggrunden

BEVARINGSVÆRDIGE BYGNINGER I LANDZONE

STILBLAD 3 - SØNDERSØ VANDVÆRK

BILAG 3 TIL LOKALPLAN 162

FURESØ KOMMUNE

SØNDERSØ VANDVÆRK

Søndersø Vandværk er et industrielt fremstillingsanlæg, hvilket afspejles i den stramme og strengt funktionelle opbygning i arkitekturen.

Anlæggets funktionelle og arkitektoniske centrum er bygningerne fra 1947, der er opført i gule mursten i en stram industriel arkitektur. Anlæggets sekundære bygninger repræsenterer hver en del af den samlede kulturhistorie, og afspejler også arkitektoniske forskelle i forhold til funktionerne. Anlæggets boliger er holdt i andre arkitektoniske stilarter end vandværkets industribygninger, og der er også forskel på den industrielle arkitektur fra det første anlæg fra 1947 til udvidelsen af anlægget fra 1962.

Bygningerne er enkle og beskedent udsmykkede, men håndværksmæssigt veludførte og funktionsbestemte bygninger i gule mursten. Samlet set er anlægget en sammenhængende industriarkitektur, hvor funktionen afgør detaljeringen på de enkelte bygninger. Udviklingen af Søndersø Vandværk er sket i tråd med det oprindelige, hvilket betyder at anlægget fortsat fremstår helstøbt med sine enkle og funktionsbestemte bygninger i gule mursten.

Villaen

Villaen markerer ankomsten fra Ballerupvej og er opført som funktionærbolig i begyndelsen af 1900-tallet i forbindelse med det første anlæg. Bygningen er den ældste i vandværksområdet, og har dermed betydning for områdets identitet. Etagebygningens arkitektur adskiller sig fra det nyere anlæg bl.a. med sin pudsede facade, der har enkelte historicistiske træk. Villaen opleves ikke i umiddelbar sammenhæng med vandværket – hverken rumligt eller arkitektonisk. Nyere vinduer uden sprosser og et nyt tagdækningsmateriale, der tidligere har været tegl, slører det oprindelige udtryk.

Villaen.

Villaen er ikke omfattet af Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone

Tjenesteboligerne

Bygningerne er fra 1947 og er placeret ved ankomsten til vandværket. Enkle og symmetriske beboelseshuse i gule mursten med afvalmet saddeltag, høj kælder og udvendig betontrappe, der samlet har en høj arkitektonisk værdi. Arkitektonisk opleves bygningerne som en del af anlægget i kraft af de gule mursten, men de er opført i en stil med inspiration fra Bedre Byggeskik, der giver dem en mindre skala og detaljering end industrianlægget. Vinduerne er skiftet til helrudede vippevinduer, som er ærgerligt for udtrykket.

Tjenesteboligerne.

Ventilbygning og bygning til pumpestation

De to bygninger er placeret langs vejen til Vandværket og fungere som velkomst, inden mødet med selve vandværket.

Bygningerne er med deres murværk, høje tegltag og enkle symmetri i arkitektonisk familie med søvandsanlægget.

Bygningerne har en sekundær funktion, men er med til at støtte den tekniske og kulturhistoriske værdi i anlægget, der hænger nært sammen med landskabet. Bygningerne spiller en mindre rolle i vandværkets helhed, men den bidrager til det større landskabelige greb, hvor vandværkets teknik spiller sammen med topografi og bevoksning.

Ventilbygning og bygning til pumpestation ved Ballerupvej, der fører til Søndersø Vandværk.

Ventilbygningen og bygningen til pumpestation er ikke omfattet af Lokalplan 162 - Temalokalplan for bevaringsværdige bygninger i landzone

ANBEFALINGER

De enkelte bygninger udgør fine eksempler på sin tids byggeskik og håndværksmæssige idealer. Enkeltelementer som fx vinduer er originale eller udført i samme stil som oprindeligt. Ved uskiftning af bygningers enkeltelementer bør der tages hensyn til bygningernes oprindelige stil.

Bygningernes indbyrdes sammenhæng, men forskellighed i størrelse og form udgør en helhed, som bør bevares. Udviklingen fremadrettet bør ske med respekt for det oprindelige og bygningerne.

Bilag 4 – Liste over bevaringsværdige bygninger i landzone

Ejendom	Adresse	Matrikel nr.	Bygnings-nummer	SAVE-værdi	Bygnings-type
Gedevasegård	Kong Volmersvej 2A & 2B, 3520 Farum	6a, Farum By, Farum	1	4	Gården
			2	3	
Birkehuset	Kong Volmersvej 17, 3520 Farum	7g, Farum By, Farum	1	3	Husmands-sted
			1 (udlænge)	3	
Egemosegård	Trevangsvej 156, 3520 Farum	8c, Farum By, Farum	1	3	Gården
			2	3	
			4	3	
Hesselkilde-gård	Hestetangsvej 125, 3500 Farum	21a, Farum By, Farum	1	3	Husmands-sted
			2	4	
			2	4	
			3	4	
			4	4	
Lillevangshus	Lillevangsvej 151, 3520 Farum	89a, Farum By, Farum	22	3	Skovens bygninger
			24	4	
Klaus Nars Holm	Klaus Nars Holm 1, 3520 Farum	1bq, Farumgård, Farum	1	3	Landstedet
			2	4	
Gl. Stavnsholt Skole	Gammel Bregnerødvej 10A & 10B, 3520 Farum	4b, Farumgård, Farum	1	3	Husmands-sted
-	Høveltevej 33, 3460 Birkerød	3g, Bregnerød By, Farum	1	3	Husmands-sted
Ravnshøj	Hyrebakken 12, 3460 Birkerød	6b, Bregnerød By, Farum	1	4	Husmands-sted
			2	4	
			3	3	
Rolighed	Hyrebakken 13 & 15, 3460 Birkerød	6i, Bregnerød By, Farum	1	3	Gården
			2	3	
			3	3	

Ejendom	Adresse	Matrikel nr.	Bygnings-nummer	SAVE-værdi	Bygnings-type
Søbakkehus	Høveltevej 19, 3460 Birkerød	8a, Bregnerød By, Farum	1	3	Gården
			2	3	
			4	4	
			5	4	
Østerled	Enghavevej 6A & 6B, 3460 Birkerød	2c & 5et, Stavnsholt By, Farum	1	3	Gården
			2	3	
			3	3	
			2	4	
			3	4	
Vigen	Enghavevej 45, 3460 Birkerød	8c, Stavnsholt By, Farum	1	3	Landstedet
			3 & 4	3	
Mortenshøj	Høveltevej 2, 3520 Farum	25, Stavnsholt By, Farum	1	4	Gården
			2	3	
			3	3	
			6	3	
			2	4	
			3	4	
			4	4	
Søndre Hus	Bromosevej 2, 3520 Farum	2a, Ravnsholt Skov, Farum	21	3	Skovens bygninger
			23	3	
Fruegård	Lejrvej 6, 3500 Værløse	6a, Kirke Værløse By, Værløse	1	3	Gården
			2	3	
			3	3	
Stengården	Lejrvej 4a, 3500 Værløse	6l, Kirke Værløse By, Værløse	1	3	Gården
Søgård	Kirke Værløsevej 103, 3500 Værløse	13a, Kirke Værløse By, Værløse	1	3	Gården
			2	3	
			3	3	
Ryetgård	Ryethøjvej 7, 3500 Værløse	16a, Kirke Værløse By, Værløse	1	3	Gården
			2	4	

Ejendom	Adresse	Matrikel nr.	Bygnings-nummer	SAVE-værdi	Bygnings-type
			3	4	
Bøgely	Ryethøjvej 4, 3500 Værløse	16c, Kirke Værløse By, Værløse	1	2	Gården
			2	2	
			2	4	
Skovhavegård	Skovhavevej 4, 3500 Værløse	18a, Kirke Værløse By, Værløse	1	3	Gården
			2	3	
			3	3	
Enghus	Skovhavevej 9, 3500 Værløse	18c, Kirke Værløse By, Værløse	1	3	Landstedet
Gl. Skovhavegård	Værløse Gydevej 3, 3500 Værløse	18i, Kirke Værløse By, Værløse	1	3	Gården
Christianshøj	Christianshøjvej 22, 3500 Værløse	19a, Kirke Værløse By, Værløse	1	3	Gården
			2	3	
			3	3	
Annexgården	Annexgårdsvej 11, 3500 Værløse	24b, Kirke Værløse, Værløse	1	3	Gården
			2	4	
Tornegård	Bundsvej 57, 3500 Værløse	34a, Kirke Værløse By, Værløse	1	3	Gården
			2	3	
			3	3	
			4	3	
			5	3	
Skydebanegård	Bundsvej 53, 3500 Værløse	35a, Kirke Værløse By. Værløse	1	3	Gården
			2	4	
			4	3	
Sækkedamshus	Ryethøjvej 12, 3500 Værløse	84a, Kirke Værløse By, Værløse	5	3	Skovens bygninger
			Udhus (u. nr.)	4	
Baunegård	Bavnestedet 201, 3500 Værløse	8ax, Ll. Værløse By, Værløse	1	2	Landstedet
Nørreskovhus	Frederiksborgvej 103B, 3500 Værløse	64a, Ll. Værløse By, Værløse	8	2	Skovens bygninger

Ejendom	Adresse	Matrikel nr.	Bygnings-nummer	SAVE-værdi	Bygnings-type
		1a, Kollekolle By, Værløse	1	3	
-	Ved Kulhus 8, 3500 Værløse	65f, Ll. Værløse By, Værløse	1	3	Husmands-sted
Syvstjernehus	Skovløbervangen 63, 3500 Værløse	65x, Ll. Værløse By, Værløse	12	3	Skovens bygninger
			Udhus (u. nr.)	4	
Syvstjernen	Fægyden 1, 3500 Værløse	79 Ll. Værløse By, Værløse	1	3	Skovens bygninger
			2	4	
FDF-Hytte	Frederiksborgvej 113, 3500 Værløse	3e, Kollekolle By, Værløse	1	3	Landstedet
Bøndernes Hegn	Frederiksborgvej 115, 3500 Værløse	7b, Kollekolle By, Værløse	11	3	Skovens bygninger
			Udhus (u. nr.)	4	
Kulhus	Ved Kulhus 3, 3500 Værløse	8a & 12, Kollekolle By, Værløse	2	3	Gården
			3	3	
			4	3	
Åsevangshus	Åsevang 1	8c, Kollekolle By, Værløse	1	3	Skovens bygninger
Skovgården	Jonstrupvangvej 55, 3500 Værløse	7b & 13a, Jonstrup Vang, Værløse	1	3	Gården
			2	3	
			3	4	
Bakkehus	Jonstrupvangvej 32, 3500 Værløse	14e, Jonstrup Vang, Værløse	1	3	Husmands-sted
			2	3	
Søndersø Vandværk	Ballerupvej 70E, 3500 Værløse	17c, Jonstrup Vang, Værløse	1	3	Søndersø Vandværk
Søndersø Vandværk	Ballerupvej 70D, 3500 Værløse	17d, Jonstrup Vang, Værløse	1	3	Søndersø Vandværk
Søndersø Vandværk	Ballerupvej 70C, 3500 Værløse	17e, Jonstrup Vang, Værløse	1	3	Søndersø Vandværk
Vangehus	Ballerupvej 99, 3500 Værløse	31a, Jonstrup Vang, Værløse	6	3	Skovens bygninger
Studekroghus	Studekrogen 3, 3500 Værløse	31g, Jonstrup Vang, Værløse	4	3	Skovens Bygninger
			Udhus (u. nr.)	4	

Flyvestationen*

Ejendom	Adresse	Matrikel nr.	Bygnings-nummer	Bevarings-værdi (SAVE-værdi)	Bygnings-type
Flyshelter nr. 204, jf. FBT**	Lejrvej 49, 3500 Værløse	11a, Kirke Værløse By, Værløse	183	Høj (1-3)	Flyvestationen
Flyshelter nr. 205, jf. FBT**	Lejrvej 49, 3500 Værløse	11a, Kirke Værløse By, Værløse	182	Høj (1-3)	Flyvestationen
Flyshelter nr. 207, jf. FBT**	Lejrvej 49, 3500 Værløse	11a, Kirke Værløse By, Værløse	181	Høj (1-3)	Flyvestationen
Flyshelter nr. 209, jf. FBT**	Jonstrupvej 300, 3500 Værløse	11a, Kirke Værløse By, Værløse	180	Høj (1-3)	Flyvestationen
Flyshelter nr. 211, jf. FBT**	Jonstrupvej 300, 3500 Værløse	11a, Kirke Værløse By, Værløse	179	Høj (1-3)	Flyvestationen
Flyshelter nr. 214, jf. FBT**	Jonstrupvej 300, 3500 Værløse	11c, Kirke Værløse By, Værløse	184	Høj (1-3)	Flyvestationen
Flyshelter nr. 330, jf. FBT**	Jonstrupvej 300, 3500 Værløse	6i, Bringe By, Værløse	188	Høj (1-3)	Flyvestationen
Flyshelter nr. 331, jf. FBT**	Jonstrupvej 300, 3500 Værløse	6i, Bringe By, Værløse	190	Høj (1-3)	Flyvestationen
Flyshelter nr. 332, jf. FBT**	Jonstrupvej 300, 3500 Værløse	5a, Bringe By, Værløse	191	Høj (1-3)	Flyvestationen
Flyshelter nr. 334, jf. FBT**	Jonstrupvej 300, 3500 Værløse	6a, Bringe By, Værløse	192	Høj (1-3)	Flyvestationen
Flyshelter nr. 335, jf. FBT**	Jonstrupvej 300, 3500 Værløse	6i, Bringe By, Værløse	189	Høj (1-3)	Flyvestationen
Dobbelthangar nr. 46, jf. FBT**	Jonstrupvej 300, 3500 Værløse	10aø, Kirke Værløse By, Værløse	402	Høj (1-3)	Flyvestationen
Betonbunker, nr. 51a*, jf. FBT****	Jonstrupvej 300, 3500 Værløse	10aø, Kirke Værløse By, Værløse	404	Middel (4-6)	Flyvestationen

*Bygningerne på Flyvestationen har to forskellige grundejere

**Forsvarets Bygningstjeneste

*** I Kommuneplan 2021 har bygning 51a på Flyvestationen været opført med manglende bogstav efter bygningsnummeret, men har været korrekt udpeget på Kommuneplanens temakort. Dette er præciseret i Temalokalplanen og det vil blive justeret i forbindelse med kommuneplanrevisionen.